

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

EDUCACIÓN PLÁSTICA, VISUAL E AUDIOVISUAL

e VALORES ÉTICOS en 3º ESO

ANO ACADÉMICO 2021 / 2022

Cursos: 1º, 3º y 4º de EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

IESP PEDRA DA AGUIA (A Ponte do Porto)

Francisco Javier Brey Ferreiro

xefe de departamento

INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.....	4
7.1. Ensinanzas que oferta o centro.....	5
Características singulares.....	5
1.1. Alumnado.....	6
1.2. Alumnado que presenta dificultades de 1ºESO.....	6
1.3. Alumnado que presenta dificultades de 3ºESO.....	9
Alumnado que presenta dificultades de 4ºESO.....	10
NORMATIVAS. LEXISLACIÓN ESTATAL E AUTONÓMICA.....	11
LEXISLACIÓN ESTATAL.....	11
MARCO LEGAL.....	11
LEXISLACIÓN AUTONÓMICA.....	13
DATOS DO DEPARTAMENTO.....	15
Material didáctico do Departamento de Educación Plástica.....	16
7.2. Equipación da Aula de Educación Plástica.....	16
1.1. Material de traballo obrigatorio para cada alumno.....	16
OBXECTIVOS DE ETAPA.....	18
CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.....	20
EDUCACIÓN PLÁSTICA, VISUAL E AUDIOVISUAL 1º ESO.....	22
1.1. Obxectivos.....	22
Contidos e actividades de aprendizaxe.....	23
Temporalización e sesións.....	27
Criterios de avaliación, competencias básicas e contidos mínimos.....	29
Instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.....	35
EDUCACIÓN PLÁSTICA, VISUAL E AUDIOVISUAL 3º ESO.....	38
Obxectivos.....	38
Contidos e actividades de aprendizaxe.....	39
Temporalización e sesións.....	45
Criterios de avaliación, competencias básicas e contidos mínimos.....	47
Instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.....	53
1.1. Consideracións para o terceiro curso.....	55
EDUCACIÓN PLÁSTICA, VISUAL E AUDIOVISUAL 4º ESO.....	55
Contidos e actividades de aprendizaxe.....	55
Temporalización e sesións.....	62
Criterios de avaliación, competencias básicas e contidos mínimos.....	65
Instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.....	69
2. METODOLOXÍA.....	71
2.1. Metodoloxía presencial.....	72
2.2. Metodoloxía semi presencial.....	74

1.1. Metodoloxía online.....	74
3. AVALIACIÓN.....	75
1.2. Avaliación inicial.....	76
1.3. Procedementos de avaliación.....	77
1.3.1. Avaliación contínua presencial.....	77
1.3.2. Avaliación contínua semi presencial.....	78
1.3.3. Avaliación contínua non presencial.....	79
1.4. Instrumentos de avaliación.....	79
1.5. Avaliación final.....	79
1.6. Avaliación extraordinaria de Xuño.....	80
1.4. Recuperación e avaliación de pendentes.....	80
1.7. Recuperación de alumnos pendentes nas dúas últimas semanas de Xuño.....	82
AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE.....	82
Procedementos.....	83
12. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN E DA PRÁCTICA DOCENTE.....	84
1.5. Avaliación da programación didáctica.....	84
1.6. Avaliación da práctica docente.....	86
1. ELEMENTOS TRANSVERSAIS.....	88
1. MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE.....	89
ACCÍONS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR E PROXECTO LINGÜÍSTICO DO CENTRO.....	90
ACCÍONS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC DO CENTRO.....	91
ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.....	92
4.1. Actividades complementarias.....	93
COMUNICACIÓN DA PROGRAMACIÓN AO ALUMNADO.....	93
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE VALORES ÉTICOS EN 3º E.S.O.....	96
1. Valores Éticos en Secundaria.....	96
2. Competencias clave traballadas.....	98
3. Obsectivos.....	99
4. Contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe: 3º ESO.....	102
5. METODOLOXÍA.....	106
Prácticas metodolóxicas.....	106
Materiais e recursos didácticos.....	107
6. Plan de reforzo específico.....	109
7. Atención a diversidade.....	110
Avaliación dos procesos de aprendizaxe.....	110
Procedementos de avaliación.....	110
Instrumentos de avaliación. Ponderación.....	111

<u>Medidas de recuperación e reforzo.....</u>	<u>112</u>
<u>Avaliación extraordinaria e recuperación de pendentes.....</u>	<u>112</u>
<u>Recuperación de pendentes.....</u>	<u>112</u>
<u>Avaliación do proceso de ensino (Programación didáctica e metodoloxía).....</u>	<u>113</u>
<u>Elementos transversáis.....</u>	<u>113</u>
<u>Actividades extraescolares.....</u>	<u>114</u>
<u>Comunicación da programación ao alumnado.....</u>	<u>114</u>

INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

A presente programación didáctica está dirixida ao alumnado que cursa a materia de Educación plástica, visual e audiovisual no IES Pedra da Aguiá, un centro de titularidade pública situado na Vila de Ponte do Porto, pertencente ao concello de Camariñas, na comunidade autónoma de Galicia, cunha poboación de 5.322 habitantes (según os datos publicados polo INE a 1 de Xaneiro de 2018, 97 habitantes menos que no ano 2017).

Camariñas é unha vila maniñeira na que a pesca, o marisqueo, a acuicultura (na que Camariñas é referente mundial), encaixe de bolillos e o turismo son a súa principal fonte de riqueza, aínda que tamén existe una importante conservera, Industrias Cerdeimar.

A xornada do centro é de mañá e tarde (a tarde soamente inclúe o martes) ao ofertarse ESO. O seu modelo educativo fundamentase no pluralismo, nos valores democráticos de convivencia e unha metodoloxía activa. Por isto, a acción educativa basearase na proposta de LOMCE con respecto á solidariedade, a cooperación, ao

diálogo, a tolerancia e o respecto, rexeitando calquera tipo de comportamento discriminatorio.

7.1.Ensinanzas que oferta o centro.

NIVEIS	Nº ALUMNOS	GRUPOS
1º ESO	42	2
2º ESO	46	2
3º ESO	31	2
4º ESO	41	2

TOTAL ALUMNOS: 160

Contamos cunha aula para Necesidades Educativas Especiais que atende neste curso a:

- 1º ESO: 2 ACS e alumnado con dificultades de diferente tipo e repetidores de Educación Primaria.

- 2º ESO: 2 ACS e alumnado con dificultades de diferente tipo e repetidores de Educación Primaria.

Características singulares.

Somos Centro Plurilingüe: Impártense en inglés a Ed. Plástica e Visual de 1º ESO e 3º ESO, os Hábitos Saudables de 2º ESO e Xeografía e Historia en 4º ESO.

Debido a actual situación provocada polo CORONAVIRUS o alumnado na aula de Plástica estará colocado no pupitre que poña o seu nome para evitar posibles cambios e poida haber dúbidas de quen está sentado ao seu carón.

As faltas de asistencia serán recollidas no XADE.

1.1.Alumnado.

1º ESO A	21	3º ESO A	12
1º ESO B	21	3º ESO B	15
2º ESO A	21	4º ESO A	18
2º ESO B	21	4º ESO B	23
Total 1er ciclo	84	Total 2º ciclo	68

1.2.Alumnado que presenta dificultades de 1ºESO.

1. Antelo Moreira, Carlos (C): Alumno tranquilo e tímido, con ningunha autonomía.

Frustración alta (non sabe xestionar os conflitos). Moi prote-xido na casa. Hai que guialo moito. Ten comportamentos estraños, con posibilidade de algún indicio de autismo.

2. El Harrar, Khaoula (C): Alumna procedente de Marrocos, que chegou ao centro de Primaria uns días antes do peche polo confinamento. Moi tímida. Entende o idioma pero exprésase pouco. Exenta en galego. No 1º trimestre estivo no Grupo de Adquisición de Linguas e logo tivo o apoio de ARCO.

3. Fateira Suárez, Gorka (P): Alumno con diagnóstico: “Amosa dificultades na lectura, escritura e necesita maior actividade física que outros ne-nos”. Medicado por TDAH e depresión. ACS en lingua estranxeira inglés. (Aproba)//Apoio da PT. No curso 20/21, co tratamento, estivo máis moti-vado, máis traballador e ten menos conflitos cos seus compañei-ros/as. Ten un gran desfase curricular, non ten adquirido parte dos conti-dos de sexto, ten un nivel de 3º-4º de Primaria. Moitos problemas de comprensión e razoamento, letra ilexible, grandes problemas na ortogra-fía. En 5º de EP tivo problemas psicolóxicos derivados do confinamento.
4. Mouzo López, Gorka(C): Diagnóstico: TDAH, presentación inatenta. Trastorno disléxico. Repetiu 2º EP. Moi pouco autónomo, con pouca ini-ciativa. Problemas na expresión escrita e na comprensión. Neno que ne-cesita APOIO da PT.
5. Mouzo Pérez, Mario (P): Moi consentido e caprichoso. Rosmón. Non adoite facer traballos opcionais. Tivo conflitos en cursos pasados con va-rios compañeiros/as do outro grupo.
6. Santos Suárez, Alejandro (P): Alumno con diagnóstico: “TDAH de pre-sentación inatenta” e “trastorno de lectoescritura de natureza disléxica”. Medicado. ACS en lingua estranxeira inglés. (No 2º trimestre sacou un 4, se aproba vai ser moi xusto). Apoio da PT. Moi infantil, vago e despista-do. Suspende matemáticas e ten moitos problemas de comprensión e razoamento.
7. Suárez Canosa, Jairo (Repite 1º ESO) : Sen grandes dificultades de comprensión o principal problema é que na casa non traballa, o que lle levou a repetir 5º curso por suspender 6 materias. Na avaliación de se-tembro non se presentou a ningunha recuperación e REPITE CURSO.

8. Antolínez Olivares, Sara Gabriella(C): Alumna procedente de Colombia, chegou ao CEIP a principios do terceiro trimestre 20/21. Traía sus-penso (naturais, sociais, lingua galega, lingua castelá, mate e inglés) pe-ro no CEIP está aprobando todo. Integrouse sen problema no grupo.
9. Barros Oróns, Adrián(P): vai moi xustiño en matemáticas. No curso académico 20/21 tivo moitos problemas na casa a causa do divorcios dos pais. Non está demasiado integrado no grupo; gústalle moito a lectu-ra. Desde o CEIP recomendaron cambialo de grupo.
10. Brión Vecino, Celia (P): Nena moi tímida, sensata e responsable. Tenlle medo á auga (non fai ningún deporte acuático). Moitos problemas coa alimentación. ALERTA ESCOLAR (non pode comer peixe, marisco, go-minolas...)
11. Cambeiro Ferreira, Nuno (P): Chegou ao colexio de Primaria no curso 19/20, pouco antes do confinamento. Ten a custodia a avoa (moi colabo-rativa). Moi bo comportamento. Fáltanlle hábitos de estudo e ten dificul-tades en matemáticas e inglés (ten moitas lagoas). Tivo apoio da PT.
12. Castro Devesa, Carlota (P): Moi tímida e insegura. Ten problemas de razoamento e resolución de problemas, pero traballa moito e esfórzase. Vai a clases particulares e tiña o apoio da PT.
13. Franquet Galera, Íker: Vén do CEIP Plurilingüe Eugenio López de Cee, onde cursou 4º, 5º e 6º de Primaria con algunhas dificultades en mate-máticas, castelá e inglés, aínda que aprobou todo cunha media de ben. Os primeiros cursos de Primaria fíxoos en Dumbría.

14. Pasantes Freire, Iria (P): Repetiu 2º EP. ACS en matemáticas.(Aproba). Apoio PT. Ten dificultades. Nena con moita personalidade, esfórzase, gústalle moito o manga/youtube,...ten intereses diferentes que a maioría dos seus compañeiros/as. Está un pouco máis integrada na aula.

15. Rodríguez Pose, Isaac (P): Estudante con moitas dificultades: non sabe as táboas de multiplicar, caligrafía moi mala, faltas de ortografía contínuas, letra ilexible en moitas ocasións,... Poucos hábitos de traballo, pouca motivación. O ano pasado mellorou a integración na aula e a nivel persoal mellorou (xa non chora por calquera motivo). Apoio PT. Desde o CEIP recoméndase que todo o verán vaia a clases de reforzo.

16. Tedín Bouzas, Saray (P): Moi xusta en matemáticas e inglés. Vida familiar complicada.Non ten moita vida social, soamente na escola. Lévese mellor cos nenos (gústalle moito os deportes). Para este curso valorar o apoio da PT

1.3.Alumnado que presenta dificultades de 3ºESO.

1. ARÉN PASANTES, MIGUEL ÁNGEL. Repetiu 2º ESO. Repetidor de 2º E.P. e flexibiliza en 6º E.P. Presenta un grao de discapacidade do 39%. Transplantado de ril e necesita ir ao baño. Gústalle que o traten coma os demais.Tivo ACS en practicamente todo, que este ano hai que actualizar. Vai a apoio. Promociona a 3º ESO con tres materias pendentes de 2º: física, inglés e tecnoloxía.

2. CABRERA ANTELO, ELODIE. Repetiu 2º ESO Flexibilizou Educación Infantil. Repetiu 5º E.P. e flexibilizou 6º E.P. Ten unha grao de discapacidade do 92%. (Perda da agudeza visual binocular grave). Afiliada á ONCE. Necesidade de material coa letra ampliada arial 16 e mesa adaptada. O curso pasado recibiu atención domiciliaria todo o

ano e este esperamos que poida asistir regularmente. Basicamente traballou na casa as linguas e as matemáticas, a nivel das súas adaptacións. Vai a apoio.

3. GONZÁLEZ LÓPEZ, MARCOS. Moi bo academicamente pero manifesta problemas de integración e relación. Problemas de tiroides e moi introvertido.

4. PAZ CANOSA, DANIEL. Actitude nerviosa na clase. É moi movido. Ten problemas cos compañeiros por non aceptación dos demais polo seu comportamento.

5. SAR ROMERO, PABLO. Está no programa de Alerta Escolar por diabetes.

6. COSTA LUACES, AITOR. Repetidor de 5º E.P. Pasa con inglés pendente de 2º ESO.

7. MARTÍNEZ CASTRO, JORGE. Está a tratamento psicolóxico. Pode negarse a facer calquera tarefa que lle indiquen.

8. SUÁREZ SUÁREZ, AARÓN. Repetiu 4º E.P. Problemas de razoamento, expresión e redacción. Non ten moitos amigos.

Alumnado que presenta dificultades de 4ºESO.

1. MUGRIDGE SUÁREZ, GABRIEL. Diagnosticado con TDAH. Procede do estranxeiro (Londres). Pasa a 4º por imperativo legal e con 4 materias suspensas.

2. SONEIRA VIGO, MARTÍN. Informe de TDAH e trastorno de lectura de natureza disléxica (letra e caligrafía ilexible). Exames curtos, orais, tipo test, con axuda .

3. SAMBADE CANOSA, MANUEL (LOLO). Informe de altas capacidades do 2016.

4. BOTANA MARTÍNEZ, PABLO. Posibles problemas de integración. "Peculiar". Reacciona impulsivamente ante situacións non esperadas ou provocacións por parte dos demais. Pendente de valoración. Morreulle a súa nai no curso pasado. Fixo un

grande esforzo por recuperar as materias suspensas durante o curso e pasou a 4º con física e tecnoloxía pendentes de 3º ESO.

NORMATIVAS. LEGISLACIÓN ESTATAL E AUTONÓMICA.

O instituto cumpre co Real Decreto 132/200, de 12 de febreiro, polo que se establecen os requisitos mínimos dos centros que impartan as ensinanzas do segundo ciclo de educación infantil, educación primaria e a educación secundaria.

LEGISLACIÓN ESTATAL.

Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la Mejora de la Calidad Educativa (LOMCE).

Real Decreto 1105/2014, de 26 de diciembre, por el que se establece el currículo básico de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato.

Orden ECD/65/2015, de 21 de enero, por la que se describen las relaciones entre las competencias, los contenidos y los criterios de evaluación de la educación primaria, la educación secundaria obligatoria y el bachillerato.

Orden ECD/1361/2015, de 3 de julio, por la que se establece el currículo de Educación Secundaria Obligatoria y Bachillerato para el ámbito de gestión del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, y se regula su implantación, así como la evaluación continua y determinados aspectos organizativos de las etapas.

MARCO LEGAL..

LOMLOE

Lei Orgánica 3/2020, do 29 de decembro, pola que se modifica a Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación.

LOMCE

Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).

Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obligatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).

Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29).

Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).

Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).

Real Decreto 665/2015, de 17 de julio, por el que se desarrollan determinadas disposiciones relativas al ejercicio de la docencia en la Educación Secundaria Obligatoria, el Bachillerato, la Formación Profesional y las enseñanzas de régimen especial, a la

formación inicial del profesorado y a las especialidades de los cuerpos docentes de Enseñanza Secundaria

Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).

Decreto 107/2014, do 4 de setembro, polo que se regulan aspectos específicos da formación profesional básica das ensinanzas de formación profesional do sistema educativo en Galicia e se establecen vinte e un currículos de títulos profesionais básicos.

LEXISLACIÓN AUTONÓMICA.

Decreto 324/1996, do 26 de xullo, polo que se aproba o regulamento orgánico dos institutos de educación secundaria.

Orde do 1 de agosto de 1997 pola que se dictan instrucións para o desenvolvemento do Decreto 324/1996 polo que se aproba o regulamento orgánico dos institutos de educación secundaria e se establece a súa organización e funcionamento.

Orden de 21 de decembro de 2007 pola que se regula a avaliación na educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.

Orde do 28 de xuño de 2010, pola que se modifican parcialmente as Ordes do 1 de agosto de 1997 pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento do Decreto 324/1996, polo que se aproba o regulamento orgánico dos institutos de educación secundaria e se establece a súa organización e funcionamento, do 22 de xullo de 1997, pola que se regulan determinados aspectos de organización e funcionamento das escolas

de educación infantil, dos colexios de educación primaria e dos colexios de educación infantil e primaria dependentes da Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, e do 3 de outubro de 2000 pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento do Decreto 7/1999, polo que se implantan e regulan os centros públicos integrados de ensinos non universitarios.

Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia.

Decreto 229/2011, de 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Ley orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de educación.

Orde de 10 de febreiro de 2014 pola que se desenvolve o Decreto 79/2010, de 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia, con relación á exención da materia de lingua galega.

Decreto 8/2015, de 8 de xaneiro, polo que se desenvolve a Lei 4/2011, de 30 de xuño, de convivencia e participación da comunidade educativa en materia de convivencia escolar.

Decreto 86/2015, de 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obligatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

Orde de 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obligatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta.

Resolución do 20 de xullo de 2017 pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento, no curso académico 2017/18, do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes.

Resolución do 11 de maio de 2018, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento, no curso académico 2018/19, do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.

Orde do 20 de xuño de 2019 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2019/20 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia.

DATOS DO DEPARTAMENTO.

O Departamento de Educación Plástica e Visual é unipersoal, co o profesor **Francisco Javier Brey Ferreiro** de xefe de departamento, e profesor de Educación Plástica e Visual nos seguintes cursos:

- **1º ESO A** (21 alumnos), **1º ESO B** (21 alumnos)
- **3º ESO A** (16 alumnos) e **3º ESO B** (15 alumnos)
- **4º ESO A** (18 alumnos) e **4º ESO B** (23 alumnos)
- e **Valores Éticos** de **3º ESO A** (6 alumnos) e **3º ESO B** (8 alumnos).

e tamén xefe de departamento de **Actividades extraescolares**.

Material didáctico do Departamento de Educación Plástica.

O Departamento de Plástica non pon ningún libro como libro oficial de texto. Na Aula de Plástica hai diversos libros de diferentes editoriais que serven puntualmente de axuda.

Tamén se disporá de libros e revistas de diferentes temáticas relacionadas con aspectos das materias que se imparten: Arte, botánica, zooloxía e paisaxismo, anatomía e cómics, deseño gráfico, de interiores, moda e industrial, deseño gráfico de envases, embalaxes e tipografías, fotografía convencional e dixital, movementos artísticos que fan uso da fotografía, cinematografía e cómic.

7.2. Equipación da Aula de Educación Plástica.

- Pantalla dixital e canón.
- Encerado. Regra, escuadro, cartabón, e semicírculo graduado de encerado.
- Tórculo.
- Dúas piletas de auga fría.
- Modelos de xeso. Xoguetes variados para modelos.
- Material funxible: Pinturas acrílicas, lapices de cores variados, témperas, pratos, vasos, pinces, plástilina, escuadras, cartabóns, regras e compases.

1.1. Material de traballo obrigatorio para cada alumno.

- Carpeta de anillas para guardar e ordear os apuntes e láminas de traballo.

- Bloc de debuxo DIN A 4.
- Lápiz 2H e 2B.
- Goma de borrar.
- Afilalápiz.
- Compás.
- Regra, escuadra e cartabón.
- Cores acrílicos primarios (amarelo cadmio, roxo maxenta, azul cian e branco).
- Pincel número 6 ou 8.
- Trapos para secar os pincéis.
- Lápicos ou ceras de cores.
- Barra de pegamento.
- Texoiras.
- Bloque de plastilina JOVI grande (350 grs.)
- Caja de plástico para poder guardar todo el material de traballo en clase.

Sempre se lles remarca a principios de curso que este material é o mesmo para os diferentes cursos da asignatura, 1º, 3º e 4º e, que se o coidan debidamente, só terían que compralo unha vez na ESO.

OBXECTIVOS DE ETAPA.

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- A) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- B) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- C) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- D) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- E) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación

básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

- F) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- G) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- H) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- I) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- J) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- K) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais

relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

- L) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- M) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- N) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

A **Competencia de conciencia e expresións culturais (CCEC)** adquirese fundamentalmente a través da área de educación plástica, visual e audiovisual, na que está presente a o longo de todo o currículo. O alumnado aprende a mirar, ver, observar e percibir, e dende o coñecemento da linguaxe visual, a apreciar os valores estéticos e culturais das producións artísticas do propio patrimonio cultural e do alleo. Contribúe tamén a alcanzar esta competencia a experimentación e investigación con distintas técnicas plásticas e visuais para expresarse a través da imaxe.

A educación plástica e visual colabora na adquisición da Competencia do sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) dado que, todo proceso de creación, supón transformar unha idea nun produto. A educación plástica e audiovisual incide estreitamente no desenvolvemento de estratexias de planificación, previsión de recursos, anticipación e avaliación de resultados. Deste xeito, sitúa ao alumnado ante un proceso que lle obriga a tomar decisións de xeito autónomo. Todo isto, xunto co espírito creativo, a experimentación, a investigación e a autocrítica, fomentan a iniciativa e autonomía persoal.

A materia constitúe un bo vehículo para o desenvolvemento das Competencias sociais e cívicas (CSC) xa que a linguaxe do debuxo é un canle de comunicación. A través desta linguaxe universal podemos transmitir ideas, descripcións e sentimentos e, polo tanto, comunicarnos cos nosos semellantes. A creación artística posibilita o traballo en equipo e, a través del, promóvense actitudes de respecto, tolerancia, cooperación e flexibilidade e se adquiren habilidades sociais.

A reflexión sobre os procesos e experimentación creativa contribúe a favorecer a Competencia de aprender a aprender (CAA) que implica a experimentación e a aceptación dos propios erros como instrumento de mellora.

A importancia que adquiren no currículo os contenidos relativos ao entorno audiovisual e multimedia, expresa o papel que se lle otorga a esta materia na adquisición da Competencia dixital (CD).e, en particular, a que aporta o mundo das imáxes. O emprego de recursos tecnolóxicos específicos non so supón un medio válido para a produción de creacións visuais, sinon que, colabora na adquisición da competencia dixital.

A educación plástica e audiovisual contribúe á adquisición da Competencia matemática e Competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT) mediante o emprego de procedementos relacionados co método científico, como a observación, a experimentación, o descubrimento, a reflexión e posterior análise. O alumnado emprega continuamente conceptos matemáticos, tanto no debuxo artístico coma no debuxo técnico. Por citar algúns: a proporción que se aplican nas escalas, no encaixado, na mestura de cores. A toma de medidas mediante o emprego de regras, semicírculos, calibres... O trazado de figuras xeométricas, etc.

En canto á Competencia comunicación lingüística (CCL) é moi importante o correcto emprego da terminoloxía propia da materia, tanto para defender as ideas, argumentar solucións, presentar obras ou discutir posibilidades.

EDUCACIÓN PLÁSTICA, VISUAL E AUDIOVISUAL 1º ESO.

1.1. Obxectivos.

- a) Recoñecer a importancia da imaxe nos medios de comunicación de masas, a súa influencia no pensamento social e actuar de modo crítico ante as mensaxes visuais.
- b) Valorar a expresión plástica como medio de expresión artística de sociedades e culturas diferentes. Apreciar a como un xeito de entendemento e concordia entre pobos, valorando as súas similitudes e diferenzas.
- c) Recoñecer, comprender e valorar as manifestacións da cultura galega, apreciando o patrimonio cultural e contribuíndo a súa conservación e mellora.
- d) Sensibilizar ao alumnado ante o goce artístico e acadar os recursos suficientes para apreciar as diferentes representacións artísticas.

- e) Adquirir e empregar con precisión a terminoloxía específica da linguaxe plástica, visual e audiovisual.
- f) Desenvolver o pensamento lóxico e matemático na resolución do proceso creativo aplicado á representación de formas e espazos mediante o emprego das proporcións e da perspectiva.
- g) Expresarse con creatividade, utilizando as diversas ferramentas e técnicas plásticas e visuais, relacionándoas con outras linguaxes e aplicando nas súas creacións as tecnoloxías da información e da comunicación mais axeitadas.
- h) Utilizar a linguaxe plástica para expresar emocións e sentimentos, vivencias e ideas, contribuíndo á comunicación, reflexión crítica e respecto entre as persoas.
- i) Planificar e reflexionar, de forma individual ou colectiva, sobre o proceso de realización dun obxecto partindo duns obxectivos prefixados e revisar e valorar, ao final de cada fase, o estado do seu desenvolvemento.
- j) Aplicar as distintas técnicas de traballo cooperativo fomentando a responsabilidade e favorecendo o diálogo e a comunicación.
- k) Establecer unha actitude positiva ante os novos retos, admitindo os erros e valorando os acertos como parte do proceso de formación do individuo.

Contidos e actividades de aprendizaxe.

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 1º curso	
Bloque 1. Expresión plástica	
Contidos	Actividades de aprendizaxe
B1.1. Elementos configurativos da imaxe: Punto, liña e plano.	Presentación e explicación do profesor a modo de introducción no tema. Visualización de distintas producións gráfico-plásticas e análise dos

<p>B1.2. Apreciar o uso que os artistas fan do punto, liña e plano para aplicalo ás propias composicións.</p>	<p>elementos configurativos da imaxe nas mesmas. Elabora dous traballos, un de puntillismo de temática libre e outro con puntos ao estilo de Joan Miró ou ao estilo de W. Kandinsky, a eleixir. Recollida selección e clasificación no caderno, de imaxes fotográficas nas que o punto sexa un elemento expresivo fundamental.</p>
<p>B1.3. O punto como o elemento máis sinxelo na comunicación visual. B1.4 Posibilidades gráficas e expresivas da liña en relación ao seu trazado, grosor ou velocidade.</p>	<p>Realización de composicións baseadas en formas orgánicas na que se experimente co valor expresivo do punto e a liña e as súas posibilidades tonais, aplicando distintos graos de dureza, distintas posicións do lapis de grafito ou de cor (tumbado ou vertical) e a presión exercida na aplicación, en composicións a man alzada. Ver e analizar as obras de Miró nas que se evidencie o emprego artístico do punto como elemento expresivo. Ver e analizar la obra '1923 Línea Transversa' de Wassily Kandinsky na que se evidencia o emprego artístico do punto como elemento expresivo. Mostrar video de Vasily Kandinsky traballando e observar a súa maneira de plantexar co uso da liña a composición. Analizar a frase de Kandinsky 'Todo comienza desde un punto' https://rz100arte.com/arte-ninos-kandinsky-la-abstraccion-al-alcance-los-mas-pequenos/ Ver e analizar un video de Picasso trabajando coa liña. Busca en internet as obras "Tarde de domingo en la isla de la Grande Jatte" o "Un baño en Asnieres" de Pierre Seurat e analiza como emprega o punto nas súas obras a diferencia da obra de Kandinsky".</p>
<p>B1.5. Calidades do plano como elemento compositivo e como construtor de volume.</p>	<p>Explicación do profesor, ¿Qué é o plano? e cómo mediante a superposición de formas se crea sensación de cercanía - lejanía. Realización dunha composición "Collage" a base de planos, mediante figuras xeométricas sinxelas que se corten, penetren ou traslapan.</p>
<p>B1.6. Elementos de expresión plástica: liña, textura e cor.</p>	<p>Realización dun collage con papel rasgado, cortado...etc, experimentando con distintas texturas e cores e utilizando o plano como elemento compositivo e volumétrico. Realización de debuxos de silueta, a partir de recortar o seu contorno. Realizar unha composición que transmita emocións básicas (calma, violencia, liberdade, opresión, alegría, tristura, etc.) utilizando diversos recursos gráficos en cada caso (claroscuro, liñas, puntos, texturas, cores, etc.). Realización de debuxos de silueta en diferentes cores, a partir de recortar o seu contorno, e plantexar un volume traballando a superposición de planos.</p>
<p>B1.7. A composición. Elementos da composición. B1.8. O ritmo na composición.</p>	<p>Realiza un motivo ornamental empregando a liña como elemento configurador. Visualizar e comentar as obras de Matisse onde emprega siluetas e ritmo. Facer un traballo creativo seguindo o seu proceso.</p>
<p>B1.9. A cor coma fenómeno físico e visual. Mestura aditiva e mestura subtractiva. B1.10. O círculo cromático. Cores complementarios.</p>	<p>Observación das cores na natureza. Visionado de paisaxes naturais nas que as gamas cálidas e frías sexan evidentes Proxección e visionado de obras pictóricas nas que as gamas cálidas e frías. Realizar un círculo cromático que inclúa cores terciarias (12 cores). Busca en revistas e xornais fotografías nas que a cor teña as diferentes</p>

	<p>funcións estudadas. Colócaas logo nun folio e analízalas.</p> <p>Realiza unha paisaxe sinxela, e posterior coloreado en diferentes gamas para evocar as catro estacións.</p> <p>Buscar en internet alguna obra de movemento Fauvista. Buscar cal é a base principal do Fauvismo e analizar que cores destacan na obra seleccionada e cómo os empregaban. Realiza unha composición sinxela traballando as cores dese modo.</p> <p>Traballo en grupo: Exemplifica, mediante recollida fotográfica, o emprego da cor en diferentes propostas relacionadas co cotián: como por exemplo no supermercado. Compara os produtos da perfumería de home e de muller, e o predominante na sección de limpeza e de panadería. Analiza e pon en común.</p>
B1.11. Texturas naturais e artificiais. Capacidade expresiva das texturas.	<p>Realizar un muestrario de texturas visuais e táctiles empregando o frottage (del francés froter, 'frotar'), a técnica artística que consiste en frotar un lápiz sobre unha folla colocada sobre un obxecto, conseguindo unha impresión da forma e textura de ese obxecto.</p> <p>Realizar unha composición na que se integren varias texturas como un elemento expresivo máis.</p>
B1.12. Materiais e técnicas de debuxo e pintura. As técnicas plásticas: Secas, húmidas e mixtas.	<p>Realizar un esgrafiado con pinturas de cera, unha paisaxe na que se procure que os termos preto e lonxe, estexan ben marcados.</p> <p>Realizar unha versión en colaxe dalgunha obra de arte.</p>
Bloque 2. Comunicación audiovisual	
Contidos	Actividades de aprendizaxe
B2.1. A imaxe e a comunicación visual. Iconicidade. Graos de iconicidade. Imaxe figurativa, imaxe abstracta.	<p>Representar un referente real en catro niveles de iconicidade, dende a figuración realista ata chegar á abstracción.</p> <p>Debuxa un autorretrato realista e fai logo dúas variacións con menos detalle para obter máis grado de abstracción.</p>
B2.2. A comunicación visual. Símbolos e iconas. B2.4. A comunicación visual. Elementos que interveñen na comunicación visual.	<p>Elabora un pictograma informativo de posible aplicación no centro escolar.</p> <p>Elabora un logotipo mediante aplicación do positivo - negativo.</p>
B2.3. O cómic. O cómic como medio de expresión. A linguaxe do cómic.	<p>Proxección, visionado e análise de diferentes exemplos de banda Deseñada, tiras gráficas</p> <p>Realizar unha serie de estudos sinxelos de expresividade facial.</p> <p>Realiza unha serie de estudos sinxelos sobre as proporcións do corpo humano.</p> <p>Crear unha pequena tira cómica dun máximo de 4 viñetas usando correctamente a linguaxe do cómic.</p> <p>O comic e o cine. Ver exemplos do uso do comic no storyboard previo á película.</p> <p>Realiza unha fotonovela, sobre tema proposto, cun máximo dunha páxina.</p> <p>Visualización de un sencillo vídeo sobre as bases da animación.</p> <p>Traballar unha animación simple fabricando un flip-book.</p>
B2.4. A comunicación visual. Elementos que interveñen na comunicación visual.	<p>Análizar os elementos comunicativos e función de imaxes fixas propostas pola profesora ou o alumnado.</p> <p>Realiza análise de diferentes imaxes de medios de comunicación escritos.</p>

	Realizar un cartel baixo un tema proposto polo profesor. Fai variacións do mesmo para anuncio de prensa.
B2.5. A comunicación visual. Características e elementos que interveñen na comunicación visual.	<p>Seleccionar unha páxina de prensa ou revista, na que a imaxe teña valor documental.</p> <p>Selecciona un anuncio de TV ou revista onde se exemplifique o emprego da función persuasiva. Posta en común.</p> <p>Compara as similitudes e diferenzas entre o debuxo informativo dos planos e o expresivo de emprego artístico.</p>
B2.6. Funcións dos mensaxes na comunicación visual e audiovisual.	<p>Analizar e comentar as estratexuas principais utilizadas na publicidade.</p> <p>Realizar un breve spot publicitario, sobre un tema proposto na aula.</p>
Bloque 3. Debuxo técnico	
Contidos	Actividades de aprendizaxe
B3.1. Elementos xeométricos fundamentais: O punto, liñas e direccións. Posicións relativas entre rectas: paralelas, cortantes e perpendiculares.	<p>Definir os elementos xeométricos fundamentais e as posicións relativas entre rectas.</p> <p>Traballar a relación entre liñas (paralelas, perpendiculares e cortantes) nun mapa-callejero ficticio e os conceptos de horizontal e vertical.</p>
B3.2. Manexo da escuadra e cartabón para o trazado de paralelas, perpendiculares e rectas a 45°.	<p>Realizar diferentes láminas de exercicios para o manexo de escuadra y cartabón para trazar paralelas, perpendiculares e ángulos de 45°.</p> <p>Debuxar un cuadrado con escuadra e cartabón trazando as súas diagonais a 45°.</p>
B3.3. Circunferencia e círculo. A circunferencia coma lugar xeométrico básico no plano.	<p>Realizar sobre unha rede de cadrados unha malla decorativa por adición de circunferencias, círculos, sectores circulares...</p> <p>Realizar un deseño a partir dunha circunferencia lobulada de seis elementos, utilizando o compás.</p>
B3.4. Manexo do compás. Dividir a circunferencia en dous, catro, seis u oito partes iguais, usando o compás. Realizar motivos decorativos co manexo do compás.	<p>Dividir a circunferencia en seis partes iguais, usando o compás, e debuxar coa regra o hexágono regular e o triángulo equilátero que se posibilita.</p> <p>Realización dun Mandala.</p>
B3.5. Ángulos. Clasificación de ángulos y posicións relativas. B3.6. Trazado de ángulos con escuadra e cartabón.	Identificar e clasificar os diferentes tipos ángulos e posicións relativas.
B3.7. Realizar operacións con ángulos. Medidas angulares. Transporte de medidas angulares.	Realizar operacións (sumas e restas) con ángulos positivos ou negativos con regra e compás.
B3.8. Bisectriz dun ángulo. A bisectriz coma lugar xeométrico básico no plano.	<p>Construír a bisectriz dun ángulo calquera, con regra e compás.</p> <p>Diseñar un abanico utilizando a bisectriz do ángulo.</p>
B3.9. Concepto de medida. Operacións con segmentos coa axuda da regra ou utilizando o compás.	Sumar ou restar segmentos, sobre unha recta, medindo coa regra ou utilizando o compás.
B3.10. Mediatriz dun segmento. A mediatriz coma lugar xeométrico básico	Trazar a mediatriz dun segmento utilizando compás e regras.

no plano.	
B3.11. Teorema de Thales. Aplicacións do teorema de Thales para dividir un segmento en partes iguais e para a escala dun polígono.	Dividir un segmento en partes iguais, aplicando o teorema de Thales.
B3.12. Lugares xeométricos fundamentais. Circunferencia, mediatriz, bisectriz e mediana.	Explicar por escrito, os exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, biselector, circunferencia, esfera, rectas paralelas, planos paralelos, etc.).
B3.13. Triángulos. Clasificación dos triángulos en función dos seus lados e dos seus ángulos. Propiedade fundamental dos triángulos.	Clasificar calquera triángulo, en función dos seus lados e dos seus ángulos.
B3.14. Construción de triángulos.	Construír un triángulo coñecendo dous lados e un ángulo, ou dous ángulos e un lado, ou os seus tres lados, utilizando correctamente as ferramentas.
B3.15. Liñas e puntos notables dos triángulos. Alturas, medianas, bisectrices e mediatrices dos triángulos.	Coñecer e trazar as liñas e puntos notables dos triángulos (ortocentro, baricentro, circuncentro e incentro)
B3.16. O triángulo rectángulo. Características do triángulo rectángulo. Construción dun triángulo rectángulo.	Debuxar un triángulo rectángulo coñecendo a hipotenusa e un cateto.
B3.17. Cuadriláteros. Clasificación e propiedades dos cuadriláteros.	Clasificar os cuadriláteros e estudar as súas propiedades.
B3.18. Construción de cuadriláteros.	Estudar a construción de paralelogramos dados dous lados consecutivos e a diagonal. Realizar, procurando limpeza e exactitude, os exercicios que se propoñan para practicar métodos construtivos de cuadriláteros. Posterior aplicación ao deseño creativo-decorativo de logotipos.
B3.19. Os polígonos. Polígonos regulares e irregulares. Clasificación dos polígonos.	Estudar a clasificación de polígonos e diferenciar claramente entre regulares e irregulares. Observación de formas poligonais na natureza. Observación de crecemento harmónico na mesma.
B3.20. Construción de polígonos regulares inscritos a unha circunferencia.	Construír polígonos regulares inscritos na circunferencia de calquera número de lados. Deseño de un rosetón. Deseño de un escudo automobilístico.

Temporalización e sesións.

Temporalización	Contidos	Sesións
1ª Avaluación	B1.1. Elementos configurativos da imaxe: Punto, liña e plano.	2 sesións

	B1.2. Apreciar o uso que os artistas fan do punto, liña e plano para aplicalo ás propias composicións.	
	B1.3. O punto como o elemento máis sinxelo na comunicación visual. B1.4 Posibilidades gráficas e expresivas da liña en relación ao seu trazado, grosor ou velocidade.	2 sesións
	B1.5. Calidades do plano como elemento compositivo e como construtor de volume.	2 sesións
	B1.6. Elementos de expresión plástica: liña, textura e cor.	2 sesións
	B1.7. A composición. Elementos da composición. B1.8. O ritmo na composición.	3 sesións
	B1.11. Texturas naturais e artificiais. Capacidade expresiva das texturas.	3 sesións
	B1.12. Materiais e técnicas de debuxo e pintura. As técnicas plásticas: Secas, húmidas e mixtas.	3 sesións
	B3.1. Elementos xeométricos fundamentais: O punto, liñas e direccións. Posicións relativas entre rectas: paralelas, cortantes e perpendiculares.	2 sesións
	B3.2. Manexo da escuadra e cartabón para o trazado de paralelas, perpendiculares e rectas a 45°.	1 sesión
	B3.3. Circunferencia e círculo. A circunferencia coma lugar xeométrico básico no plano.	1 sesión
	B3.4. Manexo do compás. Dividir a circunferencia en dous, catro, seis u oito partes iguais, usando o compás. Realizar motivos decorativos co manexo do compás.	1 sesión
	B3.5. Ángulos. Clasificación de ángulos y posicións relativas. B3.6. Trazado de ángulos con escuadra e cartabón.	1 sesións
	B3.7. Realizar operacións con ángulos. Medidas angulares. Transporte de medidas angulares.	2 sesións
2ª Avaliación	B3.8. Bisectriz dun ángulo. A bisectriz coma lugar xeométrico básico no plano.	1 sesión
	B3.9. Concepto de medida. Operacións con segmentos coa axuda da regra ou utilizando o compás.	1 sesións
	B3.10. Mediatriz dun segmento. A mediatriz coma lugar xeométrico básico no plano.	1 sesión
	B3.11. Teorema de Thales. Aplicacións do teorema de Thales para dividir un segmento en partes iguais e para a escala dun polígono.	2 sesións
	B3.12. Lugares xeométricos fundamentais. Circunferencia, mediatriz, bisectriz e mediana.	1 sesión
	B3.13. Triángulos. Clasificación dos triángulos en función dos seus lados e dos seus ángulos. Propiedade fundamental dos triángulos.	1 sesión

	B3.14. Construción de triángulos.	1 sesión
	B3.15. Liñas e puntos notables dos triángulos. Alturas, medianas, bisectrices e mediatrices dos triángulos.	2 sesións
	B3.16. O triángulo rectángulo. Características do triángulo rectángulo. Construción dun triángulo rectángulo.	1 sesión
	B3.17. Cuadriláteros. Clasificación e propiedades dos cuadriláteros.	1 sesión
	B3.18. Construción de cuadriláteros.	2 sesións
	B1.9. A cor coma fenómeno físico e visual. Mestura aditiva e mestura substractiva. B1.10. O círculo cromático. Cores complementarios.	3 sesións
3ª Avaliación	B3.19. Os polígonos. Polígonos regulares e irregulares. Clasificación dos polígonos.	2 sesións
	B3.20. Construción de polígonos regulares inscritos a unha circunferencia.	3 sesións
	B2.1. A imaxe e a comunicación visual. Iconicidade. Graos de iconicidade. Imaxe figurativa, imaxe abstracta.	3 sesións
	B2.2. A comunicación visual. Símbolos e iconas. B2.4. A comunicación visual. Elementos que interveñen na comunicación visual.	3 sesións
	B2.3. O cómic. O cómic como medio de expresión. A linguaxe do cómic.	3 sesións
	B2.4. A comunicación visual. Elementos que interveñen na comunicación visual.	1 sesión
	B2.5. A comunicación visual. Características e elementos que interveñen na comunicación visual.	2 sesións
	B2.6. Funcións dos mensaxes na comunicación visual e audiovisual.	2 sesións

*Esta temporalización é flexible e pode variar dependendo das dificultades do alumnado, e do ritmo de aprendizaxe de cada grupo ou imprevistos que poidan xurdir.

Criterios de avaliación, competencias básicas e contidos mínimos.

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo ESO, 1º curso			
Bloque 1. Expresión plástica			
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias	Mínimos esixibles

B1.1. Identificar os elementos configuradores da imaxe.	EPVAB1.1.1. Identifica e valora a importancia do punto, a liña e o plano analizando de xeito oral e escrito imaxes e producións gráfico plásticas propias e alleas.	CCEC	Analizar de xeito oral e escrito imaxes e producións gráfico plásticas propias e alleas identificando a importancia do punto, liña e plano.
B1.2. Experimentar coas variacións formais do punto, o plano e a liña.	<p>EPVAB1.2.1. Analiza os ritmos lineais mediante a observación de elementos orgánicos, na paisaxe, nos obxectos e en composicións artísticas, empregándoos como inspiración en creacións gráfico-plásticas.</p> <p>EPVAB1.2.2. Experimenta co punto, a liña e o plano co concepto de ritmo, aplicándoos de forma libre e espontánea.</p> <p>EPVAB1.2.3. Experimenta co valor expresivo da liña e o punto e as súas posibilidades tonais, aplicando distintos graos de dureza, distintas posicións do lapis de gráfico ou de cor (tombado ou vertical) e a presión exercida na aplicación, en composicións a man alzada, estruturadas xeometricamente ou máis libres e espontáneas.</p>	CAA CSIEE CCEC	<ul style="list-style-type: none"> • Realizar composicións gráfico-plásticas baseadas en formas orgánicas nas que se experimente co valor expresivo do punto, a liña e o plano e as súas posibilidades tonais, aplicando distintos graos de dureza, distintas posicións do lapis de gráfico ou de cor (tombado ou vertical) e a presión exercida na aplicación. • Realizar composicións gráfico-plásticas libres nas que se experimente co punto, liña e plano co concepto de ritmo.
B1.3. Expresar emocións utilizando distintos elementos configurativos e recursos gráficos: liña, puntos, cores, texturas, claroscuros).	EPVAB1.3.1. Realiza composicións que transmiten emocións básicas (calma, violencia, liberdade, opresión, alegría, tristura, etc.) utilizando distintos recursos gráficos en cada caso (claroscuro, liñas, puntos, texturas, cores...)	CCL	• Realizar composicións que transmitan emocións básicas (calma, violencia, liberdade, opresión, alegría, tristura, etc.) utilizando diversos recursos gráficos en cada caso (claroscuro, liñas, puntos, texturas, cores, etc.).
B1.4. Identificar e aplicar os conceptos de equilibrio, proporción e ritmo en composicións básicas.	<p>EPVAB1.4.1. Analiza, identifica e explica oralmente, por escrito e graficamente, o esquema compositivo básico de obras de arte e obras propias, atendendo aos conceptos de equilibrio, proporción e ritmo.</p> <p>EPVAB1.4.2. Realiza composicións básicas con diferentes técnicas</p>	CCL CSIEE CCEC	• Realizar composicións con elementos xeométricos nas que se apliquen conceptos de proporción, equilibrio e ritmo.

	segundo as propostas establecidas por escrito. EPVAB1.4.3. Representa obxectos illados e agrupados do natural ou do ámbito inmediato, proporcionándoos en relación coas súas características formais e en relación co seu ámbito.		
B1.5. Experimentar coas cores primarias e secundarias.	EPVAB1.5.1. Experimenta coas cores primarias e secundarias estudando a síntese aditiva e subtractiva e as cores complementarias.	CSC	• Coñecer as cores primarias e secundarias, as características da cor (saturación, tono e luminosidade) e realizar composicións con gamas de cor quentes e fríos.
B1.6. Transcribe texturas táctiles a texturas visuais mediante as técnicas de frottage, utilizándoas en composicións abstractas ou figurativas.	EPVAB1.6.1. Transcribe texturas táctiles a texturas visuais mediante as técnicas de frottage, utilizándoas en composicións abstractas ou figurativas.	CSIEE	Diferenciar texturas táctiles e visuais, e introducilas como un elemento expresivo máis nas composicións de carácter figurativo ou abstracto.
B1.7. Coñecer e aplicar as posibilidades expresivas das técnicas gráfico-plásticas secas, húmidas e	EPVAB1.7.1. Utiliza con propiedade as técnicas gráfico plásticas coñecidas aplicándoas de forma axeitada ao obxectivo da actividade.	CCL CSC CCEC	Manexo correcto das técnicas utilizadas en cada traballo:

<p>mixtas. A ténpera, os lapis de grafito e de cor. A colaxe.</p>	<p>EPVAB1.7.2. Utiliza o lapis de grafito e de cor, creando o claroscuro en composicións figurativas e abstractas mediante a aplicación do lapis de forma continua en superficies homoxéneas ou degradadas.</p> <p>EPVAB1.7.3. Experimenta coas ténperas aplicando a técnica de diferentes formas (pinceis, esponxas, goteos, distintos graos de humidade, estampacións...) valorando as posibilidades expresivas segundo o grao de opacidade e a creación de texturas visuais cromáticas.</p> <p>EPVAB1.7.4. Utiliza o papel como material, manipulándoo, resgando, ou pregando creando texturas visuais e táctiles para crear composicións, colaxes matéricos e figuras tridimensionais.</p> <p>EPVAB1.7.5. Crea co papel recortado formas abstractas e figurativas compoñéndoas con fins ilustrativos, decorativos ou comunicativos.</p> <p>EPVAB1.7.6. Aproveita materiais reciclados para a elaboración de obras de forma responsable co medio e aproveitando as súas calidades gráfico - plásticas.</p> <p>EPVAB1.7.7. Mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto orde e estado, e achegándoo á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.</p>	CAA	<p>lapis de grafito e de cor, creando o claroscuro en composicións figurativas e abstractas mediante a aplicación do lapis de forma continua en superficies homoxéneas ou degradadas.</p> <p>Experimentación con ceras brandas.</p> <p>Iniciación a técnicas húmedas con lapiz acuarelable.</p> <p>papel como material, manipulándoo, resgando ou pregando, creando texturas visuais e táctiles, para crear composicións, colaxes matéricos e figuras tridimensionais.</p> <p>Aproveitar materiais reciclados para a elaboración de obras de forma responsable co medio e aproveitando as súas calidades gráfico-plásticas.</p> <p>Manter o espazo de traballo e o material en perfecto orde e estado, e achegalo á aula cando sexa necesario para a elaboración das actividades.</p>
Bloque 2. Comunicación audiovisual			
<p>B2.1. Recoñecer os diferentes graos de iconicidade en imaxes presentes no ámbito comunicativo.</p>	<p>EPVAB2.1.1. Diferencia imaxes figurativas de abstractas.</p> <p>EPVAB2.1.2. Recoñece distintos graos de iconicidade nunha serie de imaxes.</p> <p>EPVAB2.1.3. Crea imaxes con distintos graos de iconicidade baseándose nun mesmo tema.</p>	CCL CD	<p>Crear imaxes de distinto grao de iconicidade a partir dun referente real figurativo.</p>

B2.2. Distinguir e crear distintos tipos de imaxes segundo a súa relación significante-significado: símbolos e iconas.	EPVAB2.2.1. Distingue símbolos de iconas. EPVAB2.2.2. Deseña símbolos e iconas.	CCL CD	Deseñar símbolos e iconas.
B2.3. Analizar e realizar cómics aplicando os recursos de xeito apropiado.	EPVAB2.3.1. Deseña un cómic utilizando de xeito axeitado viñetas e lendas, globos, liñas cinéticas e onomatopeas.	CCL	• Crear unha pequena tira cómica usando correctamente a linguaxe do cómic
B2.4. Diferenciar e analizar os distintos elementos que interveñen nun acto de comunicación.	EPVAB2.4.1. Identifica e analiza os elementos que interveñen en distintos actos de comunicación visual.	CSC	Identificar e analizar os elementos que interveñen en actos de comunicación visual.
B2.5. Diferenciar e analizar os distintos elementos que interveñen nun acto de comunicación.	EPVAB2.5.1. Identifica e analiza os elementos que interveñen en distintos actos de comunicación visual.	CSC	
B2.6. Recoñecer as diferentes funcións da comunicación.	EPVAB2.6.1. Identifica e analiza os elementos que interveñen en distintos actos de comunicación audiovisual. EPVAB2.6.2. Distingue a función ou funcións que predominan en diferentes mensaxes visuais e audiovisuais.	CCL CD	Distinguir a función ou funcións que predominan en mensaxes visuais e audiovisuais.
Bloque 3. Debuxo técnico			
B3.1. Comprender e empregar os conceptos espaciais do punto, a liña e o plano.	EPVAB3.1.1. Traza as rectas que pasan por cada par de puntos, usando a regra, resalta o triángulo que se forma.	CAA	Traza as rectas que pasan por cada par de puntos, usando a regra, e resaltar o triángulo que se forma.
B3.2. Construír distintos tipos de rectas, utilizando a escuadra e o cartabón, despois de repasar previamente estes conceptos.	EPVAB3.2.1. Traza rectas paralelas, transversais e perpendiculares a outra dada, que pasen por puntos definidos, utilizando escuadra e cartabón con suficiente precisión.	CMCCT	Traza rectas paralelas, transversais e perpendiculares a outra dada, que pasen por puntos definidos, utilizando escuadra e cartabón con suficiente precisión.
B3.3. Coñecer con fluidez os conceptos de circunferencia, círculo e arco.	EPVAB3.3.1. Constrúe unha circunferencia lobulada de seis elementos, utilizando o compás.	CD	Construír unha circunferencia lobulada de seis elementos, utilizando o compás.
B3.4. Utilizar o compás, realizando exercicios variados para familiarizarse con esta ferramenta.	EPVAB3.4.1. Divide a circunferencia en seis partes iguais, usando o compás, e debuxa coa regra o hexágono regular e o triángulo equilátero que se posibilita.	CMCCT	Dividir a circunferencia en seis partes iguais, usando o compás, e debuxar coa regra o hexágono regular e o triángulo equilátero que se posibilita.

B3.5. Comprender o concepto de ángulo e bisectriz e a clasificación de ángulos agudos, rectos e obtusos.	EPVAB3.5.1. Identifica os ángulos de 30°, 45°, 60° e 90° na escuadra e no cartabón.	CSIEE	Identificar os ángulos de 30°, 45°, 60° e 90° na escuadra e no cartabón.
B3.6. Estudar a suma e resta de ángulos e comprender a forma de medilos.	EPVAB3.6.1. Suma ou resta ángulos positivos ou negativos con regra e compás.	CMCCT	Sumar ou resta ángulos positivos ou negativos con regra e compás.
B3.7. Estudar o concepto de bisectriz e o seu proceso de construción.	EPVAB3.7.1. Constrúe a bisectriz dun ángulo calquera, con regra e compás.	CCEC	Construír a bisectriz dun ángulo calquera, con regra e compás.
B3.8. Diferenciar claramente entre recta e segmento tomando medidas de segmentos coa regra ou utilizando o compás.	EPVAB3.8.1. Suma ou resta segmentos, sobre unha recta, medindo coa regra ou utilizando o compás.	CMCCT	Sumar ou restar segmentos, sobre unha recta, medindo coa regra ou utilizando o compás.
B3.9. Trazar a mediatriz dun segmento utilizando compás e regra. Tamén utilizando regra, escuadra e cartabón.	EPVAB3.9.1. Traza a mediatriz dun segmento utilizando compás e regra. Tamén utilizando regra, escuadra e cartabón.	CMCCT	Traza a mediatriz dun segmento utilizando compás e regra, e tamén utilizando regra, escuadra e cartabón.
B3.10. Estudar as aplicacións do teorema de Thales.	EPVAB3.10.1. Divide un segmento en partes iguais, aplicando o teorema de Thales. EPVAB3.10.2. Escala un polígono aplicando o teorema de Thales.	CCEC CSIEE	Divide un segmento en partes iguais, aplicando o teorema de Thales.
B3.11. Coñecer lugares xeométricos e defínalos.	EPVAB3.11.1. Explica, verbalmente ou por escrito, os exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, biselector, circunferencia, esfera, rectas paralelas, planos paralelos,...).	CMCCT	Explicar por escrito, os exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, biselector, circunferencia, esfera, rectas paralelas, planos paralelos, etc.).
B3.12. Comprender a clasificación dos triángulos en función dos seus lados e dos seus ángulos.	EPVAB3.12.1. Clasifica calquera triángulo, observando os seus lados e os seus ángulos.	CCEC	Clasificar calquera triángulo, observando os seus lados e os seus ángulos.
B3.13. Construír triángulos coñecendo tres dos seus datos (lados ou ángulos).	EPVAB3.13.1. Constrúe un triángulo coñecendo dous lados e un ángulo, ou dous ángulos e un lado, ou os seus tres lados, utilizando correctamente as ferramentas.	CAA	Construír un triángulo coñecendo dous lados e un ángulo, ou dous ángulos e un lado, ou os seus tres lados, utilizando correctamente as ferramentas.
B3.14. Analizar as propiedades dos puntos e rectas característicos dun	EPVAB3.14.1. Determina o baricentro, o incentro ou o circuncentro de calquera triángulo,	CSIEE	

triángulo.	construíndo previamente as medianas, bisectrices ou mediatrices correspondentes.		
B3.15. Coñecer as propiedades xeométricas e matemáticas dos triángulos rectángulos, aplicándoas con propiedade á construción destes.	EPVAB3.15.1. Debuxa un triángulo rectángulo coñecendo a hipotenusa e un cateto.	CMCCT	Debuxar un triángulo rectángulo coñecendo a hipotenusa e un cateto.
B3.16. Coñecer os diferentes tipos de cuadriláteros.	EPVAB3.16.1. Clasifica correctamente calquera cuadrilátero.	CCEC	Clasificar correctamente calquera cuadrilátero.
B3.17. Executar as construcións máis habituais de paralelogramos.	EPVAB3.17.1. Constrúe calquera paralelogramo coñecendo dous lados consecutivos e unha diagonal.	CAA	Constrúe calquera paralelogramo coñecendo dous lados consecutivos e unha diagonal.
B3.18. Clasificar os polígonos en función dos seus lados, recoñecendo os regulares e os irregulares.	EPVAB3.18.1. Clasifica correctamente calquera polígono de 3 a 5 lados, diferenciando claramente se é regular ou irregular.	CCEC	Clasifica correctamente calquera polígono de tres a cinco lados, diferenciando claramente se é regular ou irregular.
B3.19. Estudiar a construción dos polígonos regulares inscritos na circunferencia.	EPVAB3.19.1. Constrúe correctamente polígonos regulares de ata 5 lados, inscritos nunha circunferencia.	CMCCT	Constrúe correctamente polígonos regulares de ata cinco lados, inscritos nunha circunferencia.

Instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
EPVAB1.1.1. Identifica e valora a importancia do punto, a liña e o plano, analizando de xeito oral e escrito imaxes e producións gráficas plásticas propias e alleas.	Exposición oral.
EPVAB1.2.1. Analiza os ritmos lineais mediante a observación de elementos orgánicos na paisaxe, nos obxectos e en composicións artísticas, empregándoos como inspiración en creacións gráfico-plásticas. EPVAB1.2.2. Experimenta co punto, a liña e o plano co concepto de ritmo, aplicándoos de forma libre e espontánea. EPVAB1.2.3. Experimenta co valor expresivo da liña e o punto e as súas posibilidades tonais, aplicando distintos graos de dureza, distintas posicións do lapis de grafito ou de cor (tombado ou vertical) e a presión exercida na aplicación, en composicións a man alzada, estruturadas xeometricamente ou máis libres e espontáneas.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica

<p>EPVAB1.3.1. Realiza composicións que transmiten emocións básicas (calma, violencia, liberdade, opresión, alegría, tristura, etc.) utilizando diversos recursos gráficos en cada caso (claroscuro, liñas, puntos, texturas, cores, etc.).</p>	<p>Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.</p>
<p>EPVAB1.4.1. Analiza, identifica e explica oralmente, por escrito e graficamente, o esquema compositivo básico de obras de arte e obras propias, atendendo aos conceptos de equilibrio, proporción e ritmo.</p> <p>EPVAB1.4.2. Realiza composicións básicas con diferentes técnicas segundo as propostas establecidas por escrito.</p> <p>EPVAB1.4.3. Representa obxectos illados e agrupados do natural ou do ámbito inmediato, proporcionándoos en relación coas súas características formais e en relación co seu ámbito.</p>	<p>Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica</p>
<p>EPVAB1.5.1. Experimenta coas cores primarias e secundarias, estudando a síntese aditiva e subtractiva e as cores complementarias.</p>	<p>Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica</p>
<p>EPVAB1.6.1. Transcribe texturas táctiles a texturas visuais mediante as técnicas de frottage, utilizándoas en composicións abstractas ou figurativas.</p>	<p>Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.</p>
<p>EPVAB1.7.1. Utiliza con propiedade as técnicas gráfico-plásticas coñecidas aplicándoas de forma axeitada ao obxectivo da actividade.</p> <p>EPVAB1.7.2. Utiliza o lapis de grafito e de cor, creando o claroscuro en composicións figurativas e abstractas mediante a aplicación do lapis de forma continua en superficies homoxéneas ou degradadas.</p> <p>EPVAB1.7.3. Experimenta coas témperas aplicando a técnica de diferentes formas (pinceis, esponxas, goteos, distintos graos de humidade, estampaxes, etc.), valorando as posibilidades expresivas segundo o grao de opacidade e a creación de texturas visuais cromáticas.</p> <p>EPVAB1.7.4. Utiliza o papel como material, manipulándoo, resgando ou pregando, creando texturas visuais e táctiles, para crear composicións, colaxes matéricas e figuras tridimensionais.</p> <p>EPVAB1.7.5. Crea co papel recortado formas abstractas e figurativas compóndoas con fins ilustrativos, decorativos ou comunicativos.</p> <p>EPVAB1.7.6. Aproveita materiais reciclados para a elaboración de obras de forma responsable co medio e aproveitando as súas calidades gráfico-plásticas.</p> <p>EPVAB1.7.7. Mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto orde e estado, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.</p>	<p>Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.</p>
<p>EPVAB2.1.1. Diferencia imaxes figurativas de abstractas.</p> <p>EPVAB2.1.2. Recoñece graos de iconicidade nunha serie de imaxes.</p> <p>EPVAB2.1.3. Crea imaxes con distintos graos de iconicidade baseándose nun mesmo tema.</p>	<p>Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica</p>

EPVAB2.2.1. Distingue símbolos de iconas. EPVAB2.2.2. Deseña símbolos e iconas.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB2.3.1. Deseña un cómic utilizando adecuadamente viñetas e lendas, globos, liñas cinéticas e onomatopeas.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB2.4.1. Identifica e analiza os elementos que interveñen en actos de comunicación visual.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB2.5.1. Identifica e analiza os elementos que interveñen en actos de comunicación audiovisual. EPVAB2.5.2. Distingue a función ou funcións que predominan en mensaxes visuais e audiovisuais.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.1.1. Traza as rectas que pasan por cada par de puntos, usando a regra, e resalta o triángulo que se forma.	Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica.
EPVAB3.2.1. Traza rectas paralelas, transversais e perpendiculares a outra dada, que pasen por puntos definidos, utilizando escuadra e cartabón con suficiente precisión.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.3.1. Constrúe unha circunferencia lobulada de seis elementos, utilizando o compás.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.4.1. Divide a circunferencia en seis partes iguais, usando o compás, e debuxa coa regra o hexágono regular e o triángulo equilátero que se posibilita.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.5.1. Identifica os ángulos de 30°, 45°, 60° e 90° na escuadra e no cartabón.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.6.1. Suma ou resta ángulos positivos ou negativos con regra e compás.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.7.1. Constrúe a bisectriz dun ángulo calquera, con regra e compás.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.8.1. Suma ou resta segmentos, sobre unha recta, medindo coa regra ou utilizando o compás.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.9.1. Traza a mediatriz dun segmento utilizando compás e regra, e tamén utilizando regra, escuadra e cartabón.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.10.1. Divide un segmento en partes iguais, aplicando o teorema de Tales. EPVAB3.10.2. Escala un polígono aplicando o teorema de Tales.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.11.1. Explica, verbalmente ou por escrito, os exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, biselector, circunferencia, esfera, rectas	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica

paralelas, planos paralelos, etc.).	
EPVAB3.12.1. Clasifica calquera triángulo, observando os seus lados e os seus ángulos.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.13.1. Constrúe un triángulo coñecendo dous lados e un ángulo, ou dous ángulos e un lado, ou os seus tres lados, utilizando correctamente as ferramentas.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.14.1. Determina o baricentro, o incentro ou o circuncentro de calquera triángulo, construíndo previamente as medianas, as bisectrices ou as mediatrices correspondentes.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.15.1. Debuxa un triángulo rectángulo coñecendo a hipotenusa e un cateto.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.16.1. Clasifica correctamente calquera cuadrilátero.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.17.1. Constrúe calquera paralelogramo coñecendo dous lados consecutivos e unha diagonal.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.18.1. Clasifica correctamente calquera polígono de tres a cinco lados, diferenciando claramente se é regular ou irregular.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.19.1. Constrúe correctamente polígonos regulares de ata cinco lados, inscritos nunha circunferencia.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica

EDUCACIÓN PLÁSTICA, VISUAL E AUDIOVISUAL 3º ESO.

Obxectivos.

Recoñecer a importancia da imaxe nos medios de comunicación de masas, a súa influencia no pensamento social e actuar de modo crítico ante as mensaxes visuais.

- I) Valorar a expresión plástica como medio de expresión artística de sociedades e culturas diferentes. Apreciala como un xeito de entendemento e concordia entre pobos, valorando as súas similitudes e diferenzas.

- m) Recoñecer, comprender e valorar as manifestacións da cultura galega, apreciando o patrimonio cultural e contribuíndo a súa conservación e mellora.
- n) Sensibilizar ao alumnado ante o goce artístico e acadar os recursos suficientes para apreciar as diferentes representacións artísticas.
- o) Adquirir e empregar con precisión a terminoloxía específica da linguaxe plástica e visual.
- p) Desenvolver o pensamento lóxico e matemático na resolución do proceso creativo aplicado á representación de formas e espazos mediante o emprego das proporcións e da perspectiva.
- q) Expresarse con creatividade, utilizando as diversas ferramentas e técnicas plásticas e visuais, relacionándoas con outras linguaxes e aplicando nas súas creacións as tecnoloxías da información e da comunicación mais axeitadas.
- r) Utilizar a linguaxe plástica para expresar emocións e sentimentos, vivencias e ideas.
- s) Planificar e reflexionar, de forma individual ou colectiva, sobre o proceso de realización dun obxecto partindo duns obxectivos prefixados e revisar e valorar, ao final de cada fase, o estado do seu desenvolvemento.
- t) Aplicar as distintas técnicas de traballo cooperativo fomentando a responsabilidade e favorecendo o diálogo e a comunicación.
- u) Establecer unha actitude positiva ante os novos retos, admitindo os erros e valorando os acertos como parte do proceso de formación do individuo.

Contidos e actividades de aprendizaxe.

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 2º ciclo ESO, 3º curso	
Bloque 1. Expresión plástica	
Contidos	Actividades de aprendizaxe
B1.1. O proceso creativo. Métodos creativos aplicados a procesos de artes plásticas e deseño.	<p>Crear composicións aplicando procesos creativos sinxelos, mediante propostas por escrito, axustándose aos obxectivos. Aplicar métodos creativos para a elaboración de deseño gráfico ou deseños de produto.</p> <p>Posta en común das características da expresión pictórica, escultórica, do Debuxo e do Deseño. Similitudes e diferenzas. Visualizar, analizar e comentar na aula a función e o poder da arte. Realiza unha visita virtual á galería online do Museo del Prado, elixe unha obra e elabora catro aproximacións.</p> <p>Teclea en GOOGLE os nomes de Xaquín Marín, Patricia Castelao, Miguel Anxo Prado, Franc Bueno, e David Rubín...contempla algunha das súas obras e analiza as semellanzas e diferenzas entre o xeito expresivo destes debuxantes galegos.</p>
B1.2. O proceso creativo dende a idea inicial ata a execución definitiva.	<p>Diseñar unha silla. Buscar diferentes deseños e ideas e contrastar. Realizar bocetos como aproximación á expresión da idea. Realizar diferentes versións variando á técnica, debuxo, pintura, colaxe, fotografía, fotomontaxe, ata achegarnos a súa concreción. Realizar en volume a súa maqueta como achegamento ao produto final.</p>
B1.3. A imaxe como representación da realidade. A iconicidade na imaxe gráfica. Niveis de iconicidade.	<p>Visualizar e analizar o cadro de Magrite "Esto no es una pipa" como precursor del arte conceptual. Que pensas que significa? Visualiza logo a serie de árbores de Mondrian. Que similitudes e diferenzas encontras neles?</p>
B1.4. O bosquejo ou apuntamento como estudio previo ao resultado final.	<p>Analizar e comentar as obras: "Libertad guiando al pueblo" de Delacroix ou "A Balsa da Medusa" de Gericault. Ten en conta aspectos de composición, perspectiva, tratamento da figura, representación do movemento e contido simbólico. Analiza a obra no seu contexto.</p> <p>Comparar o emprego da liña, a cor, e a textura que Van Gogh e Munch fan nas súas obras: O ceo estrelado e O Grito. Realiza unha versión en collage dunha delas.</p>
B1.5. Natureza da cor. Cor luz e cor pigmento.	<p>Realizar un circulo cromático de 36 cores donde teñamos, ademais de secundarios e terciarios, tono, intensidade e brillo de cada un.</p> <p>Representar con claroscuro traballando cos cores complementarios, a sensación espacial de composicións volumétricas sinxelas. Realiza variacións dunha obra, mediante planos de cor. Técnica libre.</p> <p>Realizar modificacións da cor e as súas propiedades empregando técnicas propias da cor pigmento e da cor luz, aplicando as TIC, para expresar sensacións en composicións sinxelas. Representar con cores complementarios a sensación espacial de composicións volumétricas sinxelas.</p>
B1.6. Temperatura da cor.	<p>Os Pantone. Análise e aplicacións no Deseño Gráfico. Análise das cores empregadas nas sinais de tráfico. Posta</p>

B1.7. Simbolismo da cor.	<p>encomún. Análise e discusión.</p> <p>Busca exemplos da túa contorna onde se evidencie o uso simbólico da cor. Traballo en grupo e exposición.</p> <p>Visualiza obras de Turner, Rotko, Alberts, Klein, Chagall, Andy Warhol, ... e poñer en común o emprego que fan da cor.</p> <p>Diseña una vidriera: bocetos, estudo de cor, estudo xeométrico.</p> <p>Análise das cores empregadas nas sinais de tráfico. Posta encomún. Análise e discusión.</p> <p>Realizar composicións abstractas nas que se expresen sensacións por medio do uso da cor.</p>
B1.8. Materiais e técnicas de debuxo e pintura. As técnicas plásticas: Secas, húmidas e mixtas.	<p>Visualización da obra de artistas como: Rotko, Alberts, Klein, Chagall, Andy Warhol... Análise do emprego da cor.</p> <p>Analiza o emprego da cor nos retratos de Marilyn realizados por Andy Warhol.</p> <p>Realiza un estudio fotográfico do teu rostro, e logo dos bocexos precisos, realiza un autorretrato coa técnica de falso linogrado ou estarcido.</p> <p>Realiza unha variante do autoretrato empregando a collage con texturas, ben por medio de calco e recorte, ben por medios informáticos empregando programas de deseño como GIMP ou INKSCAPE. A partires dun modelo proposto polo profesor realizar diferentes versións atendendo a expresividade dos materiais: lapiz blando, carboncillo ou aguada.</p> <p>Realizar unha variante dun tema proposto polo profesor empregando o collaxe.</p> <p>Buscar na WEB "Seurat" e analizar como emprega o punto nas súas obras. Comparar co emprego que fai Miró.</p> <p>Utilizar o papel como material, manipulándoo, resgando ou pregando, creando texturas visuais e táctiles para crear composicións, colaxes matéricas e figuras tridimensionais.</p> <p>Aproveitar materiais reciclados para a elaboración de obras de forma responsable co medio e aproveitando.</p> <p>Visualizar e comentar as seguintes obras maestras realizadas mediante Collage: Mermelada de cerezas, de Carl Spitzweg (2ª m s. XIX). Pablo Picasso, bodegón con violín e frutas (1913). Georges Braque, Vaso, botella e periódico (1913-1914). Juan Gris, La mesa (1914) Henri Matisse, O duelo do rei (1952). Wolf Vostell, Coca-Cola (1961). René Magritte, Las sabrosas raíces, (1926). Marisa Girona, Les Trois mosquetaires (1972) Mimmo Rotella, Marilyn N.1 (2004) e comparar coa obra de Miriam Shapiro, TRABALLO EN GRUPO.</p>
Bloque 2. Comunicación audiovisual	
Contidos	Actividades de aprendizaxe
<p>B2.1. A percepción visual. O proceso perceptivo.</p> <p>B2.2. As constantes perceptivas de forma, tamaño e cor.</p>	<p>Visualización de diferentes percepcións ópticas, análise según os procesos perceptivos.</p> <p>Análise da obra de Escher, Dalí ou Magritte.</p> <p>Realizar exercicios sinxelos de traballo coa forma xogando coas relacións de: superposición opacidade. Distanciamento, Sustracción, intersección- transparencia.</p> <p>Realizar unha ilustración a partires dunha obra dalgún dos autores citados engadíndolle algún elemento de creación propia.</p> <p>Analizar el cuadro Los Embajadores de Hans Holbein, el joven (1533), anamorfismo y simbología.</p> <p>Aprender como realizar un anamorfismo sencillo y realizar uno en el</p>

	aula para poder fotografialo con el teléfono móvil.
B2.3. Ilusión ópticas. B2.4. Leis ou principios da Gestalt.	<p>Visualización de ilusións ópticas baseadas nas leis da Gestalt e identificación das mesmas.</p> <p>Deseñar en grupo ilusións ópticas baseándose nas leis da Gestalt. Realiza a partir de formas xeométricas básicas unha obra plana ou volumétrica ao estilo de Vasarely.</p> <p>Visualizar e analizar en tres obras de diferentes épocas a presenza de todos ou algúns principios da Gestalt: Ley da boa forma, da proximidade, da semellanza, de cerre, continuidade e dirección, orientación e orientación por terzos.</p> <p>Realizar sobre elas os correspondentes diagramas compositivos</p>
B2.5. A imaxe en movemento. Posibilidades expresivas da imaxe en movemento.	<p>Deseña Visualizar Disney Silly Symphony - los tres gatitos huérfanos.</p> <p>Visualiza Pablo y el laberinto de Juan Pablo Etcheverry. Analiza e compara el tipo de animación.</p> <p>Visualización de un sencillo vídeo sobre las bases de la animación. Trabajar unha animación simple fabricando un flip-book.</p> <p>Realiza un storyboard e posterior execución dun proxecto sinxelo de Stop Moción executado en Movie Maker.</p> <p>Realiza un giff animado en Inkscape e gimp.</p> <p>Visualizar a película de animación Christmas is Coming (1951) de Lotte Reiniger e Cinderella (1922) de Lotte Reiniger feitas a base de siluetas .</p> <p>Realiza un storyboard e posterior execución dun proxecto sinxelo de Stop Moción executado en Movie Maker, onde empregues siluetas..</p>
B2.6. A linguaxe visual. O signo visual. Significante e significado.	<p>Realizar, partir dunhas imaxes propostas polo profesor, unha análise gráfica na que se evidencien as diferenzas entre significativo e significado sen esquecer o canal de emisión como guía da mirada.</p> <p>Recole do teu entorno imaxes de marcas, signos e símbolos. Recolle as que che parezan máis interesantes e indica nun breve texto en que grupo a clasificarías.</p> <p>Selecciona un logotipo que che guste, engádeo no teu caderno e comenta: Cor es e formas, tipo de letra e connotación do nome da marca. Posible significado da forma en relación ao produto que representa. Popularidade e público ao que se dirixe.</p>
B2.7. O linguaxe da imaxe. Aprender a ler a imaxe. B2.8. Denotación, connotación.	<p>Analizar unha imaxe, mediante unha lectura subxectiva identificando os elementos de significado, ferramentas visuais utilizadas, sacando conclusións e interpretando o seu significado.</p> <p>Observar e analizar el Guernica de Picasso. Describir o contexto (momento histórico, encargo, destino da obra..) Analizar a súa simboloxía.</p> <p>Observar e analizar as Meninas de Velázquez. Describir o contexto (momento histórico, encargo, destino da obra..) Analizar a súa simboloxía, e algunhas das múltiples interpretacións realizadas sobre esta obra por diferentes artistas.</p>

B2.9. A fotografía. A fotografía coma medio de comunicación.	<p>Visionado de fotografías clásicas. Comparativa entre a obra de: Ruth Matilda Anderson, Cristina García rodero, e Virxilio Vieitez.</p> <p>Traballo en grupo de dúas persoas realizar a portada dunha revista. Realiza unha pequena reportaxe fotográfica que explique un día da túa vida.</p> <p>Realiza, por parellas, unha serie de seis retratos e, unha vez impresos, intervalos ao xeito de Arnulf Rainer.</p> <p>Realizar fotografías con distintos encadramentos e puntos de vista, aplicando diferentes leis compositivas.</p>
B2.10. A imaxe en movemento. Posibilidades expresivas da imaxe en movemento.	
B2.11. Linguaxes visual e audiovisual. Funcións e códigos.	<p>Analizar nunha serie de imaxes propostas polo profesor as similitudes e diferenzas retóricas.</p> <p>A partir do fragmento de vídeo dun informativo, presentado polo profesor, analiza os seguintes aspectos: De que tratan as noticias, en que orde se presentan, que imaxes se amosan, tempo de duración xeral e particular de cada noticia. Señala outros elementos que poidan resultarche de interese. Posterior posta en común.</p>
B2.12. Recursos visuais presentes en mensaxes publicitarias visuais e audiovisuais.	<p>Identificar os recursos visuais presentes en mensaxes publicitarias visuais e audiovisuais.</p> <p>Buscar e realizar eslogans que se correspondan cos tipos estudados.</p> <p>Selecciona catro xemplos de publicidade racional, emocional e instintiva.</p> <p>Analiza o emprego da cor en publicidade. Visita un supermercado e describe a cor que predomina nos produtos da sección de perfumería, bollería e limpeza.</p> <p>Realiza un Cartel sobre o tema que propoña o profesor. Intenta aplicar nel os recursos visuais estudados. Para a súa realización final podes empregar técnicas gráficas manuais ou mediante ordenador.</p>
B2.13. A publicidade. Principais recursos visuais empregados na publicidade.	<p>A publicidade. ¡Qué non te enganen! Aprende a leer a publicidade.</p> <p>Analizar as funcións da publicidades, os medios, as estratexias e os valores que transmite.</p> <p>Analiza o emprego da cor en publicidade. Visita un supermercado e describe a cor que predomina nos produtos da sección de perfumería, panadería e limpeza.</p> <p>Selecciona dous anuncios de revista e analiza o emprego da cor en publicidade. Traballo en grupo.</p> <p>Realizar un anuncio co teléfono móbil promocionando o instituto.</p> <p>Deseñar unha mensaxe publicitaria utilizando recursos visuais como as figuras retóricas.</p>
B2.14. O cine. O cine como medio de comunicación.	<p>Breve introducción a la historia del cine (La historia del cine en 8 minutos https://www.youtube.com/watch?v=WLzaRpo1IoM)</p> <p>Analizar a narrativa en relación coa mensaxe dun fragmento dunha obra cinematográfica.</p>
B2.15. A linguaxe multimedia como ferramenta de traballo.	<p>Elaborar unha presentación multimedia en grupo para presentar unha serie fotográfica arredor dun tema concreto.</p> <p>Qué é un blog? Analizar os diferentes aspectos: Gratuidade de aloxamento, interactividade, hiipertextualidade, unidade de</p>

	<p>información en un blog,coautoría. Fai unha pescuda e averigua qué é glogster. Comenta ás súas características.</p>
Bloque 3. Debuxo técnico	
Contidos	Actividades de aprendizaxe
B3.1. Lugares xeométricos fundamentais. Circunferencia, mediatriz, bisectriz e mediana.	<p>Explicación / repaso de 1º ESO dos exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, bisectriz, circunferencia, esfera, rectas paralelas, planos paralelos, etc.) Amplía ou diminúe un formato de papel tendo en conta a súa bisectriz.</p>
B3.2. Os polígonos. Polígonos regulares e irregulares. Clasificación dos polígonos.	<p>Clasificar correctamente calquera polígono, diferenciando claramente se é regular ou irregular. Busca elementos da natureza que teñan estrutura poligonal, incorpóraos ao teu caderno, fai unha pequena descrición e sinala a súa xeometría dándolle un toque artístico.</p>
B3.3. Construción de polígonos regulares dado o lado.	<p>Debuxa con instrumentos os diferentes tipos de polígonos estudados polo método xeral e particular do lado. Busca elementos da natureza que teñan estrutura poligonal, incorpóraos ao teu caderno, fai unha pequena descrición e sinala a súa xeometría dándolle un toque artístico.</p>
B3.4. Tanxencias e enlaces. Propiedades y consideracións xeométricas das tanxencias.	<p>Resolver correctamente os casos de tanxencia entre circunferencias e circunferencias e rectas presentes en diferentes figuras, utilizando adecuadamente as ferramentas. Proxección, visionado e análise de diferentes lacerías árabes. Realizar, con escuadra, cartabón e compás, os exercicios propostos sobre tanxencias entre recta e circunferencia e entre circunferencias. Procura poñer esmero para lograr unha correcta execución. Realiza unha lacería e unha vez realizado o esquema xeométrico dalle cor. Podes realizala manualmente ou empregar o programa de ordenador, Inkscape.</p>
B3.5. Tanxencias e enlaces en curvas técnicas: óvalos e ovoides.	<p>Construír correctamente un óvalo regular, coñecendo o diámetro maior, o menor ou ambos.</p>
B3.6. Propiedades e características das tanxencias en óvalos e ovoides.	<p>Construír do ovoide coñecido o eixe menor, o eixe maior ou ambos. Realizar, con escuadra, cartabón e compás, os exercicios propostos, de tanxencias e enlaces, entre recta e circunferencia e entre circunferencias. Procura aplicar a correcta diferenciación de liñas para obter unha correcta execución. Realizar, con escuadra, cartabón e compás, os exercicios propostos de construción de óvalos e ovoides. Procura ser exacto na súa resolución. Buscar algún exemplo na contorna nos que estas curvas estean presentes, fotografíaos e sinala sobre a imaxe o seu trazado xeométrico.</p>
B3.7. Enlaces en curvas técnicas. Espirais. Propiedades e características.	<p>Construír correctamente espirais de dous, tres, catro e cinco centros e integralas nunha composición. Realizar, con escuadra, cartabón e compás, os exercicios propostos sobre curvas técnicas e espirais. Buscar tres exemplos de aplicación en obras de arte para analizalos, e situalos no seu tempo e estilo.</p>

	Observar a obra de Richard Long e analizar a súa unión entre arte e xeometría.
B3.8. Redes modulares: cadrada e triangular. B3.9. Concepto de simetría, xiro e translación aplicado as composicións modulares.	<p>Deseña un papel de regalo tendo como estrutura unha de red modular sinxela.</p> <p>Busca na túa contorna exemplos de aplicación de redes modulares. Busca exemplos de Simetría axial e radial na natureza. Incorpora tres exemplos de cada no teu caderno, selecciona un de cada tipo e debuxa o seu esquema xeométrico. Realiza logo unha variante mediante xiro e outra sobre traslación.</p> <p>Busca e observa na cerámica grega o emprego de redes decorativas. Selecciona a peza que máis che guste, e incorpóraa no teu caderno cunha ficha explicativa. Ao lado e á man alzada, realiza un estudo xeométrico.</p> <p>Executar en grupos un deseño aplicando repeticións, xiros e simetrías de módulos.</p>
B3.10. Representación obxectiva de sólidos. Introducción a os sistemas de medida e sistemas perspectivados. Vistas diédricas dun sólido.	<p>Debuxar correctamente as vistas principais de volumes frecuentes, identificando as tres proxeccións dos seus vértices e as súas arestas.</p> <p>Visualizar e analizar o uso que fai o artista Richard Estes dos elementos da perspectiva cónica na súa obra Times Square as 3,53 da tarde en inverno, 1985.</p> <p>Realiza unha perspectiva cónica central sinxela cun só punto de fuga dun interior amoblado.</p> <p>Realiza as vistas diédricas dos obxectos propostos.</p> <p>Busca e visualiza a obra de George Braque, e observa como sintetiza o espazo no cadro O viaduto de L'Estaque.</p>
B3.11. Introducción as axonometrías e as súas características. A axonometría cabaleira aplicada a volumes sinxelos.	<p>Construír a perspectiva cabaleira de prismas, aplicando correctamente coeficientes de redución sinxelos.</p> <p>Proxección, visionado e análise da obra de Escher. Observa como logra a tridimensionalidade no plano mediante o emprego de sistemas perspectivados.</p>
B3.12. A axonometría isométrica aplicada a volumes sinxelos.	<p>Realizar perspectivas isométricas de prisma, utilizando correctamente a escuadra e o cartabón para o trazado de paralelas.</p> <p>Realiza a perspectiva isométrica de conos, cilindros, prismas, e outras pezas sinxelas, procurando un trazado rigoroso e de boa presentación.</p>

Temporalización e sesións.

Temporalización	Contidos	Sesións
1ª Avaluación	B2.1. A percepción visual. O proceso perceptivo. B2.2. As constantes perceptivas de forma, tamaño e cor.	3 sesións

	B2.3. Ilusións ópticas. B2.4. Leis ou principios da Gestalt.	2 sesións
	B2.5. A imaxe en movemento. Posibilidades expresivas da imaxe en movemento.	3 sesións
	B3.1. Lugares xeométricos fundamentais. Circunferencia, mediatriz, bisectriz e mediana.	2 sesións
	B3.2. Os polígonos. Polígonos regulares e irregulares. Clasificación dos polígonos.	1 sesión
	B3.3. Construción de polígonos regulares dado o lado.	2 sesións
	B1.1. O proceso creativo. Métodos creativos aplicados a procesos de artes plásticas e deseño.	1 sesión
	B1.2. O proceso creativo dende a idea inicial ata a execución definitiva.	3 sesións
	B1.3. A imaxe como representación da realidade. A iconicidade na imaxe gráfica. Niveis de iconicidade.	1 sesión
	B1.4. O bosquexo ou apuntamento como estudio previo ao resultado final.	2 sesións
	B1.5. Natureza da cor. Cor luz e cor pigmento.	3 sesións
	B1.6. Temperatura da cor. B1.7. Simbolismo da cor.	2 sesións
2ª Avaliación	B1.8. Materiais e técnicas de debuxo e pintura. As técnicas plásticas: Secas, húmidas e mixtas.	3 sesións
	B2.6. A linguaxe visual. O signo visual. Significante e significado.	2 sesións
	B2.7. O linguaxe da imaxe. Aprender a ler a imaxe. B2.8. Denotación, connotación.	2 sesións
	B2.9. A fotografía. A fotografía coma medio de comunicación.	2 sesións
	B2.10. A imaxe en movemento. Posibilidades expresivas da imaxe en movemento.	3 sesións
	B2.11. Linguaxes visual e audiovisual. Funcións e códigos.	2 sesións
	B2.12. Recursos visuais presentes en mensaxes publicitarias visuais e audiovisuais.	2 sesións
	B2.13. A publicidade. Principais recursos visuais empregados na publicidade.	3 sesións
3ª Avaliación	B3.8. Redes modulares: cadrada e triangular. B3.9. Concepto de simetría, xiro e translación aplicado as composicións modulares.	3 sesións
	B3.4. Tanxencias e enlaces. Propiedades y consideracións xeométricas	2 sesións

	das tanxencias.	
	B3.5. Tanxencias e enlaces en curvas técnicas: óvalos e ovoides.	2 sesións
	B3.6. Propiedades e características das tanxencias en óvalos e ovoides.	1 sesión
	B3.7. Enlaces en curvas técnicas. Espirais. Propiedades e características.	1 sesión
	B3.10. Representación obxectiva de sólidos. Introducción a os sistemas de medida e sistemas perspectivos. Vistas diédricas dun sólido.	3 sesións
	B3.11. Introducción as axonometrías e as súas características. A axonometría cabaleira aplicada a volumes sinxelos.	2 sesións
	B3.12. A axonometría isométrica aplicada a volumes sinxelos.	3 sesións
	B2.14. O cine. O cine como medio de comunicación.	2 sesións
	B2.15. A linguaxe multimedia como ferramenta de traballo.	1 sesión

*Esta temporalización é flexible e pode variar dependendo das dificultades do alumnado, e do ritmo de aprendizaxe de cada grupo ou imprevistos que poidan xurdir.

Criterios de avaliación, competencias básicas e contidos mínimos.

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 2º ciclo ESO, 3º curso			
Bloque 1. Expresión plástica			
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias	Mínimos esixibles
B1.1. Coñecer e aplicar os métodos creativos gráfico-a-plásticos aplicados a procesos de artes plásticas e deseño.	EPVAB1.1.1. Crea composicións aplicando procesos creativos sinxelos, mediante propostas por escrito axustándose aos obxectivos finais. EPVAB1.1.2. Coñece e aplica métodos creativos para a elaboración de deseño gráfico, deseños de produto, moda e as súas múltiples aplicacións.	CAA CSIEE	Crear composicións aplicando procesos creativos sinxelos, mediante propostas por escrito, axustándose aos obxectivos. Aplicar métodos creativos para a elaboración de deseño gráfico ou deseños de produto.

B1.2. Crear composicións gráfico-plásticas persoais e colectivas.	EPVAB1.2.1. Reflexiona e avalía oralmente e por escrito, o proceso creativo propio e alleo dende a idea inicial ata a execución definitiva.	CSIEE	Reflexionar e avaliar, oralmente e por escrito, o proceso creativo propio e alleo desde a idea inicial ata a execución definitiva.
B1.3. Debuxar con distintos niveis de iconicidade da imaxe.	EPVAB1.3.1. Comprende e emprega os diferentes niveis de iconicidade da imaxe gráfica, elaborando bosquejos, apuntamentos, debuxos esquemáticos, analíticos e miméticos.	CCEC	Comprender e empregar os niveis de iconicidade da imaxe gráfica, elaborando bosquejos, apuntamentos, e debuxos esquemáticos, analíticos e miméticos.
B1.4. Identificar e diferenciar as propiedades da cor luz e a cor pigmento.	EPVAB1.4.1. Realiza modificacións da cor e as súas propiedades empregando técnicas propias da cor pigmento e da cor luz, aplicando as TIC, para expresar sensacións en composicións sinxelas. EPVAB1.4.2. Representa con claroscuro a sensación espacial de composicións volumétricas sinxelas. EPVAB1.4.3. Realiza composicións abstractas con diferentes técnicas gráficas para expresar sensacións por medio do uso da cor.	CSIEE CSC	Realizar modificacións da cor e as súas propiedades empregando técnicas propias da cor pigmento e da cor luz, aplicando as TIC, para expresar sensacións en composicións sinxelas. Representa con claroscuro a sensación espacial de composicións volumétricas sinxelas. Realizar composicións abstractas nas que se expresen sensacións por medio do uso da cor.
B1.5. Coñecer e aplicar as posibilidades expresivas das técnicas gráfico-plásticas secas, húmidas e mixtas. A témpera, os lapis de grafito e de cor. A colaxe.	PVAB1.5.1. Utiliza con propiedade as técnicas gráfico plásticas coñecidas aplicándoas de forma axeitada ao obxectivo da actividade. EPVAB1.5.2. Utiliza o lapis de grafito e de cor, creando o claroscuro en composicións figurativas e abstractas mediante a aplicación do lapis de forma continua en superficies homoxéneas ou degradadas. EPVAB1.5.3. Experimenta	CCL CCEC CCEC CAA CSIEE CSC CSC	Utilizar con propiedade as técnicas gráfico-plásticas coñecidas aplicándoas de forma axeitada ao obxectivo da actividade Crear composicións figurativas e abstractas mediante a aplicación do lapis de grafito ou cor de forma continua en superficies homoxéneas ou degradadas Realizar composicións con técnicas húmidas(témpera,acuarela)experimentan do coa

	<p>coas témperas aplicando a técnica de diferentes formas (pinceis, esponxas, goteos, distintos graos de humidade, estampacións...) valorando as posibilidades expresivas segundo o grao de opacidade e a creación de texturas visuais cromáticas.</p> <p>EPVAB1.5.4. Utiliza o papel como material, manipulándoo, resgando, ou pregando creando texturas visuais e táctiles para crear composicións, colaxes matéricos e figuras tridimensionais.</p> <p>EPVAB1.5.5. Crea co papel recortado formas abstractas e figurativas compoñéndoas con fins ilustrativos, decorativos ou comunicativos.</p> <p>EPVAB1.5.6. Aproveita materiais reciclados para a elaboración de obras de forma responsable co medio e aproveitando as súas calidades gráfico-plásticas.</p> <p>EPVAB1.5.7. Mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto orde e estado, e achegándoo á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.</p>		<p>técnica e as súas posibilidades expresivas</p> <p>Utilizar o papel como material, manipulándoo, resgando ou pregando, creando texturas visuais e táctiles para crear composicións, colaxes matéricos e figuras tridimensionais.</p> <p>Aproveitar materiais reciclados para a elaboración de obras de forma responsable co medio e aproveitando as súas calidades gráfico-plásticas.</p> <p>Mantén o espazo de traballo e o material en orde e estado perfectos, e achegalo á aula cando sexa necesario para a elaboración das actividades.</p>
Bloque 2. Comunicación audiovisual			
B2.1. Identificar os elementos e factores que interveñen no proceso de percepción de imaxes.	EPVAB2.1.1. Analiza as causas polas que se produce unha ilusión óptica aplicando coñecementos dos procesos perceptivos.	CAA	Analiza as causas polas que se duce unha ilusión óptica aplicando coñecementos dos procesos perceptivos.

B2.2. Recoñecer as leis visuais da Gestalt que posibilitan as ilusións ópticas e aplicar estas leis na elaboración de obras propias.	EPVAB2.2.1. Identifica e clasifica diferentes ilusións ópticas segundo as distintas leis da Gestalt. EPVAB2.2.2. Deseña ilusións ópticas baseándose nas leis da Gestalt.	CSC CCEC	Identificar e clasifica ilusións ópticas segundo as leis da Gestalt. Deseña ilusións ópticas baseándose nas leis da Gestalt.
B2.3. Coñecer os fundamentos da imaxe en movemento, explorar as súas posibilidades expresivas.	EPVAB2.3.1. Elabora unha animación con medios dixitais e/ou analóxicos.	CD	Elabora unha animación con medios dixitais e/ou analóxicos.
B2.4. Identificar significante e significado nun signo visual.	EPVAB2.4.1. Distingue significante e significado nun signo visual.	CCL	
B2.5. Describir, analizar e interpretar unha imaxe distinguindo os aspectos denotativo e connotativo desta.	EPVAB2.5.1. Realiza a lectura obxectiva dunha imaxe identificando, clasificando e describindo os elementos desta. EPVAB2.5.2. Analiza unha imaxe, mediante unha lectura subxectiva, identificando os elementos de significación, narrativos e as ferramentas visuais utilizadas, sacando conclusións e interpretando o seu significado.	CCL CCEC	Analizar unha imaxe, mediante unha lectura subxectiva identificando os elementos de significacFerramentas visuais utilizadas, sacando conclusións e interpretando o seu significado.
B2.6. Analizar e realizar fotografías comprendendo e aplicando os fundamentos desta.	EPVAB2.6.1. Identifica distintos encadres e puntos de vista nunha fotografía. EPVAB2.6.2. Realiza fotografías con distintos encadres e puntos de vista aplicando diferentes leis compositivas.	CCL CD	Realizar fotografías con distintos encadramentos e puntos de vista, aplicando diferentes leis compositivas.
B2.7. Coñecer os fundamentos da imaxe en movemento, explorar as súas posibilidades expresivas.	EPVAB2.7.1. Elabora unha animación con medios dixitais e/ou analóxicos.	CD	Elaborar unha animación con medios dixitais e/ou analóxicos.
B2.8. Utilizar de xeito axeitado as linguaxes visual e audiovisual con distintas funcións.	EPVAB2.8.1. Deseña, en equipo, mensaxes visuais e audiovisuais con distintas funcións utilizando diferentes linguaxes e códigos, seguindo de xeito	CCL	

	ordenado as distintas fases do proceso (guión técnico, storyboard, realización...). Valora de xeito crítico os resultados.		
B2.9. Identificar e recoñecer as diferentes linguaxes visuais apreciando os distintos estilos e tendencias, valorando, respectando e gozando do patrimonio histórico e cultural.	EPVAB2.9.1. Identifica os recursos visuais presentes en mensaxes publicitarias visuais e audiovisuais.	CSC	Identificar os recursos visuais presentes en mensaxes publicitarias visuais e audiovisuais.
B2.10. Identificar e empregar recursos visuais como as figuras retóricas na linguaxe publicitaria.	EPVAB2.10.1. Deseña unha mensaxe publicitaria utilizando recursos visuais como as figuras retóricas.	CCL	Deseña unha mensaxe publicitaria utilizando recursos visuais como as figuras retóricas.
B2.11. Apreciar a linguaxe do cine analizando obras de xeito crítico, situándoas no seu contexto histórico e sociocultural, reflexionando sobre a relación da linguaxe cinematográfica coa mensaxe da obra.	EPVAB2.11.1. Reflexiona criticamente sobre unha obra de cine, situándoa no seu contexto e analizando a narrativa cinematográfica en relación coa mensaxe.	CCEC	Analizar a narrativa en relación coa mensaxe dun fragmento dunha obra cinematográfica.
B2.12. Comprender os fundamentos da linguaxe multimedia, valorar as achegas das tecnoloxías dixitais e ser capaz de elaborar documentos mediante este.	EPVAB2.12.1. Elabora documentos multimedia para presentar un tema ou proxecto, empregando os recursos dixitais de xeito axeitado.	CD	Elaborar documentos multimedia para presentar un tema ou proxecto, empregando os recursos dixitais de xeito axeitado.
Bloque 3. Debuxo técnico			
B3.1. Coñecer lugares xeométricos e defínilos.	EPVAB3.1.1. Explica, verbalmente ou por escrito, os exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, bisectriz, circunferencia, esfera, rectas paralelas, planos paralelos,...).	CCL	Explicar verbalmente ou por escrito os exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, bisectriz, circunferencia, esfera, rectas paralelas, planos paralelos, etc.).
B3.2. Clasificar os polígonos en función dos seus lados, recoñecendo os regulares e os irregulares.	EPVAB3.2.1. Clasifica correctamente calquera polígono de 3 a 5 lados, diferenciando claramente se é regular ou irregular.	CAA	Clasificar correctamente calquera polígono de tres a cinco lados, diferenciando claramente se é regular ou irregular.
B3.3. Estudar a construción de polígonos regulares	EPVAB3.3.1. Constrúe correctamente polígonos	CMCCT	Construír correctamente polígonos regulares de ata

coñecendo o lado.	regulares de ata 5 lados, coñecendo o lado.		cinco lados, coñecendo o lado.
B3.4. Comprender as condicións dos centros e as rectas tanxentes nos distintos casos de tanxencia e enlaces.	EPVAB3.4.1. Resolve correctamente os casos de tanxencia entre circunferencias, utilizando axeitadamente as ferramentas. EPVAB3.4.2. Resolve correctamente os distintos casos de tanxencia entre circunferencias e rectas, utilizando axeitadamente as ferramentas.	CMCCT CA	Resolver correctamente os casos de tanxencia entre circunferencias e rectas, utilizando adecuadamente as ferramentas.
B3.5. Comprender a construción do óvalo e da ovoide básicos, aplicando as propiedades das tanxencias entre circunferencias.	EPVAB3.5.1. Constrúe correctamente un óvalo regular, coñecendo o diámetro maior.	CMCCT	Construír correctamente un óvalo regular, coñecendo o diámetro maior, o menor ou ambos.
B3.6. Analizar e estudar as propiedades das tanxencias nos óvalos e os ovoides.	EPVAB3.6.1. Constrúe varios tipos de óvalos e ovoides, segundo os diámetros coñecidos.	CSIEE	Construír do ovoide coñecido o eixe menor, o eixe maior ou ambos.
B3.7. Aplicar as condicións das tanxencias e enlaces para construír espirais de 2, 3, 4 e 5 centros.	EPVAB3.7.1. Constrúe correctamente espirais de 2, 3 e 4 centros.	CMCCT	Construír correctamente espirais de dous, tres, catro e cinco centros.
B3.8. Estudar os conceptos de simetrías, xiros e translacións aplicándoos ao deseño de composicións con módulos.	EPVAB3.8.1. Executa deseños aplicando repeticións, xiros e simetrías de módulos.	CD	Executar deseños aplicando repeticións, xiros e simetrías de módulos.
B3.9. Comprender o concepto de proxección aplicándoo ao debuxo das vistas de obxectos comprendendo a utilidade das anotacións practicando sobre as tres vistas de obxectos sinxelos partindo da análise das súas vistas principais.	EPVAB3.9.1. Debuxa correctamente as vistas principais de volumes frecuentes, identificando as tres proxeccións dos seus vértices e as súas arestas.	CMCCT	Debuxar correctamente as vistas principais de volumes frecuentes, identificando as tres proxeccións dos seus vértices e as súas arestas.
B3.10. Comprender e practicar o procedemento da perspectiva caballera aplicada a volumes elementais.	EPVAB3.10.1. Constrúe a perspectiva caballera de prismas e cilindros simples, aplicando correctamente coeficientes de redución sinxelos.	CMCCT	Construír a perspectiva cabaleira de prismas, aplicando correctamente coeficientes de redución sinxelos.

B3.11. Comprender e practicar os procesos de construción de perspectivas isométricas de volumes sinxelos.	EPVAB3.11.1. Realiza perspectivas isométricas de volumes sinxelos, utilizando correctamente a escuadra e o cartabón para o trazado de paralelas.	CCEC	Realizar perspectivas isométricas de volumes sinxelos, utilizando correctamente a escuadra e o cartabón para o trazado de paralelas.
---	--	------	--

Instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
EPVAB1.1.1. Crea composicións aplicando procesos creativos sinxelos, mediante propostas por escrito, axustándose aos obxectivos finais. EPVAB1.1.2. Coñece e aplica métodos creativos para a elaboración de deseño gráfico, deseños de produto, moda e as súas múltiples aplicacións.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB1.2.1. Reflexiona e avalía, oralmente e por escrito, o proceso creativo propio e alleo desde a idea inicial ata a execución definitiva..	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB1.3.1. Comprende e emprega os niveis de iconicidade da imaxe gráfica, elaborando bosquejos, apuntamentos, e debuxos esquemáticos, analíticos e miméticos.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB1.4.1. Realiza modificacións da cor e as súas propiedades empregando técnicas propias da cor pigmento e da cor luz, aplicando as TIC, para expresar sensacións en composicións sinxelas. EPVAB1.4.2. Representa con claroscuro a sensación espacial de composicións volumétricas sinxelas. EPVAB1.4.3. Realiza composicións abstractas con diferentes técnicas gráficas para expresar sensacións por medio do uso da cor.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB1.5.1. Utiliza con propiedade as técnicas gráfico-plásticas coñecidas aplicándoas de forma axeitada ao obxectivo da actividade. EPVAB1.5.2. Utiliza o lapis de grafito e de cor, creando o claroscuro en composicións figurativas e abstractas mediante a aplicación do lapis de forma continua en superficies homoxéneas ou degradadas. EPVAB1.5.3. Experimenta coas témperas aplicando a técnica de diferentes formas (pinces, esponxas, goteos, distintos graos de humidade, estampaxes, etc.), valorando as posibilidades expresivas segundo o grao de opacidade e a creación de texturas visuais cromáticas. EPVAB1.5.4. Utiliza o papel como material, manipulándoo, resgando ou pregando, creando texturas visuais e táctiles para crear composiciónscolaxes	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.

matéricas e figuras tridimensionais. EPVAB1.5.5. Crea co papel recortado formas abstractas e figurativas compóndoas con fins ilustrativos, decorativos ou comunicativos. EPVAB1.5.6. Aproveita materiais reciclados para a elaboración de obras de forma responsable co medio e aproveitando as súas calidades gráfico-plásticas. EPVAB1.5.7. Mantén o seu espazo de traballo e o seu material en orde e estado perfectos, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.	
EPVAB2.1.1. Analiza as causas polas que se duce unha ilusión óptica aplicando coñecementos dos procesos perceptivos.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Proba obxectiva teórico-práctica.
EPVAB2.2.1. Identifica e clasifica ilusiões ópticas segundo as leis da Gestalt. EPVAB2.2.2. Deseña ilusiões ópticas baseándose nas leis da Gestalt.	Proba obxectiva teórico-práctica.
EPVAB2.3.1. Elabora unha animación con medios dixitais e/ou analóxicos.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB2.8.1. Deseña, en equipo, mensaxes visuais e audiovisuais con distintas funcións utilizando diferentes linguaxes e códigos, seguindo de xeito ordenado as fases do proceso (guión técnico, storyboard, realización, etc.), e valora de xeito crítico os resultados	Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB2.9.1. Identifica os recursos visuais presentes en mensaxes publicitarias visuais e audiovisuais.	Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB2.10.1. Deseña unha mensaxe publicitaria utilizando recursos visuais como as figuras retóricas.	Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB2.11.1. Reflexiona criticamente sobre unha obra de cine, situándoa no seu contexto e analizando a narrativa cinematográfica en relación coa mensaxe.	Proba obxectiva teórico-práctica.
EPVAB2.12.1. Elabora documentos multimedia para presentar un tema ou proxecto, empregando os recursos dixitais de xeito axeitado.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB3.1.1. Explica verbalmente ou por escrito os exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, bisectriz, circunferencia, esfera, rectas paralelas, planos paralelos, etc.).	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB3.2.1. Clasifica correctamente calquera polígono de tres a cinco lados, diferenciando claramente se é regular ou irregular.	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB3.3.1. Constrúe correctamente polígonos regulares de ata cinco lados, coñecendo o lado.	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB3.4.1. Resolve correctamente os casos de tanxencia entre circunferencias, utilizando	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do

adecuadamente as ferramentas. EPVAB3.4.2. Resolve correctamente os casos de tanxencia entre circunferencias e rectas, utilizando adecuadamente as ferramentas.	profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB3.5.1. Constrúe correctamente un óvalo regular, coñecendo o diámetro maior.	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB3.6.1. Constrúe varios tipos de óvalos e ovoides, segundo os diámetros coñecidos.	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB3.7.1. Constrúe correctamente espirais de dous, tres, catro e cinco centros.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.8.1. Executa deseños aplicando repeticións, xiros e simetrías de módulos.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.9.1. Debuxa correctamente as vistas principais de volumes frecuentes, identificando as tres proxeccións dos seus vértices e as súas arestas.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.10.1. Constrúe a perspectiva cabaleira de prismas e cilindros simples, aplicando correctamente coeficientes de redución sinxelos.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.11.1. Realiza perspectivas isométricas de volumes sinxelos, utilizando correctamente a escuadra e o cartabón para o trazado de paralelas.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica

1.1.Consideracións para o terceiro curso.

Dado que a materia de Educación Plástica e Visual impartase en 1º e 3º da eso, e entre un nivel e outro hai un curso sen traballar os contidos da materia, o profesor debe considerar a conveniencia de repasar aqueles estándares de aprendizaxe que lle pareza merecen un reforzo, logo da Avaliación inicial.

EDUCACIÓN PLÁSTICA, VISUAL E AUDIOVISUAL 4º ESO.

Contidos e actividades de aprendizaxe.

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 4º ESO	
Bloque 1. Expresión plástica	
Contidos	Actividades de aprendizaxe
B1.1 A linguaxe plástica e visual na creación da composición artística.	<p>Visualización, análise e comentarios de diferentes obras clásicas da historia da arte.</p> <p>Realizar composicións creativas, individuais e en grupo, que evidencien as capacidades expresivas da linguaxe plástica e visual, desenvolvendo a creatividade e expresándoa preferentemente coa subxectividade da súa linguaxe persoal ou empregando os códigos, a terminoloxía e os procedementos da linguaxe visual e plástica, co fin de enriquecer as súas posibilidades de comunicación.</p>
B1.2 Leis da composición. B1.3 Leis da composición: movemento, ritmo e liñas de forza.	<p>Analizar e valorar cómo se aprecia a composición en un cuadro a partir da obra “La fiesta de Baco” (1629) de Velázquez comentando as súas liñas compositivas e detalles a destacar. Busqueda de equilibrio dinámico ou representación dunha acción analizando as liñas de forza e composición na obra “Laoconte y sus hijos” (siglo I a.C.) de Agesandro, Polidoro Atenodoro de Rodas.</p> <p>Sobre una fotocopia da obra “Apolo y Dafne” de Bernini mostrar as liñas maestras que buscan o equilibrio dinámico da acción.</p> <p>Traballar primeiro sobre papel cebolla experimentando coas liñas que se consideren máis adecuadas, para terminar dibujando sobre a imaxe os trazos definitivos.</p> <p>Analizar comentar o equilibrio visual no plano (simetría, asimetría, peso visual, direccións e forzas visuais e o centro de interés áureo), liñas maestras, dinamismo e estaticidad na composición e o ritmo na composición (repetición, alternancia, simetría, progresión, converxencia e diverxencia).</p> <p>Experimentar e aprender acerca dos criterios compositivos mediante o emprego de cartulinas de cores recortadas a modo de formas xeométricas sinxelas ou siluetas representando obxectos cos que compoñer un bodegón. Realizar estudos sobre a simetría, asimetría, peso visual ou direccionalidade. Combinalos e distribuílos sobre o espazo disponible de modo que o resultado quede encaixado e que además, resulte equilibrado e atractivo. Por último, sobre as pezas pegadas deben mostrar con un rotulador as forzas visuais presentes na composición.</p>
B1.4 A cor como ferramenta simbólica.	<p>Analizar o uso creativo do color en algunhas das obras máis importantes do Fauvismo e valorar o uso que fan do color. Analizar e comentar a obra “Marilyn” de Andy Warhol (1967).</p> <p>Traballar sobre un autorretrato fotográfico en branco e negro e establecer catro valores tonales (clave muy alta, alta, media e baixa), definir e trazar as zonas que encierran cada uno dos catro valores e finalmente rellenar as zonas en clave alta con tonos fríos e en clave baixa con tonos cálidos.</p>
B1.5 Técnicas de expresión gráfico-plásticas. Experimentación con diversos materiais.	<p>Estudo e demostración de diversos materiais, técnicas e procedementos que o alumnado deberá elixir para a realización dos diferentes proxectos do curso.</p> <p>Realización dun tallado. Realizarase un esbozo da figura que se</p>

	<p>quere conseguir e atallaremos nun bloque de escaiola. Faremos o bloque vertendo escaiola no interior dun tetabrik a espera de que se solidifique, retiraremos o cartón cortando cunhas tesoiras evtallaremos a escaiola utilizando ferrametas apropiadas: punzóns, burís, lixa,...</p>
<p>B1.6 Interese pola investigación sobre materiais, soportes, técnicas e ferramentas con fins concretos así como a utilización das tecnoloxías da información nas creación propias.</p> <p>B1.7 Iniciativa, creatividade e autoesixencia no proceso de produción propio.</p>	<p>Traballo en equipo. Visualizar, analizar e comentar as obras “Cabeza de touro” e “A mona e a súa cría” de Pablo Picasso realizadas e inspiradas por obxectos diferentes e reciclados. Buscar algún obxecto desbotado (materiais de reciclaxe) e pensar algunha forma diferente que se podería facer a partir del e levala a cabo. Seguiranse as fases principais da creatividade (busca d información, incubación da idea, instante de inspiración e desenvolvemento final).</p>
<p>B1.8 Seguimento do proceso de creación: bosquexo, proxecto, presentación final e avaliación (reflexión propia e avaliación colectiva).</p> <p>B1.9 Elaboración de proxectos plásticos de forma cooperativa.</p>	<p>Realizar un proxecto plástico que comporte unha organización de forma cooperativa, valorando o traballo en equipo coma fonte de riqueza na creación artística. Realización dunha escultura con materiais reciclados, papeis e cartóns para colocar nalgún espazo do centro. Escultura de Man, o alemán de Camelle, a escala 1:2.</p>
<p>B1.10 Lectura e valoración de obras artísticas e imaxes en distintos soportes.</p> <p>B1.11 Análise de distintas obras de arte ubicándoas na época, técnica e estilo ó que pertencen. Valoración do patrimonio artístico.</p>	<p>Visionado e análise de obras artísticas, e a partir delas elaborar un pequeno dossier no que se recolla o seu análise compositivo, tema, estilo ademais da época atécnica empregada e o autor, e a visión persoal do alumno.</p> <p>Recoñecer en obras de arte a utilización de elementos e técnicas de expresión, apreciar os estilos artísticos, valorar o patrimonio artístico e cultural como un medio de comunicación e satisfacción individual e colectiva, e contribuír á súa conservación a través do respecto e divulgación das obras de arte.</p> <p>Analizar y comentar dferentes obras de períodos de tiempo muy distantes: Las pinturas de la Cueva de Altamira, el Pórtico de la Gloria de la Catedral de Santiago, “El matrimonio Arnolfini” de Jan Van Eyck (1434), “El 3 de Mayo de 1808” de Francisco de Goya, “Perfect lovers” (relojes) de Félix González-Torres y “Valley Curtain” de Christo.</p> <p>Valorar a linguaxe plástica como un importante medio de expresión y comunicación.</p>
Bloque 2. Debuxo técnico	
Contidos	Actividades de aprendizaxe
<p>B2.1 Útiles de debuxo técnico. Estudo e manexo dos mesmos.</p> <p>B2.2 Trazados xeométricos: cuadriláteros, polígonos regulares e división da circunferencia.</p>	<p>Realizar un pequeno repaso do explicado en 3er curso. Analizar a configuración de deseños realizados con formas xeométricas planas, creando composicións onde interveñan diversos trazados xeométricos, utilizando con precisión e limpeza os materiais de debuxo técnico.</p> <p>Construir un tangram subdividindo un cuadrado de cartulina negra. La finalidade do tangram é potenciar a creatividde, imaginando formas propias o intentando resolver formas del tipo que se acompaña. Faremos un pequeno xogo entre dous ou máis xogadores, e qué resolva a figura proposta acordada no menor tiempo posible, será o gañador.</p>

<p>B2.3 Tanxencias e enlaces.</p> <p>B2.4 Aplicación dos procedementos de trazado de cuadriláteros, polígonos, tanxencias e enlaces no deseño de motivos xeométricos.</p>	<p>Análisis de formas geométricas centrándonos nas que permiten unha maior modulación do plano, por iso son básicas, como o triángulo, o cuadrado e o círculo. Analizar cómo son formas que teñen o poder de calar moi grande no subconsciente e efectuar sutiles cambios perceptivos no observador.</p> <p>Observar, analizar e comentar anagramas con base na forma triangular, anagramas con base en forma cuadrada e anagramas con base en forma circular.</p> <p>Realización das practicas propostas dos exercicios xeométricos explicados.</p> <p>Visionado e análise de diferentes obras de deseño gráfico nas que se aplican trazados xeométricos: exemplos de publicidade prensa. exemplos de publicidade de diferentes revistas.</p> <p>Realización dunha dun motivo ornamental, aplicando os trazados estudados, para unha posible camiseta para o viaxe de fin de curso, aplicando os trazados estudiados.</p>
<p>B2.5 Interpretación das pezas a través das súas vistas diédricas.</p>	<p>Análisis e realizar unha breve introducción a representación do punto e a recta no sistema diédrico.</p> <p>Representar en proyecciones diédricas o punto e a recta dadas por sus coordenadas X, Y y Z (desplazamiento, alejamiento y cota, respectivamente).</p>
<p>B2.6 Trazado, medidas e posición correctas das vistas de pezas sinxelas. Liñas vistas e ocultas. Esbozo a man alzada e con útiles de debuxo técnico.</p>	<p>Realizar 6 láminas propostas polo profesor de proyecciones ou vistas diédricas de un sólido, nas que se valorará a limpeza e execución.</p> <p>Realizar as vistas diédricas de cirpos cun mesmo alzado e recordar que unha sola vista diédrica nunca define as formas e configuración de un objeto; ao menos serán necesarias dous vistas para coñecer as tres dimensións que definen a volumetría do corpo dun obxecto.</p> <p>Debuxar as vistas diédricas dun obxecto sinxelo cotián, cadeira, mesa... Tomarase as súas medidas e acotarase segundo as normas UNE.</p> <p>Modelar un cubo en plastilina e a partir da súa estrutura elabora un obxecto de uso cotián: pisapapeis, cadeira, mesa... Debuxar as súas vistas diédricas e acóutao segundo as normas UNE.</p>
<p>B2.7 Perspectiva cabaleira. Posición dos eixos e coeficiente de redución. Liñas vistas e ocultas. Rotulación. Escalas.</p>	<p>Visualizar, analizar e comentar a obra de Giotto, pintor gótico (1267-1336), e como comezou a dotar de tridimensionalidade as súas composicións pictóricas do Trecento, un dos iniciadores do movemento renacentista en Italia, e cómo a súa obra tivo unha influencia determinante nos movementos pictóricos posteriores.</p> <p>Realizar 6 láminas propostas polo profesor nas que se valorará a limpeza e execución..</p> <p>Análisis a influencia que ten o punto de fuga na construción da perspectiva caballera frontal. Partindo das vistas diédricas, alzado e lateral da estrutura da letra "E" maiúscula, dibuxadas a escala natural, representar a súa perspectiva caballera en diferentes posicións propostas polo profesor atendendo á situación e dirección dos eixos, así como o punto de fuga que se indicará en cada caso. Traballaremos con coeficiente de redución de 2/3 sobre na eixe de Y.</p>

	Realizar mediante perspectiva cabaleira un pobo imaxinario con 4 ou 5 edificacións partindo da distribución das casas e rúas na planta da perspectiva diédrica.
B2.8 Sistema axonométrico: Isometría. Posición dos eixos. Liñas vistas e ocultas. Rotulación. Escalas.	Realizar 6 láminas propostas polo profesor nas que se valorará a limpeza e execución. Representación isométrica dun arco arquitectónico a partires das vistas alzado e perfil acotadas en milímetros. Traballar dúas perspectivas axonométricas isométricas coa axuda do papel pautado no que cada 5 mm. equivalen a unha pauta en calqueira das tres direccións da perspectiva. Transformar, mediante a Perspectiva Isométrica, unha figura plana (un logotipo de alguna marca facilmente reconocible como adidas, kodak o volkswagen, por poner un exemplo) e facer que tome volume e poida transformarse nun elemento escultórico, ou arquitectónico.
B2.9 Perspectiva cónica central.	Visualizar e analizar o traballo do artista Richard Estes e observar como emprega os elementos da perspectiva cónica na súa obra Times Square as 3,53 da tarde en inverno, 1985. Aprender como tomar mediciones có lápiz co fin de poder dibuxar con maior precisión do natural. Dibuxar unha perspectiva cónica central dun dos corredores do instituto.
B2.10 Perspectiva cónica oblicua.	Realizar 6 láminas propostas polo profesor nas que se valorará a limpeza e execución. Dibujar unha habitación con muebles sencillos.
B2.11 Análise das posibilidades da posición do punto de vista.	Realizaranse variacións da situación do punto de vista para ver como cambia a vista que obtés da mesma peza. Traballo en grupo. Realizar un gif animado no que se poida observar claramente a variación do punto de vista nunha perspectiva cónica oblicua sencilla.
B2.12. Debuxo asistido por ordenador. Trazado de pezas planas e tridimensionais sinxelas.	Iniciación ao debuxo asistido por ordenador con trazados xeométricos sinxelos. Realización dunha recreación dun dos volumes estudado anteriormente mediante ordenador.

Bloque 3. Fundamentos do deseño.

Contidos	Actividades de aprendizaxe
B3.1 Análise das linguaxes visuais cotiás (arte, deseño, publicidade...).	Análizar, percibir e interpretar criticamente as imaxes e as formas do seu ámbito cultural e visual (arte, deseño, publicidade...) con sensibilidade cara ás súas calidades plásticas, estéticas e funcionais, e apreciando o proceso de creación artística, en obras propias e alleas, e distinguir e valorar as súas fases.
B3.2 Fases do proceso de deseño.	Traballo en equipo. Realización dos estudos precisos para realizar unha baralla de cartas sobre unha temática proposta polo profesor. Para parte traseira da barralla utilizaráanse o repasado e aprendido sobre composición modular. Presentación das diferentes etapas de produto, de xeito que se

	vexa con claridade o proceso creativo seguido.
B3.3 Análise da estética e funcionalidade do deseño industrial de obxectos.	<p>Análise da función estética e a importancia da funcionalidade no deseño de obxectos de uso cotiá e na arquitectura do noso entorno.</p> <p>Analise do deseño dunha cadeira e a importancia do deseño á hora de resolver un problema.</p> <p>https://www.curiosfera.com/historia-de-la-silla/</p> <p>Análise da súa evolución a través dos anos dende á utilizada polos antigos exipcios ou pobo gregos ata deseños máis actuais e a súa relación co arte.</p>
B3.4 Análise da estética e funcionalidade do feísmo arquitectónico.	<p>Visita a galería de fotos www.xente.mundo-r.com/44039W0001/feismo/quees.html e o seguinte enlace do blog do catedrático de urbanismo Xosé Fariña https://elblogdefarina.blogspot.com.es/2014/11/feismo-y-paisaje-rural-en-galicia.html Comenta en grupo.</p> <p>Realizar un conxunto de cinco imaxes fotográficas sobre actuacións construtivas do Concello de Camariñas que, ao teu entender, poidan englobarse dentro do denominado “feísmo”.</p> <p>Sinala brevemente os seus puntos de contacto ou similitude así como o impacto que causa na paisaxe. Aporta, de xeito razoado, outras posibles alternativas de uso ou reciclado.</p>
B3.5 Campos de aplicación do deseño.	<p>Estudo das áreas de aplicación do deseño.</p> <p>Realización dun pequeno dossier no que se evidencie de xeito claro e sintético, os diferentes campos de aplicación do Deseño. Sinalarás as súas principais características.</p> <p>Estudo das fases e do desenvolvemento dun proxecto de deseño.</p> <p>Realizar un pequeno dossier no que se evidencie de xeito claro e sintético, os diferentes campos de aplicación do Deseño. Sinala as súas principais características.</p> <p>Deseñar un emoticono.</p> <p>Traballo en equipo. Deseñar unha icona para identificara cada aula específica do centro (Aula de Educación Plástica, taller de tecnoloxía, laboratorio de Física y Química, laboratorio de Ciencias naturais, aula de Educación Física, laboratorio de idiomas, salas de ordenadores e biblioteca).</p>
B3.6 Deseño de composicións modulares utilizando trazados xeométricos.	Deseñar un logotipo de formas xeométricas sinxelas.
B3.7 Compoñentes da imaxe corporativa. Nome, cor, tipografía, logotipo, deseño...	A partir dun texto dado realizarase un proxecto editorial deseñando formato, aparencia, cuberta, lapelas... e ilustracións.
B3.8 Secuenciación e elaboración de proxectos creativos adaptados ás diferentes áreas do deseño.	A partir dun obxecto sinxelo proposto polo profesor, deseñar a súa caixa, envoltorio, logotipo, gama cromática e grafía.
B3.9 A informática ó servizo dos proxectos de deseño.	Unha vez realizada a maqueta e estudos gráficos, executarase unha recreación mediante programas informáticos.
B3.10 Planificación dun proxecto artístico.	Traballo en grupo. Recollenrase os diferentes traballos do alumnado e traballaremos a forma de expoñelos no centro.
Bloque 4. Linguaxe audiovisual e multimedia.	

Contidos	Actividades de aprendizaxe
B4.1 Tipos de planos cinematográficos. Análise dos factores expresivos e a súa simboloxía.	<p>Cofecer e definir os diversos tipos de plano en cuanto a súa lexanía do obxecto, que son as unidades básicas da linguaxe cinematográfica.</p> <p>Traballo en grupo. Planificar e debuxar unha serie de viñetas de comic cos diversos tipos de plano da linguaxe cinematográfico (Plano americano, xeral, detalle, medio, primer plano e plano panorámico xeral) e presentar nunha cartulina correctamente nombrados e presentados.</p> <p>Recortar de revistas, todo tipo de planos e facer un mural con eles, explicando qué tipo de plano é cada un.</p>
B4.2 Realización dun storyboard.	<p>Visualizar en youtube os clips de “Zootopia: from storyboard to screen” o “Storyboard Jurassic Park TRex scene”, comentar, analizar e valorar a importancia do storyboard á hora de servir de guía para entender unha historia, previsualizar unha animación ou seguir a estrutura dunha película antes de realizarse ou filmarse.</p> <p>Realizar un storyboard para un pequeno cortometraje (unha historia sinxela que poida suceder no centro e realizar un vídeo có teléfono móbil) que será montado viñeta por viñeta (escaneadas o fotografiadas con cámara dixital) e presentado ao resto da clase para comentar e valorar. Poden realizar calcado de fotografías como axuda a representar algunha escena, no caso de ter problemas á hora de dibuxar. O tema principal será proposto polo profesor.</p>
B4.3 Estudo de planos, angulacións e movementos de cámara no cine.	<p>Análise da linguaxe cinematográfica de fragmentos de filmes ou outros documentos audiovisuais, tanto formal como expresiva.</p> <p>Visualizar, analizar e comentar os seguintes links: https://hipertextual.com/2015/03/planosutilizadosenlasmejorespeliculas https://www.uhu.es/cine.educacion/guiascine/0guiacine1.htm</p> <p>Logo de visualizar as secuencias das películas propostas, busca en internet tres películas e selecciona exemplos claros dos encadres estudados.</p>
B4.4 Criterios estéticos na elaboración de fotografías.	<p>Visualizar, comentar e analizar la obra de John Baldessari y su juego de collage de imágenes, Arnulf Rainer y sus intervenciones en la fotografía a base de tachones y garabatos, Jan Dibbets y su arte conceptual y efímero y Jeff Wall y su teatralización de la imagen.</p> <p>https://www.xatakafoto.com/opinion/la-fotografia-como-obra-de-arte</p>
B4.5 Finalidade expresiva das imaxes fotoxornalísticas.	<p>Traballo de análise dunhas fotografías propostas polo profesor. Realizárase tanto o seu análise morfolóxico como de contido, sinalando con claridade a súa denotación e connotación. Atende ao contexto orixinal.</p> <p>Seleccionar dun xornal unha fotografía de actualidade, unha de periodismo de investigación outra de reportaxe ou ilustración e unha de personaxes. Sinalarás as súas similitudes e diferenzas e realiza o seu análise segundo as pautas do anterior exercicio. Analizar a súa finalidade expresiva.</p>
B4.6 A creación dixital de imaxes.	Traballo en grupo. En grupos, se turnan para utilizar unha cámara,

	de maneira que cada integrante tome tres fotos de personas, objetos ou lugares importantes para ellos. Descargar as fotos e seleccionar unha por integrante. Discutir en grupo por qué son importantes esas imaxes para eles, qué tienen esas fotos en común e en que se diferencian e que cousas consideran valiosas como comunidade para elaborar un título para o conxunto de fotografías. Presentarlas al resto da clase nun Power Point ou outra tecnoloxía e comentar os diferentes títulos escollidos para a presentación.
B4.7 Deseño dun proxecto publicitario.	Traballo en equipo. Realizar una campaña publicitaria cón lema «Mantéñamos limpo o noso cole» cuxo obxectivo será mellorar a limpeza do centro e a súa conservación. Os destinatarios serán os seus propios compañeiros.
B4.8 Desenvolvemento dun proxecto persoal.	Visualizar, analizar e comentar algún collage de Robert Ruschenberg, os retratos fragmentados de Susana Blasco ou Javier Bellomo Coria, traballos foto-collage de Masumi Hayashi y “Mía madre” (1986) e “Luxembourg chair” de David Hockney (relacionar a súa obra co cubismo de Pablo Picasso, George Braque o Juan Gris, e como rompen coa perspectiva renacentista que coñecemos e traballamos en clase). Analizar e comentar o seguinte link: https://graphia.wordpress.com/2012/03/06/david-hockney-el-ultimo-cubista-o-la-realidad-fragmentada/ Realizar un autorretrato con fotocopias fragmentadas. Sacar varios retratos fotográficos en diferentes ángulos. Facendo un collage coas partes da cara que o alumno seleccione, elaborar un novo retrato que será presentado ao resto da clase e que será exposto nun dos pasillos do instituto co seu título correspondente.
B4.9 Análise crítica da linguaxe publicitaria.	Seleccionar tres anuncios publicitarios en diferentes soportes que o alumno vexa no seu percorrido diario e seleccionar un arquivo fotográfico e un breve comentario analítico: Soporte, procedencia, produto anunciado, público ao que se dirixe, estratexias persuasivas que emprega e valores que pretende transmitir.

Temporalización e sesións.

Temporalización	Contidos	Sesións
1ª Avaliación	8. B2.1 Útiles de debuxo técnico. Estudo e manexo dos mesmos.	2 sesións
	9. B2.2 Trazados xeométricos: cuadriláteros, polígonos regulares e división da circunferencia.	
	10. B2.3 Tanxencias e enlaces.	2 sesións
	11. B2.4 Aplicación dos procedementos de trazado de	

	cuadriláteros, polígonos, tanxencias e enlaces no deseño de motivos xeométricos.	
	12. B2. 5 Interpretación das pezas a través das súas vistas diédricas.	3 sesións
	13. B2.6 Trazado, medidas e posición correctas das vistas de pezas sinxelas. Liñas vistas e ocultas. Esbozo a man alzada e con útiles de debuxo técnico.	4 sesións
	14. B2.7 Perspectiva cabaleira. Posición dos eixos e coeficiente de redución. Liñas vistas e ocultas. Rotulación. Escalas.	4 sesións
	15. B2.8 Sistema axonométrico: Isometría. Posición dos eixos. Liñas vistas e ocultas. Rotulación. Escalas.	4 sesións
	16. B2.9 Perspectiva cónica central.	4 sesións
	17. B2.10 Perspectiva cónica oblicua.	4 sesións
	18. B2.11 Análise das posibilidades da posición do punto de vista.	1 sesión
	19. B2.12. Debuxo asistido por ordenador. Trazado de pezas planas e tridimensionais sinxelas.	2 sesións
2ª Avaliación	20. B1.1 A linguaxe plástica e visual na creación da composición artística.	2 sesións
	21. B1.2 Leis da composición.	2 sesións
	22. B1.3 Leis da composición: movemento, ritmo e liñas de forza.	
	23. B1.4 A cor como ferramenta simbólica.	2 sesións
	24. B1.5 Técnicas de expresión gráfico-plásticas. Experimentación con diversos materiais.	3 sesións
	25. B1.6 Interese pola investigación sobre materiais, soportes, técnicas e ferramentas con fins concretos así como a utilización das tecnoloxías da información nas creación propias.	3 sesións
	26. B1.7 Iniciativa, creatividade e autoesixencia no proceso de produción propio.	
	27. B1.8 Seguimento do proceso de creación: bosquexo, proxecto, presentación final e avaliación (reflexión propia e avaliación colectiva).	3 sesións
28. B1.9 Elaboración de proxectos plásticos de forma cooperativa.		
29. B1.10 Lectura e valoración de obras artísticas e imaxes	2 sesións	

	en distintos soportes. 30. B1.11 Análise de distintas obras de arte ubicándoas na época, técnica e estilo ó que pertencen. Valoración do patrimonio artístico.	
	31. B3.1 Análise das linguaxes visuais cotiás (arte, deseño, publicidade...).	2 sesións
	32. B3.2 Fases do proceso de deseño.	1 sesión
	33. B3.3 Análise da estética e funcionalidade do deseño industrial de obxectos.	2 sesións
	34. B3.4 Análise da estética e funcionalidade do feísmo arquitectónico.	2 sesións
3ª Avaliación	35. B3. 5 Campos de aplicación do deseño.	1 sesión
	36. B3.6 Deseño de composicións modulares utilizando trazados xeométricos.	2 sesións
	37. B3.7 Compoñentes da imaxe corporativa. Nome, cor, tipografía, logotipo, deseño... 38. B3.8 Secuenciación e elaboración de proxectos creativos adaptados ás diferentes áreas do deseño. 39. B3.9 A informática ó servizo dos proxectos de deseño.	3 sesións
	40. B3.10 Planificación dun proxecto artístico.	3 sesións
	41. B4.1 Tipos de planos cinematográficos. Análise dos factores expresivos e a súa simboloxía.	2 sesións
	42. B4.2 Realización dun storyboard.	3 sesións
	43. B4.3 Estudo de planos, angulacións e movementos de cámara no cine.	2 sesións
	44. B4.4 Criterios estéticos na elaboración de fotografías.	3 sesións
	45. B4.5 Finalidade expresiva das imaxes fotoxornalísticas.	2 sesións
	46. B4.6 A creación dixital de imaxes.	3 sesións
	47. B4.7 Deseño dun proxecto publicitario.	3 sesións
	48. B4.8 Desenvolvemento dun proxecto persoal.	3 sesións
	49. B4.9 Análise crítica da linguaxe publicitaria.	2 sesións

*Esta temporalización é flexible e pode variar dependendo das dificultades do alumnado, e do ritmo de aprendizaxe de cada grupo ou imprevistos que poidan xurdir.

Criterios de avaliación, competencias básicas e contidos mínimos.

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 2º ciclo ESO, 4º ESO			
Bloque 1. Expresión plástica			
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias	Mínimos esixibles
B1.1.Realizar composicións creativas, individuais e en grupo, que evidencien as distintas capacidades expresivas da linguaxe plástica e visual, desenvolvendo a creatividade e expresándoa, preferentemente, coa subxectividade da súa linguaxe persoal ou empregando os códigos, terminoloxía e procedementos da linguaxe visual e plástica, co fin de enriquecer as súas posibilidades de comunicación.	EPVA B1.1.1 Realiza composicións artísticas seleccionando e utilizando os distintos elementos da linguaxe plástica e visual.	CCEC	EPVAB1.1.1. Realiza composicións artísticas seleccionando e utilizando os elementos da linguaxe plástica e visual.
B1.2.Realizar obras plásticas experimentando e utilizando diferentes soportes e técnicas, tanto analóxicas coma dixitais, valorando o esforzo de superación que supón o proceso creativo.	EPVA B1. 2.1. Aplica as leis de composición, creando esquemas de movementos e ritmos, empregando os materiais e as técnicas con precisión. EPVA B1.2.2. Estuda e explica o movemento e as liñas de forza dunha imaxe. EPVA B1.2.3. Cambia o significado dunha imaxe por medio da cor.	CCEC	EPVAB1.2.1. Aplica as leis de composición, creando esquemas de movementos e ritmos, empregando os materiais e as técnicas con precisión. EPVAB1.2.2. Estuda e explica o movemento e as liñas de forza dunha imaxe. EPVAB1.2.3. Cambia o significado dunha imaxe por medio da cor.
B1.3 Elixir os materiais e as técnicas máis axeitadas para elaborar unha composición sobre a base duns obxectivos prefixados e da autoavaliación continua do proceso de realización.	EPVA B1.3.1. Coñece e elixe os materiais máis axeitados para a realización de proxectos artísticos. EPVA B.1.3.2. Utiliza con propiedade, os materiais e procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticas, mantén o seu espazo de traballo e o seu material en	CCEC CSIEE CAA CD	EPVAB1.3.1. Coñece e elixe os materiais máis axeitados para a realización de proxectos artísticos.

	perfecto estado e o aporta á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.		
B1.4 Realizar proxectos plásticos que comporten unha organización de forma cooperativa, valorando o traballo en equipo coma fonte de riqueza na creación artística.	EPVA B1.4.1 Entende o proceso de creación artística e as súas fases e o aplica á produción de proxectos persoais e de grupo.	CSIEE CCEC	EPVAB1.4.1. Entende o proceso de creación artística e as súas fases, e aplícao á produción de proxectos persoais e de grupo.
B1.5 Recoñecer en obras de arte a utilización de distintos elementos e técnicas de expresión, apreciar os distintos estilos artísticos, valorar o patrimonio artístico e cultural como un medio de comunicación e disfrute individual e colectivo, e contribuír á súa conservación a través do respecto e divulgación das obras de arte.	EPVA B1.5.1. Explica, empregando unha linguaxe axeitada, o proceso de creación dunha obra artística; analiza os soportes, materiais e técnicas gráfico-plásticas que constitúen a imaxe, así coma os elementos compositivos da mesma. EPVA B1.5.2. Analiza e le imaxes de diferentes obras de arte e as sitúa no período ó que pertencen.	CSIEE CCEC	EPVAB1.5.1. Explica, empregando unha linguaxe axeitada, o proceso de creación dunha obra artística, e analiza os soportes, os materiais e as técnicas gráfico-plásticas que constitúen a imaxe, así como os seus elementos compositivos.
Bloque 2. Debuxo técnico			
B2. 1 Analizar a configuración de deseños realizados con formas xeométricas planas creando composicións onde interveñan diversos trazados xeométricos, utilizando con precisión e limpeza os materiais de debuxo técnico.	EPVA B2.1.1. Diferencia o sistema de debuxo descritivo do perceptivo. EPVAB2.1.2. Resolve problemas sinxelos referidos a cuadriláteros e polígonos utilizando con precisión os materiais de Debuxo Técnico. EPVA B2.1.3. Resolve problemas básicos de tanxencias e enlaces. EPVA B2.1.4. Resolve e analiza problemas de configuración de formas xeométricas planas e os aplica á creación de deseños persoais.	CAA CMCCT	EPVAB2.1.1. Diferencia o sistema de debuxo descritivo do perceptivo. EPVAB2.1.2. Resolve problemas sinxelos referidos a cuadriláteros e polígonos utilizando con precisión os materiais de debuxo técnico. EPVAB2.1.3. Resolve problemas básicos de tanxencias e enlaces. EPVAB2.1.4. Resolve e analiza problemas de configuración de formas xeométricas planas e aplícao á creación de deseños persoais.
B2.2 Diferenciar e utilizar os distintos sistemas de representación gráfica, recoñecendo a utilidade do debuxo de representación obxectiva no ámbito das artes, a arquitectura, o deseño e a enxeñaría.	EPVA B2.2.1. Visualiza formas tridimensionais definidas polas súas vistas principais. EPVA B2.2.2. Debuxa as vistas (o alzado, a planta e o perfil) de figuras tridimensionais sinxelas. EPVA B2.2.3. Debuxa perspectivas de formas tridimensionais, utilizando e seleccionando o sistema de representación máis axeitado.	CAA CMCCT	EPVAB2.2.2. Debuxa as vistas (alzado, planta e perfil) de figuras tridimensionais sinxelas. EPVAB2.2.3. Debuxa perspectivas de formas tridimensionais, utilizando e seleccionando o sistema de representación máis axeitado. EPVAB2.2.4. Realiza

	EPVA B2.2.4. Realiza perspectivas cónicas frontais e oblicuas, elixindo o punto de vista máis adecuado.		perspectivas cónicas frontais e oblicuas, elixindo o punto de vista máis axeitado.
B2.3 Utilizar diferentes programas de debuxo por ordenador para construír trazados xeométricos e pezas sinxelas nos diferentes sistemas de representación.	EPVA B2.3.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para a creación de deseños xeométricos sinxelos.	CAA CMCCT	
Bloque 3. Fundamentos do deseño			
B3.1 Percibir e interpretar criticamente as imaxes e as formas do seu ámbito cultural sendo sensible as súas calidades plásticas, estéticas e funcionais e apreciando o proceso de creación artística, tanto en obras propias como alleas, distinguindo e valorando as súas distintas fases.	EPVA B3.1.1. Coñece os elementos e finalidades da comunicación visual. EPVA B3.1.2. Observa e analiza os obxectos da nosa contorna na súa vertente estética, de funcionalidade e utilidade, utilizando a linguaxe visual e verbal.	CSIEE CCEC	
B3.2 Identificar os distintos elementos que forman a estrutura da linguaxe do deseño.	EPVA B3 2.1. Identifica e clasifica diferentes obxectos en función da familia ou rama do Deseño.	CSIEE CCEC	EPVAB3 2.1. Identifica e clasifica obxectos en función da familia ou a rama do deseño.
B3.3 Realizar composicións creativas que evidencien as calidades técnicas e expresivas da linguaxe do deseño adaptándoas ás diferentes	EPVA B3 .3.1. Realiza distintos tipos de deseño e composicións modulares utilizando as formas xeométricas básicas, estudando a organización do plano e do	CD CSIEE CCEC	EPVAB3.3.1. Realiza distintos tipos de deseño e composicións modulares utilizando as formas xeométricas básicas,

<p>áreas, valorando o traballo en equipo para a creación de ideas orixinais.</p>	<p>espazo. EPVA B3.3.2. Coñece e planifica as distintas fases de realización da imaxe corporativa dunha empresa. EPVA B3.3.3. Realiza composicións creativas e funcionais adaptándoas ás diferentes áreas do deseño, valorando o traballo organizado e secuenciado na realización de todo proxecto, así como a exactitude, a orde e a limpeza nas representacións gráficas. EPVA B3.3.4. Utiliza as novas tecnoloxías da información e a comunicación para levar a cabo os seus propios proxectos artísticos de deseño. EPVA B3.3.5. Planifica os pasos a seguir na realización de proxectos artísticos respectando as realizadas por compañeiros.</p>		<p>estudando a organización do plano e do espazo. EPVAB3.3.2. Coñece e planifica as fases de realización da imaxe corporativa dunha empresa. EPVAB3.3.3. Realiza composicións creativas e funcionais adaptándoas ás áreas do deseño, valorando o traballo organizado e secuenciado na realización de calquera proxecto, así como a exactitude, a orde e a limpeza nas representacións gráficas. EPVAB3.3.4. Utiliza as novas tecnoloxías da información e da comunicación para levar a cabo os seus propios proxectos artísticos de deseño. EPVAB3.3.5. Planifica os pasos na realización de proxectos artísticos e respecta o realizado por compañeiros e compañeiras.</p>
Bloque 4. Linguaxe audiovisual e multimedia			
<p>B4.1. Identificar os distintos elementos que forman a estrutura narrativa e expresiva básica da linguaxe audiovisual e multimedia, describindo correctamente os pasos necesarios para a produción dunha mensaxe audiovisual e valorando o labor de equipo.</p>	<p>EPVA B4.1.1. Analiza os tipos de plano que aparecen en distintas películas cinematográficas valorando os seus factores expresivos. EPVA B4.1.2. Realiza un <i>storyboard</i> a xeito de guión para a secuencia dunha película.</p>	<p>CD CSIEE CCEC CSIEE</p>	<p>EPVAB4.1.1. Analiza os tipos de plano que aparecen en películas cinematográficas, valorando os seus factores expresivos. EPVAB4.1.2. Realiza un <i>storyboard</i> a modo de guión para a secuencia dunha película.</p>
<p>B4.2 . Recoñecer os elementos que integran as distintas linguaxes audiovisuais e as súas finalidades</p>	<p>EPVA B4.2.1. Visiona diferentes películas cinematográficas identificando e analizando os diferentes planos, angulacións e movementos de cámara. EPVA B.4.2.2. Analiza e realiza diferentes fotografías, tendo en conta diversos criterios estéticos. EPVA B4.2.3. Recompila diferentes imaxes de prensa analizando as súas finalidades.</p>	<p>CD CSIEE CCEC</p>	<p>EPVAB4.2.1. Ve películas cinematográficas nas que identifica e analiza os planos, as angulacións e os movementos de cámara. EPVAB.4.2.2. Analiza e realiza fotografías, tendo en conta criterios estéticos. EPVAB4.2.3. Compila imaxes de prensa e analiza as súas finalidades.</p>

B4.3 Realizar composicións creativas a partir de códigos utilizados en cada linguaxe audiovisual, mostrando interese polos avances tecnolóxicos vencellados a estas linguaxes.	EPVA B4.3.1. Elabora imaxes dixitais utilizando distintos programas de debuxo por ordenador. EPVA B4.3.2. Proxecta un deseño publicitario utilizando os distintos elementos da linguaxe gráfico-plástica. EPVA B4.3.3. Realiza, seguindo o esquema do proceso de creación, un proxecto persoal.	CAA CD CSIEE CCEC	EPVAB4.3.2. Proxecta un deseño publicitario utilizando os elementos da linguaxe gráfico-plástica. EPVAB4.3.3. Realiza un proxecto persoal seguindo o esquema do proceso de creación.
B4.4. Mostrar unha actitude crítica ante as necesidades de consumo creadas pola publicidade rexeitando os elementos de esta que supoñen discriminación sexual, social ou racial.	EPVA B4.4.1. Analiza elementos publicitarios cunha actitude crítica dende o coñecemento dos elementos que os compoñen.	CD CSIEE CCEC	EPVAB4.4.1. Analiza elementos publicitarios cunha actitude crítica desde o coñecemento dos elementos que os compoñen.

Instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
Bloque 1. Expresión plástica.	
EPVAB1.1.1. Realiza composicións artísticas seleccionando e utilizando os elementos da linguaxe plástica e visual.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB1.2.1. Aplica as leis de composición, creando esquemas de movementos e ritmos, empregando os materiais e as técnicas con precisión.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB1.2.2. Estuda e explica o movemento e as liñas de forza dunha imaxe.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB1.2.3. Cambia o significado dunha imaxe por medio da cor.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB1.3.1. Coñece e elixe os materiais máis axeitados para a realización de proxectos artísticos.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB.1.3.2. Utiliza con propiedade os materiais e os procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticas, mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado, e achégao á aula cando é necesario para	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Proba obxectiva teórico-práctica.

a elaboración das actividades.	
EPVAB1.4.1. Entende o proceso de creación artística e as súas fases, e aplícao á produción de proxectos persoais e de grupo.	Proba obxectiva teórico-práctica.
EPVAB1.5.1. Explica, empregando unha linguaxe axeitada, o proceso de creación dunha obra artística, e analiza os soportes, os materiais e as técnicas gráfico-plásticas que constitúen a imaxe, así como os seus elementos compositivos.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB1.5.2. Analiza e le imaxes de obras de arte e sitúaaas no período ao que pertencen.	Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
Bloque 2. Debuxo Técnico	
EPVAB 2.1.1. Diferenza o sistema de debuxo descritivo do perceptivo.	Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB2.1.2. Resolve problemas sinxelos referidos a cuadriláteros e polígonos utilizando con precisión os materiais de debuxo técnico.	Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB2.1.3. Resolve problemas básicos de tanxencias e enlaces.	Proba obxectiva teórico-práctica.
EPVAB2.1.4. Resolve e analiza problemas de configuración de formas xeométricas planas e aplícao á creación de deseños persoais.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB2.2.1. Visualiza formas tridimensionais definidas polas súas vistas principais.	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB2.2.2. Debuxa as vistas (alzado, planta e perfil) de figuras tridimensionais sinxelas.	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB2.2.3. Debuxa perspectivas de formas tridimensionais, utilizando e seleccionando o sistema de representación máis axeitado.	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB2.2.4. Realiza perspectivas cónicas frontais e oblicuas, elixindo o punto de vista máis adecuado.	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB2.3.1. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para a creación de deseños xeométricos sinxelos.	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.

Bloque 3. Fundamentos do deseño.	
EPVAB3.1. Percibir e interpretar criticamente as imaxes e as formas do seu ámbito cultural, con sensibilidade cara ás súas calidades plásticas, estéticas e funcionais, e apreciando o proceso de creación artística, en obras propias e alleas, e distinguir e valorar as súas fases.	Proba obxectiva teórico-práctica. Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Recollida de traballos feitos na clase.
EPVAB3.2. Identificar os elementos que forman a estrutura da linguaxe do deseño.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB3.3. Realizar composicións creativas que evidencien as calidades técnicas e expresivas da linguaxe do deseño adaptándoas ás áreas, e valorando o traballo en equipo para a creación de ideas orixinais.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
Bloque 4. Linguaxe audiovisual e multimedia	
EPVAB4.1.1. Analiza os tipos de plano que aparecen en películas cinematográficas, valorando os seus factores expresivos.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB4.1.2. Realiza un storyboard a modo de guión para a secuencia dunha película.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB4.2.1. Ve películas cinematográficas nas que identifica e analiza os planos, as angulacións e os movementos de cámara.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB4.2.2. Analiza e realiza fotografías, tendo en conta criterios estéticos.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB4.2.3. Compila imaxes de prensa e analiza as súas finalidades.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB4.3.1. Elabora imaxes dixitais utilizando programas de debuxo por computador.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB4.3.2. Proxecta un deseño publicitario utilizando os elementos da linguaxe gráfico-plástica.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica
EPVAB4.3.3. Realiza un proxecto persoal seguindo o esquema do proceso de creación.	Observación sistemática e rexistro no caderno do profesor. Portafolios: Recollida de traballos feitos na clase. Proba obxectiva teórico-práctica

2. METODOLOXÍA.

Durante este curso se terán contempladas tres metodoloxías dependendo da situación que esteamos a vivir provocada polo virus COVID19.

2.1. Metodoloxía presencial.

A metodoloxía a seguir é fundamentalmente de carácter práctico coa que os alumnos podan aprender a ver e a expresarse mediante unha linguaxe baseada nas imaxes.

Partiremos dunha pequena avaliación inicial na que, preguntando contidos básicos da asignatura, poderemos coñecer o nivel do que parten os alumnos para poder así enfocar a asignatura de maneira axeitada. Estas avaliacións variarán dependendo do curso como se poderá leer no seguinte apartado referente as avaliacións.

Partindo da avaliación inicial elaboraremos o nivel de traballo da asignatura no primeiro trimestre e así poder comezar unha explicación dos conceptos novos cos que se va a traballar buscando a fundamentalmente unha motivación para estimular a curiosidade do alumnado polos temas que se tratan na aula.

Comezarase cada unidade cunha pequena introducción e unha explicación do profesor facendo uso de presentacións e proxeccións de diferentes traballos do mundo da arte ou incluso de alumnos de cursos pasados. Ao alumno repartiráselle unha fotocopia elaborada polo profesor sobre o tema a explicar que lle poda servir de apoio para seguir a explicación e que tamén lle poda quedar no seu ficheiro de traballo para utilizar de estudio e traballo na casa. É importante manter ao alumnado involucrado polo que se procurará que as explicacións non duren máis da metade da clase e fomenten a participación activa a base de preguntas ou pequenos xogos.

Unha vez explicada a unidade, na última metade da clase ou días seguintes, se é o caso pola complexidade da unidade, faranse láminas o traballos prácticos onde poder traballar esa unidade en concreto co fin de afianzar o explicado na aula. A recollida de datos por parte do alumnado e a observación do propio entorno e da natureza serán fonte de exemplos e motivo de análise e o profesor aportará as presentacións teóricas e dirixirá o traballo de cada alumno, aportará procedementos e técnicas que lle axuden a potenciar a expresividade e a investigación persoal.

Sempre que sexa posible aportaranse recursos extraescolares para complementar os contidos teóricos, como materiais audiovisuais, visitas guiadas a exposicións e museos.

Ao final de cada bloque de contidos farase un pequeno examen de repaso de contidos explicados e unha exposición na clase dos traballos feitos. Pedirase un comentario crítico deles, para confrontar solucións e formulacións. Tamén servirá para que o alumnado poida incorporar solucións interesantes doutros compañeiros nos seus futuros traballos.

É moi importante promover a actividade-interactividade. Debe primar o manipulativo, o sensorial e a actividade física e psicomotora nun medio coñecido e compartido. Ademais debemos ter en conta tamén os principios que derivan da teoría e práctica docente como:

Selección de contidos e metodoloxías activas que favorezan a adquisición das competencias básicas.

Involucrar ás familias na educación responsable dos seus fillos.

Manter unha boa coordinación docente

Afectividade: envolvendo ao alumno nun ambiente relaxado, familiar e seguro.

Individualización: atendendo as circunstancias particulares do alumnado que determinan a diversidade.

Socialización: a través de actividades de interacción que fomenten o traballo en equipo. Ademais, como indica Bruner, é importante a identificación co grupo social de referencia.

Motivación: tendo en conta os intereses do alumnado.

Carácter lúdico das actividades: recorrer ao xogo é unha estratexia moi eficaz e motivadora.

Globalización: a programación debe procurar presentar os contidos establecendo relacións entre eles, axustándose á forma na que opera a mente dos rapaces.

2.2. Metodoloxía semi presencial.

No caso de que parte da clase esté confinada traballarase seguindo a programación a través de webcam, se é posible, para as explicacións na aula e, sobretodo, a través da Aula Virtual e Edixgal (este último no caso de 1º da ESO) onde semanalmente iranse subindo as presentacións postas na aula explicadas con voz en off e os apuntes e exercicios en formato PDF. Os exercicios terán que ser entregados vía correo electrónico ou na Aula Virtual na data establecida polo profesor.

1.1. Metodoloxía online.

Ou como se darían as clases fronte a un novo confinamento. No caso dun novo confinamento a clase tería que ser completamente virtual facendo uso das ferramentas das que dispoñemos:

- a plataforma WEBEX para o que sería a ensinanza presencial. Na que seguiríase, se é posible, o horario de clase que ten a asignatura durante o curso.
- a Aula Virtual, onde iríanse subindo regularmente as presentacións do tema a tratar explicadas con voz en off e os correspondentes exercicios coa súa data de entrega.
- Edixgal. Só para os alumnos de 1ºESO, e funcionaría exactamente igual que a Aula Virtual só que ademáis os alumnos disporían do libro dixital.

3. AVALIACIÓN.

A avaliación forma parte do proceso de ensinanza e aprendizaxe que se desenrolla durante o curso de forma continua, individualizada e integradora. Os criterios de avaliación foron pensados como consecuencia evidente dos obxectivos xerais antes indicados e correspondentes a toda a etapa da E.S.O. e, en consecuencia, encerran as esixencias mínimas do área ó concluir neste curso a obrigatoriedade da materia.

É necesario ver cos alumnos aproveiten os aprendizaxes, demostrando interese nas actividades propostas e responsabilidade na realización do traballo proposto. Para o que procederase ó uso de varios metodos de avaliación que podrán ser combinados. o método obxectivo o cuantitativo, no cal avalíarase ó alumno a partir dun examen o control, e o método de subxectivo, cualitativo o de observación, no cal o profesor levará un seguimento diario do alumno. Este último método constará de tres momentos, un deles inicial, no cal o fin es coñece-lo estado actual do grupo, e en concreto do alumno. Servirnos para saber de que nivel partimos. o momento intermedio, continuo o formativo onde se pretende observar a implicación e atención do alumno, e o momento final o

sumativo, no cal o profesor pode observar si o exercicio responde ós obxectivos plantexados a conseguir polo alumno.

1.2.Avaliación inicial.

Para realizar unha avaliación inicial efectiva teremos en conta as seguintes accións:

50. Coñecemento da memoria relativa ó grupo do ano anterior.
51. Ler os informes individualizados realizados o ano pasado para coñecer o punto de partida e os coñecementos non adquiridos.
52. Reunión co titor do ano anterior e, no seu caso, cos mestres de PT e AL que actuaron no grupo o ano anterior.
53. Valoración da situación do grupo e de cada alumno individualmente durante a primeira semana do curso a través da observación directa, do traballo diario e de fichas de seguimento.
54. Reunión inicial cos pais, nais ou tutores dos alumnos na última semana de setembro ou primeira de outubro.

Partiremos dunha pequena avaliación inicial na que, preguntando contidos básicos da asignatura, poderemos coñecer o nivel do que parten os alumnos para poder así enfocar a asignatura de maneira axeitada. Estas avaliacións variarán dependendo do curso a traballar:

En 1º de ESO: Manexo de escuadra e cartabón para o trazado de paralelas e perpendiculares, manexo de regra graduada como instrumento de medición, tipos de

rectas e a súa situación no plano, círculo e circunferencia e clasificación de triángulos e cuadriláteros.

En 3º de ESO: Manexo de escuadra e cartabón para o trazado de paralelas e perpendiculares, tipos de rectas e a súa situación no plano, lugares xeométricos, círculo e circunferencia e clasificación de triángulos e cuadriláteros.

En 4º de ESO: Manexo de escuadra e cartabón para o trazado de paralelas e perpendiculares, tipos de rectas e a súa situación no plano e coñecementos básicos de perspectiva diédrica e axonométrica.

Partindo da avaliación inicial elaboraremos o nivel de traballo da asignatura no primeiro trimestre e así poder comezar unha explicación dos conceptos novos cos que se va a traballar buscando a funfamentalmente unha motivación para estimular a curiosidade do alumnado polos temas que se tratan na aula.

1.3.Procedementos de avalición.

1.3.1.Avaliación contínua presencial.

Cada unidade constará dunha primeira explicación por parte do profesor e unha serie de láminas para traballar no aula que, se o tempo non é suficiente, deberánse terminar na casa e entregar ó día seguinte (non se recollerán traballos entregados fora de prazo). Ao día seguinte o exercicio será explicado polo profesor e correxido na clase por cada alumno que poderá preguntar as dudas surxidas durante a corrección. Ao final de cada unidade recolleránse todas estas láminas comprobando que foron correctamente correxidas e se procederá a realizar un exámen de repaso de materia, dito exame será o

70% da nota da asignatura e un 20% a media das láminas de traballo. Farase un exame por unidade que fará media para obter a nota de cada avaliación.

Nos traballos de clase, exercicios e láminas valiaráanse a partes iguais a orixinalidade e creatividade por un lado e a adaptación ó exercicio proposto por outro. Do mesmo xeito se puntuará de forma negativa a falta de limpeza e precisión nos traballos (o 10% restante da nota). Antes da entrega de cada lámina de traballo ou exercicio proposto entregarase sempre a rúbrica que se vai a utilizar na calificación. Valorarase o traballo diario, o traballo en casa, a actitude na aula e o comportamento. A nota final de curso do alumno será a media da nota de cada avaliación.

Importante, as tarefas e traballos deberánse realizar no prazo establecido, no caso contrario non se recollerán e iso veráse reflexado nas calificacións.

Os alumnos deben asistir ás clases previstos dos cadernos, pinturas e outros materiais así como idos instrumentos de debuxo técnico precisos para poder realizar os traballos propostos. A asistencia sen os útiles precisos será avaliada negativamente.

Os profesor comunicará ao principio de curso en cada aula todo o exposto anteriormente.

1.3.2.Avaliación continua semi presencial.

En un principio esperaríase sempre a ter a posibilidade de realizar exame presencial. En caso contrario, debido a importancia da parte práctica da asignatura, faríanse tarefas recopilando todo o explicado para entregar na data acordada polo profesor. Sería unha tarefa por unidade explicada, e todas as tarefas en conxunto,

entregadas a través da Aula Virtual ou Edixgal, farán media por igual para o resultado final.

1.3.3.Avaliación continua non presencial.

Neste caso, a avaliación será exclusivamente en base aos traballos entregados a través da Aula Virtual. Valorarase o traballo, o seguimento e as entregas no prazo establecido.

1.4.Instrumentos de avaliación.

- Observación do traballo diario na clase tanto individual como en grupo.
- Corrección de láminas.
- Actitude ante a materia.
- Participación do alumno na clase.
- Entrega puntual de deberes.
- Probas prácticas e teóricas de cada unidade.
- Corrección de proxectos na aula.

1.5.Avaliación final.

A entrega de todas as láminas propostas, así coma un esforzo realizado co resultado de mellora será imprescindible para superar a materia xa que serán o 20% da nota en cada unha das avaliacións.

A nota final da asignatura virá da media entre a nota da 1ª avaliación, a nota da 2ª e a nota da 3ª a partes iguais, tendo sempre en conta a mellora ou empeoramento do alumno ao longo do curso.

Tódalas láminas de traballo e exames serán entregados a cada alumno buscando unha tital transoarencua nas calificacións. Calquera consulta ou dúbida sobre a corrección de láminas e traballos poderán ser tratados coa profesora tanto por parte dos alumnos coma dos seus pais ou titores, nun horario acordado por ambas partes. Tamén para calquera outra consulta referente á materia. Ademais, se informará sobre o seguimento do alumno por medio de boletín de avaliación e uns avances (intermedios) que se enviarán ó domicilio do alumno, cos comentarios oportunos sobre interese, esforzo, coñecementos e comportamento.

1.6.Avaliación ordinaria de xuño e recuperación de pendentes.

O alumnado que non poida superar a materia durante as 3 primeiras avaliacións do curso, terá dereito a un exame de recuperación a finais de curso. Coa finalidade de facilitarlle ao alumnado a recuperación desta materia e tendo en conta os criterios de cualificación propostos para todos, o alumnado tamén deberá entregar aquelas tarefas que figuran como traballos a realizar individualmente e que non realizou no seu momento. Durante os días comprendidos entre o 6 e o 22 de Xuño este alumnado coa materia pendente recibirá sesións de reforzo facendo especial fincapé nos puntos principais da materia.

O alumnado coa materia superada fará traballos de reforzo e consolidación dos contidos impartidos durante o curso e a realización destes se verá reflexado nun 4% da nota final.

Deste xeito o porcentaxe de cada avaliación para o alumnado que supere a materia sería o seguinte:

- 1ª avaliación : 32%
- 2ª avaliación: 32%
- 3ª avaliación: 32%
- Avaliación ordinaria de xuño: 4%

1.4. Recuperación e avaliación de pendentes de outros cursos.

A os alumnos coa asignatura de Educación Plástica e Visual pendente de cursos anteriores ó cursado entregaráselles unha serie de láminas para traballar na casa cos contidos adecuados á asignatura do curso pendente. A nota positiva indicará que ha superado a asignatura.

O xefe de departamento e profesor da asignatura pode regular o seguimento periódico dos alumnos que estean interesados, recollendo os traballos ao longo do curso, para facer as correccións necesarias. Tal feito non impide ao alumno a posibilidade de facelo exclusivamente na data fixada para a recuperación de pendentes.

Instrucciones de presentación de los trabajos:

- Los ejercicios irán en láminas aparte respetando las técnicas, procedimientos y soportes pertinentes.
- Todas las láminas serán presentadas numeradas y con el nombre y apellidos del alumno.
- Se presentarán en una carpeta grapados a su correspondiente ejercicio.

- Haberá unha fecha límite de presentación e non se recollerán traballos pasada a data límite de entrega.

- Se entregarán al tutor correspondiente.

Se valorará:

- El acabado de los ejercicios, limpieza y presentación.

- La realización de todas las láminas.

- El uso acertado de técnicas, procedimientos y soportes.

- La aplicación de los procedimientos teóricos en cada ejercicio.

Tamén se realizará un examen teórico y práctico na primeira semana de mayo, donde no se permitirá la entrada al examen al alumno que no traiga el material necesario (escuadra, cartabón, compás y lápiz). Se notificará con tiempo suficiente de antelación o día e o lugar de dita proba.

A nota de esta Carpeta de Recuperación da asignatura fará media coa nota do examen de pendentos do mes de maio.

AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE.

Tomando a programación como documento base sobre o que traballar, e partindo dos resultados obtidos na avaliación inicial do alumnado, o seguimento semanal da programación nas reunións de departamento será fundamental.

De esta forma poderemos observar a idoneidade dos contidos elexidos, da metodoloxía aplicada e os recursos dos que dispoñemos para mellora o rendimento de cada grupo.

Valorarase:

1. O nivel da clase e as dificultades atopadas (traballo e participación do alumnado,...).
2. Os obxectivos acadados e a súa correcta secuenciación da materia.
3. Os recursos empregados polo profesor.
4. Metodoloxía didáctica empregada.

O profesor poderá introducir as medidas correctoras sempre que o estime oportuno. Ao final de curso, o profesor fará un resumo global no que terá en conta, alomenos, os seguintes aspectos: o grado de cumprimento dos obxectivos acadados e dificultades atopadas. O informe final permitirá logo introducir as modificacións oportunas para os vindeiros cursos e as posibles modificacións da programación que se propoñan ao longo do curso, xunto coa súa xustificación, quedarán reflectidas no libro de actas e tamén na memoria final.

Procedementos.

- A experiencia de cursos académicos anteriores, que permitirá a constante renovación e mellora da programación docente.

- Valoración dos recursos dispoñibles (bibliográficos, tecnolóxicos, repográficos, material de laboratorio, etc) cos que se conta ao principio de cada curso, e procurar amplialos empregando o presuposto asignado ao departamento.
- Análise da metodoloxía especificada na programación e empregada nas aulas, e a súa adecuación á consecución dos obxectivos de cada curso e nivel.
- Reflexión en canto aos resultados de cada trimestre, e da avaliación final do curso, que axudará a devandita mellora da programación.

Elaboración da memoria final, que comprenderá a medida en que se conseguiron os obxectivos para o presente curso, e servirá de punto de partida da autoavaliación do próximo curso académico.

12. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN E DA PRÁCTICA DOCENTE.

Tomamos a programación como documento base sobre o que traballar.

Mensualmente, nas reunións de departamento se concretan as modificacións da programación para os diferentes cursos e, se fora necesario e unha vez feita a avaliación inicial, para algún grupo en particular. Así mesmo observaremos a idoneidade dos contidos eleixidos, da metodoloxía aplicada e os recursos dos que dispoñemos para mellorar o rendimento de cada grupo.

1.5. Avaliación da programación didáctica.

A programación e o seu desenvolvemento será avaliada polo Departamento de Educación Plástica facendo mensualmente un seguimento do cumprimento da

programación e da consecución das competencias nunha táboa adxunta á acta da reunión do Departamento. As posibles modificacións da programación que se propoñan ao longo do curso, xunto coa súa xustificación, quedarán reflectidas no libro de actas e na memoria final.

Ao longo do curso avaliarase a programación en todos os seus apartados en tres fases:

1. O profesorado determinará o grao de cumprimento da programación en cada grupo e as modificacións propostas nos diferentes apartados ao contrastala coa realidade na aula.
2. Nas reunións de Departamento concretaranse os cambios a realizar de forma aillada nun grupo ou a nivel xeral en todo un curso.
3. Este seguimento se recollerá na Memoria final do Departamento, onde se fai unha valoración da programación e as propostas para a mellora da mesma.

Os indicadores que mostrarán o grao de cumprimento da programación son os seguintes:

	INDICADORES	VALORACIÓN				
		1	2	3	4	5
1	Os estándares de aprendizaxe propostos posibilitaron a consecución dos obxectivos do curso.					
2	As actividades de aprendizaxe permiten avaliar as competencias básicas.					
3	Acadáronse os obxectivos propostos para o curso:					
	1º ESO					
	3º ESO					
	4º ESO					

4	A temporalización é axeitada aos contidos propostos.					
5	A metodoloxía proposta é adecuada.					
6	Os criterios e procedementos de avaliación e cualificación son claros e coñecidos polo alumnado.					
7	Aplicáronse correctamente os criterios de cualificación e promoción.					
8	As propostas de reforzo e recuperación son adecuadas.					
9	Leváronse a cabo actividades complementarias ou extraescolares.					
10	Fixéronse adaptacións de estándares e actividades de aprendizaxe da programación para adecualos á realidade do alumnado e facilitar o proceso de aprendizaxe.					

1.6.Avaliación da práctica docente.

O procedemento para avaliar a práctica docente consistirá na reflexión sobre o traballo diario dos membros do Departamento según a seguinte táboa. Desta extraeranse as conclusións que permitan mellorar nosa práctica . Os aspectos que necesiten ser mellorados ou modificados recolleranse na táboa e serán obxecto de debate nas reunións de Departamento.

INDICADORES	VALORACIÓN					PROPOSTAS DE MELLORA
	1	2	3	4	5	
Presento ao inicio de cada sesión un plan de traballo, explicando a súa finalidade, a importancia do tema para as competencias e a formación do alumnado.						
Reflexiono se os contidos son os indicados para o alumnado						
Estructuro e organizo os contidos dando unha visión xeral de cada tema (guiones, mapas conceptuales, esquemas...)						

Selecciono e secuencio os contidos da programación de aula coa secuenciación adecuada ás características de cada grupo de alumnos.					
Planifico a miña actividade educativa de forma coordinada co resto do profesorado (xa sexa por nivel, ciclo, departamentos, equipos educativos e profesores de apoio).					
Distribúo o tempo adecuadamente: (breve tempo de exposición y o resto do mesmo para as actividades que o alumnado realizan na clase).					
Planifico distintos agrupamentos en función do momento, da tarefa a realizar, dos recursos a utilizar... etc, controlando sempre o adecuado clima de traballo.					
Utilizo recursos didácticos variados (audiovisuais, informáticos, técnicas de aprender a aprender...), tanto para a presentación dos contidos como para a práctica do alumnado, favorecendo o uso autónomo por parte dos mesmos.					
Reviso e corrijo frecuentemente os contidos, actividades propostas -dentro e fóra da aula, adecuación dos tempos, agrupamentos e materiais utilizados.					
Proporciono información ao alumnado sobre a execución das tarefas e como pode melloralas e favorezo procesos de autoevaluación e coevaluación.					
No caso de obxectivos insuficientemente acadados propoño novas actividades que faciliten a súa adquisición. No caso de obxectivos suficientemente acadados nun					

corto espazo de tempo, propoño novas actividades que faciliten un maior grao de adquisición.						
Realizo unha avaliación inicial ao comezo do curso, para axustar a programación, na que teño en conta o informe final do titor anterior, o de outros profesores, o del o Equipo de Orientación Educativa y Psicopedagóxica y/o Departamento de Orientación.						
Utilizo sistemáticamente instrumentos variados de recollida de información (registro de observacións, carpeta do alumno, ficha de seguimento, diario de clase...)						
Utilizo os resultados de avaliación para modificar os procedementos didácticos que realizo e mellorar a miña intervención docente.						

1. ELEMENTOS TRANSVERSAIS.

Os temas transversais afectan a tódalas áreas do currículo escolar e deben estar presentes na aula de forma permanente, posto que se refiren a problemas fundamentais na sociedade. Os máis relevantes son:

Educación moral e cívica: actitudes que favorezan a socialización dos alumnos, actitudes de respecto cara aos demais, coñecer e exercer formas de participación cívica.

Educación para a saúde: desenvolver hábitos de saúde

Educación para a paz: adestrarse para a solución de conflitos no ámbito escolar, educar para a acción.

Educación na igualdade de sexos: adquirir información sólida sobre o tema, adoptar unha actitude crítica ante a discriminación de sexos.

Educación ambiental: favorecer actitudes de reflexión ante o uso de materiais reutilizables así como coñecer os principais problemas ambientais e desenrolar unha conciencia de responsabilidade sobre os mesmos.

Educación do consumidor: crear unha conciencia de consumidor responsable, desenvolver un coñecemento dos mecanismos de mercado así como os dereitos do consumidor e as formas de facelos efectivos.

Educación viaria: adquirir condutas responsables con respecto a educación viaria, desenrolar xuízos morais sobre a responsabilidade humana nos accidentes e en tódolos problemas de circulación.

1. MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE.

A atención á diversidade, como queda recollido no decreto 229/2011 levarase a cabo adaptando a metodoloxía e os recursos pedagóxicos ás características dos alumnos. Se é preciso reforzaranse as clases con exercicios e explicacións personalizadas.

A programación de Educación plástica e visual pode presentar problemas de comprensión en algúns aspectos que presentan alto nivel de visión espacial e dificultades en canto ao nivel de comprensión-execución. Temos en conta que non todos os alumnos asimilan ao mesmo tempo os contidos tratados, nin teñen as mesmas habilidades. A programación debe prestar oportunidades de recuperar o non adquirido no seu momento

(aínda que isto supoña tamén para o alumno un traballo extra), puidendo retomar os conceptos básicos para garantir a comprensión conceptual.

Se ben no momento de realización da presente programación descoñecemos con que alumnado imos traballar, o Departamento de Educación Plástica e Visual tentará atender á diversidade de características que presente coas seguintes medidas:

Colaboración co Departamento de Orientación na realización de ACs para aqueles alumnos que o precisen.

Emprego de fichas individualizadas no logro de determinados estándares de aprendizaxe para alumnado que o precise por dificultades cognitivas, visuais, de idioma, etc, ou o requira por amosar un progreso máis rápido que o resto na consecución dos obxectivos. As actividades de reforzo están especialmente contempladas para o alumnado con dificultades, que precisa repasar e traballar conceptos, aplicar técnicas e afianzar destrezas. No caso de alumnado con dificultades especiais, seguirase o criterio e consellos dados polas responsables do departamento de Orientación do centro, quen nos suxerirán exercicios e metodoloxías axeitadas e adaptadas ao seu nivel. Na medida do posible terase en conta o punto de partida de cada un, as súas dificultades e súas capacidades, pero sen esquecer o nivel no que están e que a materia é fundamental na súa formación.

ACCIONES DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR E PROXECTO LINGÜÍSTICO DO CENTRO.

Dende o departamento de Educación Plástica durante este curso 2019/2020, al igual que no curso pasado, proponlle aos alumnos actividades que fomentan a lectura, e que teñan ao libro como obxecto de reflexión e suxeito de experimentación.

Asimesmo, o departamento de Educación Plástica coa axuda da biblioteca do centro forma parte do proxecto de **Bibliotecas de Aula**, cuyo obxectivo principal é facilitar o acceso directo a libros do gusto e interés del alumnado, pero sempre relacionado coa asignatura. Dúas das estanterías principais da aula utilízanse só para albergar libros relacionados coa asignatura de Educación Plástica, dende libros de secundaria das diferentes editoriais, libros consulta, libros de historia da arte,... ata libros de manualidades, todos eles propiedade do departamento, agás dúas baldas de marco violeta nas que se atopan libros de consulta propiedade da biblioteca do centro.

A Biblioteca do Centro considerase igualmente un recurso clave tanto como unha fonte máis de información e aprendizaxe e dende o departamento de Educación Plástica promoveráse en todo momento o seu uso e a colaboración nas actividades que ésta precise.

A prensa diaria e os magazines ou suplementos dominicais, cando o seu contido é de interese, tamén serán empregados como material de traballo dende os que poida xurdir, logo de lectura e análise, un novo planeamento artístico sobre o que traballar.

Por outra parte, fomentamos a ampliación do vocabulario específico do feito artístico, integrándoo con outros linguaxes, o que colabora nunha mellor transmisión de emocións ideas e sentimentos tanto na linguaxe plástica como verbal ou escrita.

ACCÍONS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC DO CENTRO.

O Departamento de Educación Plástica durante este curso 2019/2020 propondrá aos alumnos actividades que fomentan o emprego das novas tecnoloxías, promovendo a análise de materiais impresos e audiovisuais integrando e relacionando os recursos verbais e plástico-visuais ou audiovisuais.

Os programas de deseño ou retoque fotográfico libres, tales como o GIMP2 ou o Inkscape, Movie Maker, están instalados nos ordenadores das dúas aulas de informática do centro, e neles realizaránse algunhas das actividades propostas. Ademais, os múltiples recursos que Internet ofrece, serán tamén materiais para o noso traballo na aula.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Dende o departamento de Educación Plástica durante este curso 2019/2020 están programadas dúas actividades:

1. Actividade de **encuadernación de libros** en conxunto coa asociación de integración de xente con discapacidade, **AFEXDI**. Estará enfocada para os alumnos de 3º ESO que teñen a asignatura de Educación Plástica no centro, un total de 47 alumnos. O horario que comprenderá e o seu desenvolvemento será o seguinte).

O taller terá, en un principio, unha duración de dúas horas e media aproximadamente, desde as 11:00 ata as 14:25. O transporte corre a cargo do departamento de Educación Plástica para poder ir recoller á xente que dará o curso-taller, que será xente discapacitada da asociación. Polo tanto, o transporte deberá estar en AFEXDI ás 9:30 h. (Polígono Fontiñas - Rúa París, Reid. 8, Bloque 5 - baixo).

O taller desenvolveráse en grupos por cuestión de tempo e eficacia, polo que os alumnos distribuiránse en grupos e cada un deles disporá de uns 30 minutos para realizar o taller. O taller que constará de 4 procesos:

1. Dobrado de papel
2. Cosido do papel
3. Lomado

4. Elaboración de tapas.

O material que necesario será: 4 mesas para cada proceso de encuadernación, cola branca e un par de paquetes de folios.

O taller será de balde e o seu único xeito de financiarse será mediante a venda dos seus propios produtos, polo que tamén levarán algún material para vender durante a elaboración do taller. Tampouco farían falta profesores acompañantes nin a implicación de outros departamentos.

2. Visita guiada e didáctica á Fundación CIEC, Centro Internacional de la Estampa Contemporánea, coñecer o CIEC, a súa Colección e exposicións temporais con comentarios das obras expostas, demostracións técnicas, compartir unha xornada cos artistas que traballan nos talleres e ademáis la posibilidade de realizar unha estampa. Actividade enfocada aos alumnos de 4º ESO que cursan a asignatura, un total de 39 alumnos.

4.1. Actividades complementarias.

Exposicións periódicas dos traballos dos alumnos e exposición de fin de curso cunha selección das obras mais interesantes. Cando sexa posible esta exposición terá carácter didáctico co apoio de paneis explicativos sobre os contidos traballados e os procedementos e técnicas utilizadas.

Participación con outros departamentos ou coa biblioteca en diferentes actividades.

COMUNICACIÓN DA PROGRAMACIÓN AO ALUMNADO

Co fin de garantir o dereito do alumnado a unha avaliación obxectiva, os centros deberán facer públicos os procedementos xerais de avaliación e os criterios de promoción que a Comisión de coordinación pedagóxica e os Departamentos didácticos establecesen, respectivamente, na proposta curricular da etapa e nas súas programacións didácticas (ORD_ECD_1361-2015_Currículo_ESO e BAC MEC e avaliación). Cumprindo co disposto na vixente orde do calendario escolar, ao inicio de curso, o xefe de departamento elaborou a información básica relativa á programación didáctica, que se dará a coñecer á comunidade educativa seguindo o procedemento establecido no centro para garantir a súa publicidade:

- Posta a disposición da programación didáctica completa na páxina web do centro.
- Entrega na Xefatura de Estudos do documento que contén a información básica relativa á programación (procedementos de avaliación, criterios de cualificación, actividades e reforzos para lograr a recuperación, recuperación de materias pendentes).
- Publicación da información básica da programación nos “taboeiros” da Aula de Debuxo, así como naquelas outras nas que se imparta o horario completo dalgunha das materias deste departamento.
- Entrega a cada alumno que curse a asignatura de Educación Plástica no centro, dunha folla coa información básica relativa á programación didáctica (unidades, actividades e avaliación).

O profesor e xefe de Departamento de Artes Plásticas,

Francisco Javier Brey Ferreiro

En A Ponte do Porto, a 1 de Outubro de 2020

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE VALORES ÉTICOS EN 3º E.S.O.

1. Valores Éticos en Secundaria

A materia de Valores Éticos ten como obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica. Isto supón que o proxecto, por racional, vai requirir virtudes intelectuais como o rigor, a coherencia, a honradez intelectual ou o apego á realidade. Pola dimensión práctica desa racionalidade, o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de alcanzar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global. O currículo da materia está estruturado en seis bloques temáticos con enfoques, perspectivas e niveis de fondura diferente. Son os seguintes: A dignidade da persoa. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais. A reflexión ética. A xustiza e a política. Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía. Debido o distinto desenvolvemento cognitivo do alumnado nesta etapa os alumnos e as alumnas de primeiro de ESO traballan o referido á personalidade e á súa constitución, a ineludibilidade dos problemas morais e a introdución á reflexión ética e política. En terceiro de ESO, curso final do ciclo, os temas atinxen á configuración da vida social e política, pondo como criterio ético básico dunha sociedade xusta o respecto á DUDH e os valores que a conforman, e vendo que

tanto a Constitución Española como o Estatuto de Autonomía de Galicia se axustan a este criterio e o enriquecen.

No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave.

Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores competencias sociais e cívicas está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da competencia comunicación lingüística, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a competencia de aprender a aprender como a de sentido da iniciativa e espírito emprendedor, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico-tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter.. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a competencia dixital, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

2. Competencias clave traballadas.

Para os efectos desta programación, as competencias clave do currículo serán as seguintes:

- a) Comunicación lingüística (CCL).
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).
- c) Competencia dixital (CD).
- d) Aprender a aprender (CAA).
- e) Competencias sociais e cívicas (CSC).
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- g) Conciencia e expresións culturais (CCEC).

No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave.

Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores competencias sociais e cívicas está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da competencia comunicación lingüística, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a competencia de aprender a aprender como a de sentido da iniciativa e espírito emprendedor, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o nonestancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando

tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico-tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a competencia dixital, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

3. Obxectivos

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.

k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, e contribuír así á súa conservación e mellora.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e

expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona .

4. Contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe: 3º ESO

Valores éticos. 3º ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
Bloque 4. A xustiza e a política		
<p>B4.1. A democracia como forma de goberno na que se plasman os principios éticos da DUDH.</p> <p>B4.2. O Estado de dereito.</p> <p>B4.3. Léxico da unidade: democracia, cidadán/cidadá, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, etc.</p> <p>B4.4. División de poderes. A proposta de Montesquieu e a súa función de control do Estado por parte da cidadanía.</p>	<p>B4.1. Xustificar racionalmente a necesidade dos valores e principios éticos contidos na DUDH, como fundamento universal das democracias durante os séculos XX e XXI, destacando as súas características e a súa relación cos conceptos de "Estado de dereito" e "división de poderes".</p>	<p>VEB4.1.1. Fundamenta racionalmente e eticamente a elección da democracia como un sistema que está por riba doutras formas de goberno, polo feito de incorporar nos seus principios os valores éticos sinalados na DUDH.</p>
		<p>VEB4.1.2. Define o concepto de "Estado de dereito" e establece a súa relación coa defensa dos valores éticos e cívicos na sociedade democrática.</p>
		<p>VEB4.1.3. Describe o significado dos seguintes conceptos e establece a relación entre eles: democracia, cidadán/cidadá, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, etc.</p>
		<p>VEB4.1.4. Explica a división de poderes proposta por Montesquieu e a función que desempeñan o poder legislativo, o executivo e o xudicial no Estado democrático, como instrumento para evitar o monopolio do poder político e como medio que permite aos cidadáns e ás cidadás o control do Estado.</p>
<p>B4.5. Deber moral da participación cidadá no exercicio da democracia.</p> <p>B4.6. Riscos de democracias que violen os dereitos humanos.</p>	<p>B4.2. Recoñecer a necesidade da participación activa dos cidadáns e das cidadás na vida política do Estado coa finalidade de evitar os riscos dunha democracia que viole os dereitos humanos.</p>	<p>VEB4.2.1. Asume e explica o deber moral e civil que teñen os cidadáns e as cidadás de participar activamente no exercicio da democracia, coa finalidade de que se respecten os valores éticos e cívicos no seo do Estado.</p>
		<p>VEB4.2.2. Define a magnitude dalgúns dos riscos que existen nos gobernos democráticos cando non se respectan os valores éticos da DUDH (dexeneración en demagogia, ditadura das maiorías, escasa participación cidadá, etc.) e formula posibles medidas para evitalos.</p>
<p>B4.7. A Constitución española: valores éticos nos que se fundamenta e conceptos preliminares que establece.</p>	<p>B4.3. Coñecer e valorar os fundamentos da Constitución española de 1978, identificando os valores éticos dos que parte e os conceptos preliminares que establece.</p>	<p>VEB4.3.1. Identifica e aprecia os valores éticos máis salientables nos que se fundamenta a Constitución española, e sinala a orixe da súa lexitimidade e a súa finalidade, mediante a lectura comprensiva e comentada do seu preámbulo.</p>
		<p>VEB4.3.2. Describe os conceptos preliminares delimitados na Constitución española e a súa dimensión ética (nación española, pluralidade ideolóxica ou papel e funcións atribuídas ás Forzas Armadas), a través da lectura comprensiva e</p>

Valores éticos. 3º ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
		comentada dos artigos 1 ao 9.
B4.8. Dereitos e liberdades públicas fundamentais na Constitución española.	B4.4. Amosar respecto pola Constitución española e identificar nela, mediante unha lectura explicativa e comentada, os dereitos e os deberes do individuo como persoa e cidadán ou cidadá, apreciando a súa adecuación á DUDH, coa finalidade de asumir de xeito consciente e responsable os principios de convivencia que ben rexer no Estado español.	EB4.4.1. Sinala e comenta a importancia dos "dereitos e as liberdades públicas fundamentais da persoa" establecidos na Constitución: liberdade ideolóxica, relixiosa e de culto; carácter aconfesional do Estado; dereito á libre expresión de ideas e pensamentos; e dereito á reunión política e á libre asociación, e os seus límites.
B4.9. Adecuación da Constitución española aos principios éticos da DUDH. B4.10. Deberes cidadáns na Constitución española. B4.11. Responsabilidade fiscal e principios reitores da política social e económica na Constitución española.	B4.5. Sinalar e apreciar a adecuación da Constitución española aos principios éticos definidos pola DUDH, mediante a lectura comentada e reflexiva dos "dereitos e deberes dos cidadáns" (artigos do 30 ao 38) e dos "principios reitores da política social e económica" (artigos do 39 ao 52).	VEB4.5.1. Coñece e aprecia na Constitución española a súa adecuación á DUDH, e sinala os valores éticos en que se fundamentan os dereitos e os deberes dos cidadáns e das cidadás, así como os principios reitores da política social e económica. VEB4.5.2. Explica e asume os deberes cidadáns que establece a Constitución, e ordénaos segundo a súa importancia, xustificando a orde elixida. VEB4.5.3. Achega razóns para xustificar a importancia que ten, para o bo funcionamento da democracia, o feito de que os cidadáns as cidadás sexan conscientes non só dos seus dereitos, senón tamén das súas obrigas como un deber cívico, xurídico e ético. VEB4.5.4. Recoñece a responsabilidade fiscal dos cidadáns e da cidadás, e a súa relación cos orzamentos xerais do Estado como un deber ético que contribúe ao desenvolvemento do ben común.
B4.12. Estatuto de Autonomía de Galicia: título preliminar; título primeiro, capítulos I e II.	B4.6. Coñecer e valorar os elementos esenciais do Estatuto de autonomía de Galicia segundo aparece no seu título preliminar e no título primeiro, capítulos I e II.	VEB4.6.1. Sinala e comenta, a través do traballo colaborativo, os elementos esenciais do Estatuto de autonomía de Galicia recollidos no seu título preliminar. VEB4.6.2. Identifica e valora as características sinaladas no título I sobre o "poder galego". VEB4.6.3. Identifica e valora as funcións e as características do Parlamento sinaladas no capítulo I, e da Xunta e a súa Presidencia, segundo o capítulo II.

Valores éticos. 3º ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
B4.13. Desenvolvemento histórico da Unión Europea (UE): obxectivos e valores éticos en que se fundamenta, de acordo coa DUDH. B4.14. Logros alcanzados pola UE en beneficio dos seus cidadáns e das súas cidadás.	B4.7. Coñecer os elementos esenciais da UE, analizando os beneficios recibidos e as responsabilidades adquiridas polos estados membros e a súa cidadanía, coa finalidade de recoñecer a súa utilidade e os logros alcanzados por esta.	VEB4.7.1. Describe a integración económica e política da UE, o seu desenvolvemento histórico desde 1951, os seus obxectivos e os valores éticos nos que se fundamenta, de acordo coa DUDH. VEB4.7.2. Identifica e aprecia a importancia dos logros alcanzados pola UE e o beneficio que estes supuxeron para a vida dos cidadáns e das cidadás (anulación de fronteiras e restricións alfandegueiras, libre circulación de persoas e capitais, etc.), así como as obrigas adquiridas en diferentes ámbitos (económico, político, da seguridade e a paz, etc.).
Bloque 5. Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos		
B5.1. Relación entre ética e dereito. B5.2. Relación entre legalidade e lexitimidade.	B5.1. Sinalar a vinculación entre a ética, o dereito e a xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións, e analizar o significado dos termos de legalidade e lexitimidade.	VEB5.1.1. Busca e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, semellanzas e vínculos existentes entre a Ética e o Dereito, e entre a legalidade e a lexitimidade, elaborando e presentando conclusións fundamentadas.
B5.3. Xustificación das normas xurídicas. B5.4. Convencionalismo dos sofistas B5.5. Iusnaturalismo. Iusnaturalismo de Locke. B5.6. Iuspositivismo de Kelsen.	B5.2. Explicar o problema da xustificación das normas xurídicas, a través da análise das teorías do dereito natural ou iusnaturalismo, o convencionalismo e o positivismo xurídico, identificando a súa aplicación no pensamento xurídico de determinados/as filósofos/as, coa finalidade de ir conformando unha opinión argumentada sobre a fundamentación ética das leis.	VEB5.2.1. Elabora en grupo unha presentación con soporte dixital sobre a teoría iusnaturalista do dereito, o seu obxectivo e as súas características, identificando na teoría de Locke un exemplo desta no que se refire á orixe das leis xurídicas, a súa validez e as funcións que lle atribúe ao Estado. VEB5.2.2. Destaca e valora, no pensamento sofista, a distinción entre "physis" e "nomos", describindo a súa contribución ao convencionalismo xurídico, e elabora conclusións argumentadas arredor deste tema. VEB5.2.3. Analiza información sobre o positivismo xurídico de Kelsen, nomeadamente no relativo á validez das normas e dos criterios que utiliza, especialmente o de eficacia, e a relación que establece entre a ética e o dereito. VEB5.2.4. Recorre ao espírito emprendedor e á iniciativa persoal para elaborar unha presentación con medios informáticos, en colaboración co grupo, comparando as tres teorías do dereito e explicando as súas conclusións.
B5.7. Elaboración da DUDH e creación da ONU. Circunstancias históricas, obxectivos de ambos os acontecementos e papel da DUDH como código ético de conduta	B5.3. Analizar o momento histórico e político que impulsou a elaboración da DUDH e a creación da ONU, coa finalidade de entendela como unha necesidade do seu	VEB5.3.1. Explica a función da DUDH como un código ético recoñecido polos países integrantes da ONU, coa finalidade de promover a xustiza, a igualdade e a paz en todo o mundo. VEB5.3.2. Contrasta información dos acontecementos históricos e políticos que orixinaron a DUDH, entre eles o uso das ideoloxías nacionalistas e racistas que defendían a superioridade duns homes sobre outros, chegando ao extremo

Valores éticos. 3º ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
dos estados.	tempo, cuxo valor continúa vixente como fundamento ético universal da lexitimidade do dereito e dos estados.	do Holocausto xudeu, así como a discriminación e o exterminio de todas as persoas que non pertencesen a unha determinada etnia, a un modelo físico, a unha relixión, a unhas ideas políticas, etc. VEB5.3.3. Sinala os obxectivos da creación da ONU e a data en que se asinou a DUDH, e valora a importancia deste feito para a historia da humanidade.
B5.8. Estrutura da DUDH: os seus artigos e os tipos de dereito.	B5.4. Interpretar e apreciar o contido e a estrutura interna da DUDH, coa finalidade de coñecer e propiciar o seu aprecio e respecto.	VEB5.4.1. Constrúe un esquema sobre a estrutura da DUDH, que se compón dun preámbulo e 30 artigos que poden clasificarse da seguinte maneira: Os artigos 1 e 2 refírense aos dereitos inherentes a todas as persoas: a liberdade, a igualdade, a fraternidade e a non-discriminación. Os artigos do 3 ao 11 refírense aos dereitos individuais. Os artigos do 12 ao 17 establecen os dereitos do individuo en relación coa comunidade. Os artigos do 18 ao 21 sinalan os dereitos e as liberdades políticas. Os artigos do 22 ao 27 céntranse nos dereitos económicos, sociais e culturais. Finalmente, os artigos do 28 ao 30 refírense á interpretación de todos eles, ás condicións necesarias para o seu exercicio e aos seus límites. VEB5.4.2. Elabora unha campaña, en colaboración co grupo, coa finalidade de difundir a DUDH como fundamento do dereito e a democracia, no seu medio escolar, familiar e social.
B5.9. Xeracións de dereitos e feitos históricos que influíron no seu desenvolvemento.	B5.5. Comprender o desenvolvemento histórico dos dereitos humanos como unha conquista da humanidade	VEB5.5.1. Describe os feitos máis influentes no desenvolvemento histórico dos dereitos humanos da primeira xeración (dereitos civís e políticos), da segunda xeración (económicos, sociais e culturais) e da terceira (dereitos dos pobos á solidariedade, ao desenvolvemento e á paz).
B5.10. Problemas aos que se enfronta o exercicio dos dereitos civís e políticos da DUDH.	B5.6. Avaliar, utilizando o xuízo crítico, a magnitude dos problemas aos que se enfronta a aplicación da DUDH.	VEB5.6.1. Investiga mediante información obtida en distintas fontes, sobre os problemas e os retos da aplicación da DUDH, no que se refire ao exercicio de dereitos civís (destacando os problemas relativos á intolerancia, a exclusión social, a discriminación da muller, a violencia de xénero e a existencia de actitudes como a homofobia, o racismo, a xenofobia, o acoso laboral e escolar, etc.) e dos dereitos políticos (guerras, terrorismo, ditaduras, xenocidio, refuxiados/as políticos/as, etc.).
Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía		
B6.1. Necesidade de criterios éticos na investigación	B6.1. Recoñecer que existen casos en que	VEB6.1.1. Obtén e selecciona información, traballando en colaboración, dalgúns casos nos que a investigación

Valores éticos. 3º ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
científica. Progreso científico-técnico e valores éticos.	a investigación científica non é neutral, senón que está determinada por intereses políticos, económicos, etc., mediante a análise da idea de progreso e a súa interpretación equivocada, cando os obxectivos non respectan un código ético fundamentado na DUDH.	científica e tecnolóxica non foi guiada nin é compatible cos valores éticos da DUDH, xerando impactos negativos nos ámbitos humano e ambiental, sinalando as causas.
		VEB6.1.2. Diserta, colaborando en grupo, sobre a idea de progreso na ciencia e a súa relación cos valores éticos, o respecto á dignidade humana e o seu medio, e elabora e expón conclusións.
		VEB6.1.3. Selecciona e contrasta información, colaborando en grupo, sobre algunhas das ameazas da aplicación indiscriminada da ciencia e a tecnoloxía para o contorno ambiental e para a vida (explotación descontrolada dos recursos naturais, destrución de hábitats, contaminación química e industrial, choiva ácida, cambio climático, desertificación, etc.).

5. METODOLOXÍA

Prácticas metodolóxicas

A metodoloxía aplicada considera ao estudante o protagonista directo da súa propia aprendizaxe, mentres sitúa ao docente nun segundo plano para que o alumnado consiga máis autonomía asumindo de forma consciente e reflexiva o exercicio da aprendizaxe en liberdade. O profesor/a debe orientar e axudar ao alumno/a e é moi importante desenvolver o proceso de ensino sempre que sexa posible a partires de aprendizaxes que estean baseados na experiencia, pois esta forma de proceder permitirá ao alumnado coñecer e interiorizar os contidos de forma comprensiva e significativa. A metodoloxía didáctica neste etapa será nomeadamente activa e participativa, favorecendo o traballo individual e o cooperativo do alumnado, así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes. Con esta finalidade e atendendo a adquisición dos estándares de aprendizaxe requeridos, os materiais os recursos curriculares empregados serán variados: explicacións por parte do profesor, recollida de información sobre os principais temas, consultas en libros de texto e libros de lectura, videos, películas,

páxinas webs, exercicios e esquemas , xogos on line...etc. Debido a escasa carga lectiva da materia non se considera necesario colocar un libro de texto.

Materiais e recursos didácticos

Neste curso 2020-2021 o alumnado de Valores Éticos dos 4 cursos da ESO traballará cun **libro dixital: Valores Éticos, editorial Vicens Vives** (1ºESO, 2ºESO, 3ºESO, 4ºESO).

Alén disto, traballarase na medida do posible con materias audio-visuais que poidan resultar atractivos e motivadores para o alumnado. A continuación figuran unha serie de recursos, se ben o discorrer do curso pode suscitar a necesidade de traballar outros que non aparezan aquí enumerados.

→ Libros

Unha serie de libros servirán de referencia para as clases e poderán ser empregados dentro e fóra da aula, tanto de forma íntegra como por fragmentos. Velaquí a listaxe:

1. *El chico que quería convertirse en ser humano*, J. Riel.
2. *O diario violeta de Carlota*, Gemma Lienas.
3. *Armán e a fábrica podre*, Llort e Macip.
4. *O neno do pixama a raias*, John Boyne.
5. *Sempre Hausa*, Xoán Babarro.
6. *Ética para Amador*, Fernando Savater.
7. *Rosas blancas para Claudia*, Carlos Puerto
8. *El chico que quería convertirse en ser humano*, J. Riel

9. *Las furias*, Sierra i Fabra.

10. *Los caminos de la felicidad*, G. Trespaderne

11. *26 cuentos para pensar*, Jorge Bucay

→ **Cine:**

Nalgunhas ocasións recorreremos a fragmentos de películas ou curtas para traballar determinados contidos. A continuación enuméranse algúns dos posibles filmes cos que se traballará, se ben o discorrer do curso pode suscitar a necesidade de traballar outros que non aparezan aquí enumerados.

1. *A selva esmeralda* (1985), de John Boorman.

2. *Billy Elliot* (2000), de Stephen Daldry.

3. *As mulleres de verdade teñen curvas* (2003), de Patricia Cardoso.

4. *A espalda do mundo*(2000), de Javier Corcuera.

5. *Quero ser como Beckham* (2002), de G.Ghadha.

6. *A vendedora de rosas* (1998), de Víctor Gaviria.

7. *O neno do pixama de raias* (2008), de Mark Herman.

8. *El Bola*, de Acheró Mañas

→ **Música**

1. *Puede ser*, de Amaia Montero

→ **Páxinas webs:**

2. Experiencias y recursos para una ciudadanía mundial <http://www.kaidara.org/>

Proyecto educa <http://proyectoeduca.weebly.com/>

3. 55 cortometrajes para educar en valores

<http://www.educaciontrespuntocero.com/recursos/familias-2/cortometrajes-educar-en-valores/16455.html> Unicef.

4. Trabajo infantil. [https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=c1hefuU9sU&list=PLZZhrAvpeeRyWGaOK8BovJw7hTQUtr3dj&index=5)

[v=c1hefuU9sU&list=PLZZhrAvpeeRyWGaOK8BovJw7hTQUtr3dj&index=5](https://www.youtube.com/watch?v=c1hefuU9sU&list=PLZZhrAvpeeRyWGaOK8BovJw7hTQUtr3dj&index=5)

5. Educación / Oxfam Intermon. [http://www.oxfamintermon.org/es/que-](http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/campanas-educacion/educacion)

[hacemos/campanas-educacion/educacion](http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/campanas-educacion/educacion) Kaidara.

→ Xogos en liña:

1. Manos unidas: Un juego peligroso. <http://www.unjuegopeligroso.org/>

2. UNICEF Buscando asilo http://www.enredate.org/cas/juegos/buscando_asilo

6. Plan de reforzo específico.

A situación obrigada de ensinanza telemática que xurdeu no curso anterior de maneira repentina por mor da pandemia acarrexou consigo numerosas dificultades para cumprir coas programacións didácticas e impartir o currículo tal e como se concibira ao inicio do curso. Por isto, este ano dítase a necesidade de incluír nas programación un plan de reforzo específico que permita recuperar as aprendizaxes mínimas non adquiridas no curso anterior.

Porén, no caso que nos ocupa, a materia de Valores Éticos é unha materia optativa, cun programa que se mostra accesible a calquera alumno que nunca antes tivese contacto

coa materia e que por vez primeira quere achegarse a ela. Así, trátase dun programa flexible, que non require coñecementos previos.

Dito isto, máis que ter que reforzar calquera aprendizaxe, no eido dos Valores Éticos consideramos que este ano escolar supón máis ben un momento óptimo para educar en valores: conseguir que o alumnado sexa consciente da gran importancia dos seus actos para o resto da humanidade, dotalos da capacidade de poñerse no lugar do outro e, en definitiva, encamiñalos para convertérense en cidadáns exemplares que coiden dos demais e de si mesmos.

Así pois, nesta materia o único que poderíamos encadrar nun denominado Plan de Reforzo é o feito de contar dende o inicio do curso cunha **Aula Virtual** que manexaremos a miúdo co fin de evitar os efectos negativos que puidese provocar de novo unha eventual situación de docencia telemática. Do mesmo xeito, traballaremos cun **libro dixital** en parte por este mesmo motivo, se ben se debe tamén a outros como a alfabetización dixital do alumnado imprescindible nesta era e o aforro de papel para o coidado do medio ambiente.

7. Atención a diversidade.

Unha das prácticas metodolóxicas constantes será a **atención individualizada** de cada alumno, co fin de adaptar o ritmo das clases ás necesidades dos alumnos e alumnas e co fin de detectar as dificultades que poidan xurdir. Trátase dunha materia na que a participación do alumnado é o pilar principal do transcorrer das sesións, polo que a docente estará atenta a que todos e todas participen e se sintan cómodos cando o fagan.

Avaliación dos procesos de aprendizaxe.

Procedementos de avaliación.

Levarase a cabo unha **avaliación continua**. Para obter unha cualificación favorable o alumno debe:

- a) Mostrar actitudes de esforzo, perseveranza e responsabilidade na aprendizaxe e a realización de tarefas e actividades individuais e de grupo.
- b) Mostrar actitudes de respecto, cooperación, empatía e interese cara a todas as persoas.
- c) Expresar as súas opinións, valoracións e sentimentos de forma asertiva e respectuosa.
- d) Expresarse con claridade e esforzarse por facerse entender.
- e) Utilizar adecuadamente as novas tecnoloxías e buscar información en internet sobre as actividades encomendadas.
- f) Recoñecer a importancia de desenvolver valores éticos que contribúan a unha convivencia pacífica e que amplíen as posibilidades de elección das persoas.
- g) Ser consciente das consecuencias que leva consigo a ausencia de principios e valores éticos na sociedade actual.

Instrumentos de avaliación. Ponderación.

Ademais dos criterios que se acaban de citar, en cada unidade aparecen sinalados os estándares de aprendizaxe necesarios para poder cualificar o traballo do alumnado. A dita cualificación realizarase como segue:

→ **60% : Traballo diario**: cuestionarios realizados sobre os temas tratados, intervencións na aula, participación en debates, mostra de interese, colaboración, etc. Os instrumentos

empregados para cuantificar o traballo diario será a **observación directa, listas de control e/ou rúbricas**.

→ **40%: Traballo escrito de indagación e/ou reflexión** sobre un dos contidos traballados no trimestre. O traballo poderá tamén ser exposto oralmente, o cal se tería en conta a modo de positivo (isto é, o traballo chegaría a supoñer máis do 40% da nota). Antes de realizar o traballo o alumnado terá a súa disposición a **rúbrica** coa que será avaliado, que lle servirá ademais de guía do traballo.

A cualificación final por trimestre virá dada pola suma da observación e traballos feitos.

A cualificación final do alumno/a será a nota media entre as cualificacións de cada trimestre. A nota mínima para aprobar a materia é de 5.

Medidas de recuperación e reforzo.

A recuperación das avaliacións parciais durante o curso consistirá na repetición e entrega dos traballos e actividades non realizados ou cualificados negativamente.

Avaliación ordinaria de xuño e recuperación de pendentos.

O alumnado que non poida superar a materia durante as 3 primeiras avaliacións do curso, terá dereito a un exame de recuperación a finais de curso. Coa finalidade de facilitarlle ao alumnado a recuperación desta materia e tendo en conta os criterios de cualificación propostos para todos, o alumnado tamén deberá entregar aquelas tarefas que figuran como traballos a realizar individualmente e que non realizou no seu momento. Durante os días comprendidos entre o 6 e o 22 de Xuño este alumnado coa materia pendente recibirá sesións de reforzo facendo especial fincapé nos puntos principais da materia.

O alumnado coa materia superada fará traballos de reforzo e consolidación dos contidos impartidos durante o curso e a realización destes se verá reflexado nun 4% da nota final.

Deste xeito o porcentaxe de cada avaliación para o alumnado que supere a materia sería o seguinte:

- 1ª avaliación : 32%
- 2ª avaliación: 32%
- 3ª avaliación: 32%
- Avaliación ordinaria de xuño: 4%

Recuperación de pendentos.

Coa finalidade de facilitarlle ao alumno a recuperación desta materia e tendo en conta os criterios de cualificación propostos para todo o alumnado, o alumno deberá realizar aquelas tarefas que figuran como traballos a realizar individualmente e que non realizou no seu momento. O alumnado coa materia pendente é convocado a unha reunión a principios de outubro e iráselle entregando traballo da materia, máis ou menos cada 15 días. Ao longo do curso serán cualificados os seguintes traballos:

- Realización de traballos sobre as distintas unidades mediante uso de medios e plataformas dixitais.
- Elaboración dun traballo de reflexión sobre un dos temas tratados.

O alumno/a recibirá dúas cualificacións totais durante o curso: unha en febreiro e outra en maio podendo repetir os traballos mal realizados. Se durante o curso obtén unha cualificación inferior a 5, na última semana de Xuño deberá entregar aqueles traballos e tarefas que non realizou no seu momento.

Avaliación do proceso de ensino (Programación didáctica e metodoloxía)

A docente realizará un cuestionario (a poder ser, un por trimestre) no que o alumnado poderá avaliar as prácticas metodolóxicas implantadas na aula. A máis disto, interesárase a miúdo por como se sente o alumnado ao tratar aqueles temas propios da materia que poden afectar a sensibilidade dos discentes. Por último, ao remate de cada trimestre a profesora revisará a programación considerando aqueles axustes que sexa preciso facer.

Elementos transversáis.

A materia de Valores Éticos pretende educar para a convivencia no pluralismo. Preténdese tamén o desenvolvemento de actitudes de respecto cara aos demais, fomentar a valoración doutras culturas, exercitar o civismo e a democracia na aula. Fomenta a educación para a Paz: traballarase a tolerancia, a non violencia e a cooperación. O alumno formarase para a solución dialogada dos conflitos no ámbito escolar. Fomenta a educación non sexista: fomentárase a análise crítica da realidade e corrixir prexuízos sexistas e as súas manifestacións na linguaxe, publicidade, etc. Polo que respecta á educación ambiental, entre os seus obxectivos está o sensibilizar ao alumnado sobre a destrución do medio ambiente e a necesidade de aportar solucións. Preténdese que o alumnado teña respecto e responsabilidade cara ao medio ambiente.

Actividades extraescolares.

Este ano queremos traer ás aulas de Valores un especialista en *mindfulness* acostumado a traballar con adolescentes tanto en talleres colectivos, como de maneira individual en consulta. Falaralles de motivación, de como afrontar a consecución de obxectivos, da formación en habilidades, de como asumir procesos de cambio, e mesmo de meditación, entre outras cousas.

A actividade poderá realizarse no 2º ou 3º trimestre e pretende facerse por cursos-niveis, tentando que todo o alumnado de valores asista.

Comunicación da programación ao alumnado.

Co fin de garantir o dereito do alumnado a unha avaliación obxectiva, os centros deberán facer públicos os procedementos xerais de avaliación e os criterios de promoción que a Comisión de coordinación pedagóxica e os Departamentos didácticos establecesen, respectivamente, na proposta curricular da etapa e nas súas programacións didácticas (ORD_ECD_1361-2015_Currículo_ESO e BAC MEC e avaliación). Cumprindo co disposto na vixente orde do calendario escolar, ao inicio de curso, o xefe de departamento elaborou a información básica relativa á programación didáctica, que se dará a coñecer á comunidade educativa seguindo o procedemento establecido no centro para garantir a súa publicidade:

- Posta a disposición da programación didáctica completa na páxina web do centro.
- Entrega na Xefatura de Estudos do documento que contén a información básica relativa á programación (procedementos de avaliación, criterios de cualificación, actividades e reforzos para lograr a recuperación, recuperación de materias pendentes).
- Publicación da información básica da programación nos “taboeiros” da Aula de Debuxo, así como naquelas outras nas que se imparta o horario completo dalgunha das materias deste departamento.
- Entrega a cada alumno que curse a asignatura de Educación Plástica no centro, dunha folla coa información básica relativa á programación didáctica (unidades, actividades e avaliación).

O profesor e xefe de Departamento de Artes Plásticas,

Francisco Javier Brey Ferreiro

En A Ponte do Porto, a 21 de setembro de 2021